१२५

मथुरामाहात्म्यम्

1

~~[illegible]~~

१८।

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म॰ थु॰ मा॰ श्रीकृष्णाय नमः सूत उवाच श्रुत्वा देवस्य माहात्म्यं लोहार्गलनिवासिनः त्रैलोक्यनाथाधि
१ पतेर्विस्मयं परमं गता धरण्युवाच पद्मपत्रविशालाक्ष लोकनाथ जगत्पते त्वत्प्रसादाच्च देवे
श कृतं शास्त्रं महोदयं नव भिन्नाच्च दायीच त्वामहं शरणं गता जगद्धातर्जगद्योने जगत्प्रभुरते
द्वितः तव संभावनादेव जाताऽस्मि कृतकोजला श्रुतेकृताच शस्ताच न वशोस्मि च णमानद
शास्त्रस्यास्य कृते नाथ नास्ति नाथ परिश्रमः त्वया दत्तं जगत्सर्वं यच्च किंचित्प्रवर्त्तते इति मत्वा
च मे देव साङ्क्षोद्येयदि वर्त्ततो लोहार्गलात्परं श्रेष्ठं गुह्यं परमदुर्लभं तीर्थं तद्वद कल्याणं ती
र्थानामुत्तमोत्तमं यदस्ति दुर्लभं तीर्थं तत्त्वं कथय सुव्रत वाराह उवाच न विद्यते च पाता
ले नांतरिक्षे च मानुषे समुद्र मथुरायाहि प्रियं मम वसुंधरे तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य प्रणम्य शिर
सा तदा पुण्यानां परं पुण्यं पृथ्वी वचनमब्रवीत् धरण्युवाच पुष्करं नैमिषं चैव पुरी वा
राणसी तथा एतानि हित्वा महाभाग मथुरां किं प्रशंससि श्रीवाराह उवाच शृणु कीर्त्तयेन रा॰ म॰
वसुधे कथ्यमानं मयानघे [illegible] तंमम सुरम्या च सुप्र १

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म०पु०मा० ये वसंतिसुचिवृताः वंतिभिक्ताप्रदातारं देवास्तेनरविग्रहाः भविष्यामिवराहोहेद्वापरेयुग
२ संस्थितेयथातिन्नपवशाच्चक्षत्रियः कुलवर्द्धनः भविष्यामिवरारोहेमथुरायांनसंशयः
मंत्रीश्चतुर्विधाः कृत्वास्थास्यामीतितथाततः स्थास्यामिवत्सरशंतसुद्धषुहृ तनिश्चयः
एकाचंदनसंकाशाद्वितीयाकनकप्रभा श्रेणेकासदृशाचान्याश्चन्याचोत्पलसंन्निभा त
त्रागुह्यानिनामानिभविष्यंतिममप्रिये पुण्यानिचपवित्राणिसंसारछेदनानिच यत्राहं
घातयिष्यामिद्वात्रिंशच्चवसुंधरे दैत्यान्घोरान्महाभागेकंसादीनयोरदर्शनान् यमुना
यत्रास्वहानितंसंनिहिताध्रुवं वैवस्वतस्वसारम्यायमुनायत्रविश्रुताः तांनदीयमु
नांगंगाप्रयागेसंगमिश्रिता गंगाशतगुणांपुण्यंमाथुरेममसंडले यमुनाविश्रुतादेविना
त्रकार्याविचारणा तत्रतीर्थानिगुह्यानिभविष्यंतिममानघे येषुस्नातोनरोदेविममलो
केमहीयते अथात्रमुच्यतेप्राणान्ममकर्मपरायणाः नजायतेसमर्त्येषुजायतेचचतुर्भु राम०
जः अविमुक्तेनरःस्नातोमुक्ति[illegible] ममलोकंसगच्छति वि २

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

स्नात्वा तु नरसत्तमः प्रिया मम शृणु देवि यथा सौमि मथुरां पापनाशिनीं तत्र वासान्नरो याति
मोक्षं नास्त्यत्र संशयः महामाघ्यां प्रयागे तु यत्फलं लभते नरः तत्फलं लभते देवि
मथुरायां दिने दिने सन्निहत्यां च यत्पुण्यं राहुग्रस्ते दिवाकरे तत्फलं लभते देवि मथुरा
यां जितेंद्रियः कार्त्तिक्यां चैव यत्पुण्यं पुष्करे तु वसुंधरे तत्फलं लभते देवि मथुरायां दिने त
दिने पूर्णं वर्षसहस्रेण वाराणस्यां तु यत्फलं तत्फलं लभते देवि मथुरायां क्षणेन हि म
थुरां च परित्यज्य यो न्यत्र कुरुते रतिं मूढो भ्रमति संसारे मोहितो मम मायया यः शृणो
ति वराहो हे माथुरं मम मंडलं अन्येन श्रावितं शृण्वन् सोपि पापैः प्रमुच्यते पृथिव्यां यानि
तीर्थानि आसमुद्रसरांसि च मथुरायां गमिष्यंति प्रसुप्ते तु सदा मयि मथुरां समनुप्राप्य
श्राद्धं कृत्वा यथाविधि तृप्तिं यांति हि पितरो यावत्स्थितमग्रजन्मनः ये वसंति महाभागे
मथुरामितरे जनाः तेपि यांति परां सिद्धिं मत्प्रसादान्न संशयः कुब्जाम्रके सौकरके म
थुरायां विशेषतः द्वि[illegible] मथुरायां महापुण्ये

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथुरामा० रे लस्यकर्मशतंकृत्वासाल्वैवयमुनानदी तत्रस्नानंचकुर्वतेनित्यकालंदृढव्रतः ततःका
२ लेनमहतापंचत्वंसमुपागतः तस्यतीर्थप्रभावेनजातोसौब्राह्मणोत्तमः तस्मिन्नवरगृहे
देविब्राह्मणोयोगिनांवरः जातिस्मरोमहाप्राज्ञोविष्णुभक्तोवसुंधरे तस्यतीर्थप्रभावे
नप्राप्तामुक्तिःसुदुर्लभा नसःपरंसूर्यतीर्थंसर्वपापप्रमोचनं वैरोचनेनवलिनास्त
र्थेस्मिन्नाराधितःपुरा भ्रष्टराज्येनवलिनाधनकामेनवैपुरा ऊर्द्ध्ववाहुर्निराहारस्ति
3 ष्ठन्वानुत्तमंतपः ऊर्द्ध्ववाहुर्निराहारस्तिष्ठन्वानुत्तमंतपः ५३ साग्रसंवत्सरंदेवि ततः
काममवाप्नुयात् भ्रष्टराज्योस्मिदेवेशप्रातस्तेनिवसाम्यहं ५४ विप्रेनाप्रिविहीन
स्यकुटुंवभरणंकुतः मकुटंतस्यवैसूर्योददौचिंतामणिंततः चिंतामणिंतुसंप्राप्यप्र
प्ययातालमगमत्तदा तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नातःसर्वपापैःप्रमुच्यते तत्रार्घ्यसंप्रदत्तेयात्मनमम
लोकंसगच्छति साहित्येहनिसंक्रांतौग्रहणेचंद्रसूर्ययोः ५७ तस्मिन्नस्नातोनरोदेविराज राम०
सूयफलंलभेत् तत्रकृत्वेणासंतत्तमप्सिद्धयापरमंतपः तत्रैवस्नानमात्रेणध्रुवलोकेमही २

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

श्रांतिसंज्ञकं नामतीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतं देविगतश्रमं नरश्च यत्रैनेन तपसा नधानैर्मैश्च सं
यमैः तत्फलं लभते देवि स्नातो विश्रांतिसंज्ञके कालत्रयं तु वसुधेयः पशुपतिगच्छति
श्रनास्तिवान्यत्परं गुह्यं सर्वसंसारमोक्षणं तस्मिन्स्नातो नरो देवि मम लोके महीयते
प्रयागं नाम तीर्थं तु देवानामपि दुर्लभं तस्मिन्स्नातो नरो देवि अग्निष्टोमफलं लभेत
इंद्रलोकं समासाद्य नरो सो देवि मोदते तत्रापि मुच्यते पापात् मम लोके महीयते तथा
व.नखलं तीर्थं गुह्यं तीर्थं परं मम स्नानमात्रेण तत्रापि नाकपृष्ठे समोदते अस्ति ते
त्रं परं गुह्यं तिंडुकं नाम नामतः तस्मिन्स्नातो नरो देवि मम लोके महीयते तस्मिन्तीर्थे
पुरा व.त्तं तच्छृणुष्व वसुंधरे पांचालविषये देवि कांपिल्यं च पुरोत्तमं धनधान्यसमा
युक्तं ब्रह्मदत्तेन पालितं तस्मिंस्तु वसते देवि तिंडुको नापितः तस्मिंस्तु वसं तस्तस्य ता
पितस्य पुरोत्तमे कालेन महता तस्य वृद्धत्वमागतं नीलकुंडं तु तदा सुख.शंडुःख
पीडितः सर्वसंगपरित्यागमागत्य मथुरापुरीं [illegible] पि वसमानो वसंध

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० श्रीमथुरामाहात्म्येतीर्थप्रभावोनामप्रथमोध्यायः श्रीवाराहउवाच उत्तरेवसिकुंडाच्च
४ तीर्थंतुनवसंज्ञकं नवतीर्थात्परंतीर्थंनभूतंनभविष्यति १ तत्रैवस्नानमात्रेणसो
भाग्यंजायतेध्रुवं रूपवंतःप्रजायंतेस्वर्गलोकेनसंशयः २ तस्मिन्स्नातोनरोदेवि
देवैःसहप्रमोदते तत्राथमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति ३ ततःसंयमनंनाम
तीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतं तत्रस्नातोनरोदेवियमलोकंनगच्छति ४ तत्रायमुंचतेप्रा°
णान्ममलोकंसगच्छति पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे ५ तस्मिन्संयम
नेतीर्थेयद्वृत्तंहिपुरातनं कश्चित्पापसमाचारोनिषादोदुष्टचेतनः ६ वसतेनैमि
षारण्येसुप्रतीतेसुपापकृत केनचिदथकार्येणसोगच्छन्मथुरापुरीं ७ तत्रप्राप्याथ
कालिंदींकृष्णपक्षेचतुर्दशी कृष्णपक्षेचतुर्दश्यांतत्रकामोनिषादज ८ तरितात्वाथयमु
नांतेनप्राप्तंसंयमनेशुभे तत्रतीर्थेतुपतितोशिरस्योतडुपानहो ९ सहसापतितो राम०
तत्रयमुनासलिलेशुभे [illegible] १० मग्नमात्रश्च्युत ४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

यते ५६ धूकवतीर्थेतुवसुधेवःश्राद्धंकुरुतेनरः पितॄन्सतारयेत्सर्वान्पितृ
पक्षेविशेषत ६० दक्षिणेधूकवतीर्थस्यअविनीर्थंप्रकीर्तितं तस्मिन्स्नातोनरो
देविममलोकेमहीयते ६२ तत्राप्युच्यतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति दक्षिणेऽवीती
र्थस्यमोक्षतीर्थंवसुंधरे स्नानमात्रेणवसुधेमोक्षंप्राप्नोतिमानवः तत्राप्युच्यतेप्रा
णान्ममलोकेमहीयते ६३ तत्रैवकोटितीर्थंतुदेवानामपिदुर्लभं नचस्नानेनदानेन
ममलोकेमहीयते ६४ कोटितीर्थेनरस्नातोह्यानंदत्वानुशक्तितः तारिताःपितरस्ते
नतथैवप्रपितामहाः कोटितीर्थेनरस्नातोब्रह्मलोकेमहीयते तत्रैववोधितीर्थंतुदे
वानामपिदुर्लभं पिंडंदत्वातुवसुधेपितृलोकंसगच्छति गयापिंडप्रदानेनयत्फलं
लभतेनरः ६७ तत्फलंलभतेदेविज्येष्ठेतत्वोधनसंशयः द्वादशैतानितीर्थानिदेवानां
दुर्लभस्नानंदानंजपंहोमंसहस्रगुणितंभवेत्एषांस्मृमानिचसर्वपापैःप्रमुच्यते श्रुत्वा
तीर्थस्यास्यमाहात्म्यं [illegible] ६८ इत्यादिवराहपुराणेभगवच्छास्त्रे

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

सय०मा० ज्ञात्वचनमब्रवीत् २१ मत्तः सुतः प्रमत्तश्च समसंवं धंशभाषते निद्रावशवचनं त्वं
५ एवमिहार्हसि २२ पीवर्युवाच कथयस्व ममाद्य स्वयं यद्दं वञ्जमात्तत्तव प्राणास्य
ज्ञाम्यहं देव यदि नागोपयसे मम २३ प्रियाया वचनं श्रुत्वा वाचस नराधिपः
श्रवणेय्य दिवन्त त्वं गच्छामो मथुरां पुरी २४ तत्र गत्वा यथान्स्वे स्वे स्थाने निवेश्य च
कोशं रत्नानि ग्रामांश्च पुत्रान्वीक्ष्य पुनः पुनः २६ तत्त्वं कथयिष्यामि भामिनी २८
स्वविपुलं दानं ब्राह्मणेभ्यः सुलोचने २५ पुत्रान् सस्याप्यः पुरोहितान् ३१ ततः स्व
मानयामास जनं पुरनिवासिनं पितृपैतामहं राज्यं पालितं यथाक्रमं २७
राज्ये पुत्रान्नियोज्यानि यदि वो शिवत तेन धे राज्यं पुत्रकलत्रं च बंधुवर्गस्तथैव च नि
त्यमिच्छन्ति वै लोके मम चान्यथा एवं ज्ञात्वा चाप्ययवेन कर्त्तव्यं चात्मनो हितं २९ त
स्मात्सर्वं परित्यज्य गच्छामो मथुरां पुरीं महोकष्टं यदस्माभिः पुरा राज्यमनुष्ठितं राम०
३० इदानीनु मया ज्ञातं यथा ना[illegible] नास्ति विद्यासमं चक्षु नास्ति चक्षुः समं बलं ५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

त्र्यग्रहे तत्प्राणोभवन्नदा तस्यतीर्थप्रभावेनजातोसौपृथिवीपतिः ११ सौराष्ट्रवि
षयेदेविक्षत्रियोभूद्धनुर्द्धरः नाम्नाक्षत्रधनुर्नामसोमवंशप्रियदर्शनः १२ पालयामा
सवसुधांसत्वधर्मसमाश्रितः तेनोढाकाशिराजस्यापीवरीनामतःसुता १३ पत्नी
शतानांसुरम्याणांप्रवराभावसुंधरे तयासौरमयामासउद्यानेषुवनेषुच १४ प्रासा
देषुचरम्येषुनदीनांपुलिनेषुच पतत्पालनतत्पतत्सस्यदानेचदेदतस्तथा १५ का
लेगच्छतिराज्ञस्तुभोगासक्तोनविंदते भोगासक्तस्यवसुधेवर्षाणांसप्ततिर्गता १६
पुत्राःसप्ततस्याजाताः कन्यापंचसुशोभना राज्ञांपंचसुतादत्ताहिताः कन्याःसुलो
चनाः १७ पुत्रान्सस्थापयामासस्थानेषुवसुधाधिपः पीवर्य्यासहसुप्तश्चरात्रौ
चवसुधाधिपः १८ तत्रप्रबुद्धोन्नृपतिर्दाहेतिवदतोमुहुः स्मृत्वात्वमधुरांदेवीस्म
त्वासयमनंसुभं १९ ततःसापीवरीराज्ञीभर्त्तारंपर्यपृच्छत किंत्वयाभाषितंदेव
मधुरेतिपुनःपुनः २० एवंसापृष्टकृतोदेविभर्त्तासंसुभगेनतु प्रियावचनंस्मृत्वारा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० रोदेदिमाभिस्थानंगछति पमनीयापरेपारेदेवानामपिदुर्लभं अस्त्रिभद्रवनंनाम
६ मषष्टंवनमनुत्तेतत्रगत्वातुवसुधेमद्भक्तोमलयावगाः तस्यारण्यप्रभावेननागलो
कंसगछति ४४ सप्तमंतुवनंभूमेखादिरंलोकविश्रुतं तत्रगत्वानरोभद्रेममलो
लोकंसगछति ४५ महावनंचाष्टमंतुसदैवतुममप्रियं तस्मिन्स्नात्वातुमनुजो
ब्रह्मलोकेमहीयते ४६ लोहजंघवनंनामलोहजंघेनरक्षितं नवमंतुवनंदेवि
6 सर्वपातकनाशनं ४७ वनेबिल्ववनंनामदशमंदेवपूजितं तत्रगत्वातुमनुजो
ब्रह्मलोकेमहीयते ४८ एकादशंतुभांडीरंयोगिनोप्रियमुत्तमं तस्यदर्शनमात्रे
णनरोगर्भेनमाछति ४९ भांडीरंसमनुप्राप्यवनानामुत्तमंवनं वासुदेवंततो
दृष्ट्वापुनर्जन्मोनविद्यते वृंदावनंद्वादशमंवृंदयापरिरक्षितं ममचैवप्रियंभूमेः
सर्वपातकनाशनं ५१ वृंदावनेचगोविंदंयेपश्यंतिवसुंधरे नतेयमपुरंयांतिपु राम०
ण्यकृतांगतिं ५२ इतिश्रीवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येद्वितीयोध्याय ६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

नास्तिरागसमंबलं नास्तिरागसमंदुःखंनास्तित्यागात्परंसुखं यःकामानाप्नुयात्सर्वान्यश्चैता
न्केवलंस्त्यजेत् ३२ प्रयोगात्सर्वकामानांपरित्यागोविशिष्यते आसीद्दिव्यसुतंश्रेष्ठंअ
नुयोज्यपरान्बहून् ३३ ततःपौरजनंदृष्ट्वाचतुरंगबलान्वितः ततःकालेनमहता
संप्राप्तोमथुरांपुरी ३४ तेनदृष्टाचसारम्यावासवस्यपुरीयथा तीर्थैर्द्वादशभिर्यु
क्तापुराणापापहराशुभा ३५ प्रथमंमधुवनंनामविष्णुस्थानमनुत्तमं यद्दृष्ट्वामनुजा
देविसर्वान्कामानवाप्नुयात् ३६ वनंतालवनंचैवद्वितीयंवनमुत्तमं तत्रस्नात्वातुन
रोदेविकृतकृत्योहिजायते ३७ वनंकुमुदवनंचैवतृतीयंवनमुत्तमं तत्रगत्वानरो
देविकृतकृत्योहिजायते ३८ एकादशीकमप्यत्रमासिभाद्रपदेप्रिया तत्रस्नात्वातुन
रोदेविरुद्रलोकेमहीयते ३९ चतुर्थंकाम्यकवनंवनानांवनमुत्तमं तत्रगत्वा
नरोदेविममलोकेमहीयते ४० विमलस्यचकुंडेतुसर्वपापैर्विमुच्यते यस्तुप्रमुञ्चते
प्राणान्ममलोकंसगच्छति ४१ [illegible]वनंवनस्थानमनुत्तमं तत्रगत्वान

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ तीर्थंसर्वपापप्रमोचनं यस्मिन्स्नातोनरोदेविसूर्यलोकेमहीयते १२ अथात्रमुंचतेप्राणा
७ न्ममलोकंसगच्छति पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे १३ तीर्थानामुत्तमंतीर्थंब्रह्म
लोकेतिविश्रुतं तत्रस्नात्वाचपीत्वाचनियतोनियताशनः १४ ब्रह्मणासमनुज्ञातोवि
ष्णुलोकंसगच्छति सोमतीर्थंतुवसुधेपवित्रंयमुनांभसि १५ यत्रमांपश्यतेसोमदाय
रेषुगसंस्थिते तत्राभिषेकंकुर्वीतस्वकर्मप्रतिष्ठितः १६ मोदतेसोमलोकेतुए
वमेवनसंशयः तत्रापिमुंचतेप्राणान्ममभक्तिपरायणाः १७ सोमलोकसमुत्सृज्य
ममलोकंसगच्छति सरस्वत्याश्चपतनंसर्वपापहरंशुभं १८ तत्रस्नात्वानरोदेवि
अवर्णोपिऋषिर्भवेत् पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे १९ चक्रतीर्थंचवि
ख्यातंमाथुरेममंडले यस्तत्रकुरुतेस्नानंत्रिरात्रोपोषितोनरः २० स्नानमात्रेण
मनुजोमुच्यतेब्रह्महत्यया तत्रापिमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति २१ दशाश्वमे राम॰
धऋषिभिः पूजितंसर्वदापुरा तत्रयेतुनिवसंतिनियतास्तेषांस्वर्गोनदुर्लभं ७

7

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

अ॰२ श्रीवाराह उवाच एवंविधां च मथुरां दृष्ट्वा तोमुदमापतुः एवंतवसस्त्वरा
ज्ञस्तस्य च वसुंधरे यत्पृष्टं च तदा भार्या गुह्यपर्वं सुदुर्लभं कथितं च पराते नयद्दृ
ष्टं हि पुरातनं २ तत्र प्रियस्सुराद्ध त्तं गुह्यं च कथयस्व मे विहस्य पीवरी राज्ञा त्विदं व
चनमब्रवीत् ३ अहं तु पीवरी नाम गंगातीरनिवासिनी आगता मथुरां द्रष्टुं कुमु
दस्य च द्वादशी ४ नावमारुह्य मानाया पतिता यमुनाजले गतप्राणा समुत्पन्ना त
वैव वसुधाधिप ५ अस्य तीर्थप्रभावेन जाता काशिपतेः सुता त्वया विवाहिता रा
जन् जातिस्मरणसंभव ६ अस्य तीर्थप्रभावेन धर्मयुक्ता तथा नद्य धारापतनके
तीर्थे त्यक्ता जीवितमात्मनः त्यक्तप्राणा च वसुधे नागलोकं गता हि सा यमस्वसा
रं संप्राप्य त्यक्ता जीवितमात्मनः ८ विष्णुलोकं च संप्राप्य दिव्यमूर्तिश्चतुर्भुजः धा
रापतनके स्नात्वा नाकपृष्ठे सुमोदते ९ अथात्र मुंचते प्राणान् मम लोकं स गच्छति ति
अतः परं नातीर्थं तीर्थ[illegible] नर्भवाः घंटाभरणकं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

धनधान्यसमायुक्तो बंधुपुत्रसमन्वितः बंधुपुत्रकलत्रैश्च गृहे वसति चोत्तमे ७ पुत्रदाराममत्वेन मम भक्तो वसुधरे

म॰पु॰मा॰ केसदुर्लभं अनंतं विद्धि तं तीर्थमचलं ध्रुवमव्ययं १ तत्र नित्यं स्थितो देवि लोकानां हि
६ तकाम्यया मां दृष्ट्वा मनुजा देवि मुक्तिभाजो भवंति ते २ अयने द्विषुवे चैव संक्रांतौ च वसुं
धरे अनंततीर्थमासाद्य मुच्यते सर्वपातकैः ३ अक्रूरे च पुनः स्नात्वा राहुग्रस्ते दिवाकरे
राजसूयाश्वमेधाभ्यां फलं प्राप्नोति मानवः ४ तीर्थराजं हि चाक्रूरं गुह्यानां गुह्यमुत्तमं
यत्फलं समवाप्नोति सर्वतीर्थावगाहनात् ५ अस्मिंस्तीर्थे पुरावृत्तं तच्छृणुष्व वसुंधरे ना
8 म्नातु सुधनो नाम मम भक्तो[illegible]वहिं गच्छति दिवसास्तस्य मासाः संवत्सरास्तथा ६
करोति गृहकृत्यानि धनोपायेन नित्यशः मानकूटं न करोति स कर्हिचित् एवं च वसतस्त तुलाकूटं
स्य बहवो वत्सरा गताः नित्यकालं च कुरुते हरिः पूजनमुत्तमं १० पुष्पदीपप्रदानेन चंदने
न सुगंधिना एकादश्यां तु कुरुते पक्षयोरुभयोरपि ११ सोपवासस्तु वसुधे रात्रौ जाग
रणं शुभं १२ स गच्छति सदाकालमक्रूरं चैव जागरे स गत्वा नृत्यते सम्यङ्ममाग्रे चैव स राम॰
वेदा १३ सुधनं तु वणिक्श्रेष्ठं कदाचिद्रात्रिजागरे गच्छमानं गृहीतस्तु चरणे ब्रह्म ६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मः २२ यमुनापश्चिमेपार्श्वेसततंऋषिपूजितं ब्रह्मणास्तुष्टिकालेतुमनसानिर्मितंपुरा
२३ मानसंममतीर्थंतुऋषिभिःपरिपूजितं तत्रस्नातादिवंयान्तिमत्तास्तेनपुनर्भवा २४
तीर्थंतुविघ्नराजस्यपुण्यंपापहरंशुभं तत्रस्नानेचमनुजोविघ्नराजैर्नपीड्यते २५
र्थेतु अष्टम्यांचचतुर्दश्यांचतुविशेषः तस्मिंस्तीर्थेनरेस्नानेनपीड्यतिविघ्नराट् २६ वि
घारंभेषुसर्वेषुयज्ञदानक्रियासुच अविघ्नंकुरुतेनित्यंसततंपाहितीस्तुतः २७ तत्रायमुं
तेप्राणान्ममलोकंसगच्छति ततःपरंकोटितीर्थंपवित्रंपरमंशुभं २८ तत्रैवस्नानमात्रे
णगवांकोटिफलंलभेत् तत्रायमुंचतेप्राणान्लोभमोहविवर्जितः २९ सोमलोकम
तिक्रम्यममलोकंसगच्छति अतःपरंशिवक्षेत्रमन्धेकोणंसुदुर्लभं ३० तत्रस्थिता
वरारोहेमाथुरान्हितेःसदा तत्रस्नात्वाचदृष्ट्वाचमाथुरंलभतेफलं ३१ अथात्रमुंच
तेप्राणान्ममलोकंसगच्छति इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येयमु
नातीर्थप्रभावोनामत [illegible] त्वंवन्द्यामिमन्त्रेलो
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा समयंस्तोयेनाहंपुनरागमं २५ दत्वाजागरणंतत्रनर्त्तयित्वायथासुखं पुनरेष्यामाहं
९ रत्तोनासत्यंविद्यतेमयि सत्यमूलंजगत्सर्वं सर्वंसत्येप्रतिष्ठितं सिद्धिंलभंतिसत्येनऋ
षयोवेदपारगाः सत्येनदीयतेकन्यासत्यंजल्पंतिमानवाः सत्कृज्जल्पंतिराजानःसकृत्प
जल्पंतिपंडिताः २८ सकृत्कन्याप्रदीयंतेत्रीण्येतानिसकृत् सत्येवदंतिराजानःसर्वं
सत्येप्रतिष्ठितं २९ सत्येनगम्यतेस्वर्गोमोक्षःसत्येनगम्यते सत्येनसूर्यस्तपतिसत्यात्सो
9 मोविराजते ३० यमःसत्येनहरतेसत्यादिंद्रोविराजते वरुणश्चकुवेरश्चतौचसत्येप्रति
ष्ठितौ ३१ नचासत्यंवदिष्यामिजन्मराज्यसमद्भुतं नारयामिचैवसत्यंतुयद्यहंनागमम्पुनः
३२ गत्वाचपरदारांश्चकर्ममोहप्रपीडितः तेनपापेनलिप्येयमेयंद्यहंनागमंपुनः ३३
गत्वारजस्वलांनादीकाममोहप्रपीडितः तेनपापेनलिप्यपंयद्यहंनागमंपुनः ३४ दत्वा
चभूमिदानंवैश्चापहारंकरोतियः तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः एवंभूत्तांस्त्रियांचैव राम०
श्चात्मीयांसुसमाहितां वर्जयंतिचयेदेषातत्तेषांपापंभवेन्मम पाकभेदंहियःकुर्यादात्म ९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

क्षसः १४ कृष्णवर्णो महाकाय ऊर्द्ध्वकेशो भयंकरः पादेन हत्वा सुधनं वचनं चेदमब्रवीत्
१५ राक्षसोहं वणिक्श्रेष्ठ वनमाश्रितः त्वामद्य भक्षयिष्यामि मे गात्रं मिष्टान्नप
रिपोषितं प्रियास्यामि प्राप्स्यति १६ स धनस्तु वा च पत्नीं स्वर्दिनं मे घृतवदास्यामि पु
फलं भक्षयिष्यसि मे गात्रं मिष्टान्नपरिपोषितं १७ जागरं देवदेवस्य कर्त्तुमिच्छामि राक्ष
स मम व्रतं सदा देवे भक्त्या जागर्मि चक्रिणि १८ पिशाचो जागरं कृत्वा प्रभाते तव संनिधौ
आगमिष्याम्यहं शीघ्रमादित्योदयनं प्रति १९ पश्चात्स्वादय मे गात्रं जागरादि निवर्त्तिते विप्राः
संतोषणार्थाय मे तेन व्रतमुत्तमं २० मा रक्षो व्रतभंगो हि देवं नारायणं प्रति जागरे विनि
वर्त्तिते मां भक्षय यतिचेत्सितं सुधनस्य वचः श्रुत्वा चुक्षरक्षः क्षुधार्दितः उवाच मधु
रं वाक्यं वणिजं तदनंतरं २२ मिथ्याप्रभाषसे साधो त्वं पुनः कथं मेष्यसि को हि रक्षेत्सुख
दुःखं मां तु प्राप्तो निवर्त्तिते २३ राक्षसस्य वचः श्रुत्वा स वणिक्तां वाक्यमब्रवीत् यद्यहं च रा
वणिक् पूर्वं कर्मणा न हि दूषितः २४ प्राणिनां मानुषो भावो वा विहितेनांतरात्मनो शृणुतः
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा०॥ पुरुषस्यवचःश्रुत्वासुधनोवाक्यमब्रवीत् अहंगच्छामित्वरितोब्रह्मराक्षससंनिधौ ४९ नि
१० वारयामासतदानगंतव्यंत्वयानघ जीवितोधर्ममाहात्म्यम्तेधर्मेकुतोयशः ५० पुरुषस्य
वचःश्रुत्वासवणिग्वाक्यमब्रवीत् नवासत्यंवदिष्यामियास्येराक्षससंनिधौ ५१ ब्रह्मराक्ष
समासाद्यसत्यवाक्यपरायणः उवाचमधुरंवाक्यंतत्रराक्षससंसदि ५२ आगतोस्मिमहा
भागनत्तीर्थित्वायथासुखं विस्मवेलोकनाथायमयादत्तंहिजागरं ५३ इदंशरीरंमेरक्षो
20
भक्ष्यस्वयथेप्सितं यथान्यायविधानेनयथावानवरोच्यते ५४ नोक्तपूर्वंमयासत्यंकदाचि
दपिराक्षस तेनसत्येनमेभुंक्ष्वब्रह्मराक्षसदारुणं ५५ वणिकस्यवचःश्रुत्वाततोसौब्रह्मरा जग्र
क्षसः उवाचमधुरंवाक्यंसुधनंततरं ५६ साधुतुष्टोस्मिभद्रंतेसत्यंधर्मंचपालितं वणिजस्त्वाति
विज्ञस्ययस्यतेमतिरीदृशी ५७ जागरस्यसमस्तस्यममपुण्यंप्रयच्छसे तेनपुण्यप्रभावेणाय॰
थाहंमुक्तिमाप्नुयात् ५८ सुधनउवाच नाहंददामितेपुण्यंतस्यनरभोजनं अर्द्धंस्वयं राम०
समस्तस्यापहरंवार्द्धमेवंच ५९ सुधनस्यवचःश्रुत्वाप्राब्रवीद्ब्रह्मराक्षसः एकस्तस्य १०

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

नोद्दिष्टपरस्यच तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः ३७ अमावास्यांमहारस्तः श्राद्धंकृत्वास्त्रियं
व्रजेत् तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः ३८ गुरुपत्नीराजपत्नीयोभिगच्छतिमोहिताः ते
नपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः ३९ यस्तुकन्यांसहकृत्वान्यस्मैस्तुप्रयच्छतु तेनपापे
नलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः ४० दास्यामीतिवचश्रेष्ठकानैवंदद्यात्कथंचनः तेनपापेनलि
प्येयंयद्यहंनागमंपुनः ४१ ज्ञातकायांचयेलोकायेलोकापितृघ्नालिनां तेषांगतिंप्रपद्येहं
नागमंपुनः ४२ ब्रह्मघ्नेचसुरापेचचौरेभग्नव्रतेतथा तेषांगतिंप्रपद्येहंयद्यहंनागमंपुनः
४३ श्रीवाराहउवाच सुधनस्यवचःश्रुत्वासंतुष्टोब्रह्मराक्षसः उवाचमधुरंवाक्यंगच्छशीघ्रं
नमोस्तुते ४४ ब्रह्मरक्षसमुक्तोसौवणिजोविधिनिश्चयः पुनर्नृत्यतिचैवाग्रेममभक्त्याव्यव
स्थितः ४५ अथप्रभातसमयेनृत्यविक्षेपकोविदः नमोनारायणायेतिब्रुवायेंच्चपुनःपुनः ७
४६ निवृत्तेजागरेसोचकालिंदाःसलिलेप्लुतः दृष्ट्वामांदिव्यरूपंतुगतोसौमथुरांपुरीं ४७
दृष्ट्वाजागरेत्वहंतेनपुरतो[illegible]वानप्रस्थितोद्रुतं ४८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham.

मथु०मा० विष्यति ७१ तस्यतीर्थप्रभावेनसुधनोमुक्तिमाप्नुयात् द्वादशीशुक्लपक्षेस्येकुमुदस्यतुप्राप्यते
११ र ७२ तस्मिन्स्नातस्तुवसुधृत्वानंधेराजसूयफलंलभेत् कार्त्तिकांसमनुप्राप्यतत्तीर्थेतुव
संधरे ७३ वयोत्स्गांनरःकुर्वंतारयेच्चकुलोद्भवान् श्राद्धंयःकुरुतेसुभ्रुकार्त्तिक्यांप्रय
तोनरः ७४ पितरस्तारितास्तेनसदेवप्रपितामहाः इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथु
रामाहात्म्येअक्रूरतीर्थप्रभावोनामचतुर्थोध्यायः ४ श्रीवाराहउवाच वत्सक्रीडन
कंनामतीर्थंतत्रपरंमम तत्रारत्नशिलावर्द्धंरक्तचंदनसंनिभं १ स्नानमात्रेणतत्रैववा
युलोकंव्रजेन्नरः तत्रापयमुंचतेप्राणान्ममलोकेमहीते २ पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुवसुधव
सुंधरे अस्तिभांडीरकंनामतीर्थपरमसुत्तमं ३ शालेस्तालैस्तमालैश्चतरुभिश्चार्जुने
स्तथा इंगुदैःपीलुकैश्चैवकरीरैरन्नपुष्पकैः ४ तस्मिन्भांडीरकेस्नातोतीर्थेनियताशनः
सर्वपापविनिर्मुक्तोइंद्रलोकंसगच्छति ६ तत्रापयमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति पुनरन्य राम०
त्प्रवक्ष्यामितत्रवृंदावनंतंमम ७ तत्राहंक्रीडयिष्यामिगोपीगोपालकैःसह सुरम्यंसुप्र ११

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मेपुण्यंदेहि त्वंमद्दुःसत्तम ६० सुधनउवाच नहिदास्यामितेपुण्यंपयोक्तंचसमस्वरा केनत्वंकर्म
दोषेनराजन्सत्वमुपागतः ६१ येनेशुंधमहाभागंसर्वंतत्कथयस्वमे सुधनस्यवचःश्रुत्वाविहसि
त्वाविहसित्वाचराक्षसः ६२ किंत्वंमांचमत्ज्ञानासिप्रतिवासीत्वहंतव अग्निदत्तस्तुवैनाम
कुद्दोगीब्राह्मणोत्तमः ६३ इष्टकास्तुस्वहरंनित्यंपरकीयास्तुसर्वदा हृतास्तुगृहेकामेनराज
सत्वमुपागतः ६४ मयात्वंहियथाप्राप्तंउपकारंकुरुष्वमे एकविश्रामपुण्यंमेदेहित्वंमद्दुःसत्तमः
६५ कृपयातुसमायुक्तःसर्वविश्रावयमब्रवीत दत्तंदानंतुनतस्यएकविश्रेयफलस्यतु ६६
एकतत्प्रभावेनराजन्सोमुक्तिमाप्नुयात श्रीवाराहउवाच सुधनस्तुततोदेविविश्वरूपंजनार्द
नं अग्रतस्तुस्थितंदेवंदृष्ट्वासोधरणींगतः ६७ उवाचमधुरंवाक्यंदेवदेवोजनार्दनः चे
तुर्भुजोविद्यतनुःशंखचक्रगदाधरः ६८ विमानवरमारुह्यममलोकंव्रजोस्वतः इत्युक्त्वा
माधवोदेवितत्रैवान्तरधीयत सुधनस्यशरीरोपिसकुटंबोवसुंधरे विमानवरमारुह्यवि
ष्णुलोकंगतोततः ७० [illegible] परंतीर्थंनभूतंनभ

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ या १९ वरंवृणीध्वंभद्रंवोयद्वोमनसिवर्त्तते आदित्याङुवाच वरंददासिदेवेशवराहीयदिवाव्ययं
१२ अस्मिन्तीर्थेवरेस्थानमस्माकंसंप्रदीयतां २० आदित्यानांवचःश्रुत्वाततोहंवाक्यमब्रुवन
द्वादशीदित्यसंज्ञंहिस्थानमेतद्भविष्यति २१ चैत्रमासेनरःषष्ठ्यांशुक्लपक्षेवसुंधरे तस्मि
न्स्नानस्नातोनरोदेविसर्वान्कामानवाप्नुयात् २२ आदित्येहनिसंक्रांतावास्मितीर्थेवसुंध
22 रे मनसाभीप्सितंकामंसंप्राप्नोतिनसंशयः २३ सर्वेतीर्थेनरःस्नातोदृष्ट्वादित्यांश्चवसुंध
रे आदित्यभवनंप्राप्यकृतकृत्यःसमोदते २४ अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति
पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे २५ तत्रप्रस्कंदनंनामसर्वपापहरंशुभं तस्मि
न्स्नातस्तुमनुजःसर्वपापैःप्रमुच्यते २६ अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति कालि
यस्यहृदंगत्वाक्रीडांकृत्वावसुंधरे २७ स्नानमात्रेणतत्रैवमुच्यतेसर्वकिल्विषैः अथात्र
मुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति २८ उत्तरेहरिदेवस्यदक्षिणेकालियकस्यच अनयो राम॰
र्देवयोर्मध्येमृतानास्तित्वपुनर्भवा २९ इत्यादिवराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येभ १२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

तीतं च देवदानवदुर्लभं ८ तत्र कुंडे महाभागे वकुगुल्मलतावृते तत्र स्नानं प्रकुर्वीत एकरात्रो
षितो नरः ९ गंधर्वैरप्सरोभिश्च क्रीडमानः समोदते तत्रापि यमुंचते प्राणान्सम लोकं स ग
च्छति १० पुनरप्यपरं वक्ष्यामि महापातकनाशनं तस्मिन्वृंदावने तीर्थं यत्र केशी निपाति
तः ११ प्रसंगुलं हि तीर्थानि पतिहरंतं सुरालयाः सुन्यामामप्रतिक्रोशं यमुनाकूलयोर्द्व
योः यत्र कुत्रापि कालिंद्यां स्नातो हरिपुरं व्रजेत् मथुरासंगता यत्र हरिर्वनसंश्रयः गंगा
शतगुणं पुण्यं यत्र केशी निपातितं केश्याः शतगुणं पुण्यं यत्र विश्रमितो हरिः १४ त
स्मा शतगुणं पुण्यं नात्र कार्यविचारणात् तत्रापि च विशेषोऽस्ति केशीतीर्थं वसुंधरे १५
तस्मिन्पिंडप्रदानेन गयातुल्यफलं भवेत् गयापिंडप्रदानेन यत्फलं प्राप्यते नरैः १६
स्नाने दाने तथा होमे अग्निष्टोमफलं भवेत् सूर्यतीर्थं तु वसुधे द्वादशादित्यसंज्ञके १७
कालीयो रमते यत्र कालिंद्याः सलिले शुभे आदित्यो दीप्तितोऽत्यमशीताद्यैर्नेनमया तदा
१८ द्वादशास्तु तदादित्यास्तत्र यातमम संनिधौ कालियोदतितत्र आदित्यास्या पिताम

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० सोपिंडनिर्वापंयमुनायांप्रदास्यति १२ निखिलानांपरिक्रामान्नवसत्यंत्यानिचंदनात् गोविं
१२ दजागरणंकृत्वाकृतकृत्योभविष्यति १३ तत्रैवतुमहातीर्थंवनेबकुलसंज्ञिके तत्रस्नातोनरो
देविइंद्रलोकोमहीयते चैत्रमासेचतुर्दश्यांशुक्लापक्षेवसुंधरे तत्रस्नातोनरोदेविममलोकं
नसंशयः अस्तिभांडह्रदंनामपरंपारंसुदुर्लभं दृश्यंतेहरहस्तत्रआदित्याःशुभकारिणः त
त्रचार्कस्थलेकुंडेस्नानंयः कुरुतेनरः १६ सर्वपापविनिर्मुक्तोसूर्यलोकंव्रजेच्चसः तत्राथ
मुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति अर्कस्थलसमीपेतुकूपंतुविमलोदकं सप्तसामुद्रिकंनाम
देवानामपिदुर्लभं तत्रस्नानंनवसुधेस्वच्छंदगमनालयः अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकं
सगच्छति १९ तत्रवीरस्थलंनामतेजसुधंपरंमम प्रसन्नसलिलंचैवपद्मोत्पलविभूषितं
२० यस्तत्रकुरुतेस्नानमेकरात्रोषितोनरः समत्प्रसादात्सुश्रोणिवीरलोकेमहीयते २१
अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति कुशस्थलेंचतत्रैवपुण्यंपापहरंशुभं २२ तत्र राम०
स्नातोनरोदेविब्रह्मलोकेमहीयते अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति २३ तत्रपुष्प १२.

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

गवत्प्रादुर्भावः पंचमोऽध्यायः ५ श्रीवाराह उवाच यमुनायाः समुल्लंघ्य तत्रैव तु महावने यमला
र्जुनकं तीर्थं कुंडं तत्र च विद्यते १ पर्यस्तं तत्र सकटं भिन्नभांड कुटीघटं तत्र स्नानोपवासेन कृत्स्नं
तत्फलमश्नुते २ द्वादश्यां शुक्लपक्षस्य ज्येष्ठे मासि वसुंधरे तत्र स्नानेन मनुजो महापातकना
शनं ३ ज्येष्ठस्य शुक्ल द्वादश्यां स्नातः शुचिर्जितेंद्रियः समभ्यर्च्याच्युतं सम्यक् प्राप्नोति परमां
गतिं ४ अपि चास्मत्कुले जातः कालिंद्याः सलिलेप्लुतः अर्चयिष्यति गोविंदं मथुरायां सुपो
षितः ५ असौ वसुस्थले नापि न पातालतले मलं नोर्ध्वलोके मया दृष्टं तादृक्क्षेत्रं वसुंधरे
६ न तत्पुण्यैर्न तद्दानैर्न तपोभिर्नेज्ययैः न लभ्यं विविधैर्यज्ञैर्लभ्यं मदनुभावतः ७ श्रीविष्णोः
कृपया नूनं तत्र वासो भविष्यति विना विष्णोः प्रसादेन नैव दिनमेकं न तिष्ठति ८ चिरात्रमपि येन त
त्रैव संति नियतेंद्रियाः तेषां पुनंति नियतं स्पृष्ट्वा चरणं वा ९ यस्तत्र निवसेत् देवि संयतात्मा
जितेंद्रियः त्रिकालमपि भुंजानो वायुभक्षः समाहितः १० न योगिनां या गतिर्लभ्यां मम क्षेत्रं तरशते र
११ अन्यत्र हेलया मासं लभ्यो नित्यं प्रसादतः ... समभ्यर्च्य जनार्दनं धन्यो
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० वसुधेगोपीश्वरस्यमहात्मनः पितरस्तस्यनिंदतिपानीयंपिंडमेवच ३५ सप्तसमुद्रकेकूपेयः
१४ श्राद्धंसंप्रदास्यतिपितरस्तारितास्तेनकुलानांसप्तसप्तभिः ३६ सोमवारेत्वमावस्यायांपिंड
दानंकरोतियः गयापिंडप्रदानेंचकृतंनास्त्यत्रसंशयः ३७ गोविंदस्यचदेवस्यतथागोपी
श्वरस्यच मध्येतुमरणंयस्यशरीरंकस्यैतिसलोकतां ३८ तथाबहुलस्दस्यगोविंदस्यैच
24 मध्यतः तद्वत्कामीश्वरस्यगोपीशस्यैवमध्यतः ३९ एतेषुस्नानदानेनपिंडपातेनतभा
विनि निस्तारयतेपुंसांदशपूर्वान्दशापरान् ४० एवंस्नातोदेविदेवैस्त्वसमोदते तत्राथ नरो
मुच्यतेब्राह्मणान्नमलोकंसगच्छति ४१ वत्सपुत्रंमहापुण्यंतीर्थंपरममुत्तमं मथुरादक्षिणेभा
गेवत्सराजविनिर्मितं ४२ तत्रस्नानेनदानेनवांछितंफलमाप्नुयात् तत्राथमुच्यतेब्राह्मणान्न
मलोकंसगच्छति ४३ मथुरादक्षिणेपार्श्वेदेवंफाल्गुणकंतथा तत्रस्नात्वाचपीत्वाचवी
रलोकेसमोदते ४४ तत्रफाल्गुणकेचैवतीर्थंपरमदुर्लभं एकभांजनकंनामक्षेत्रमेदु रा०म०
र्लभंमहत् ४५ तत्राभिषेकंयः कुर्याच्चरदेवैः सरमोदते तत्राथमुच्यतेब्राह्मणान्नमलोकं १४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

स्थलं नाम तीर्थं चैलोक्यविश्रुतं तत्र स्नातो नरो देवि पुण्यलोकं व्रजेन्नरः २४ तत्रायमं च तेश्रा
णा न मम लोकं स्वर्ग गच्छति महास्थलं च तत्रैव शिवक्षेत्रमनुत्तमं २५ तत्र स्नानेन मनुजः शिवलो
के महीयते एते पंच स्थला ख्याता महापातकनाशनाः २६ तेषु स्नातस्तु वसुधे ब्रह्मणा सह मो
दते तत्र गोपीश्वरो नाम महापातकनाशनः २७ कंसस्य परमा गांथिहि सहस्त्राणि च षोडश
गोप्यो रूपाणि च त्तु स्म तत्रागोपीश्वरो नाम महापातकनाशक्रीडंत केशवः २८ यदा बाले
न कंसेन भग्नार्जुनयुगं तदा शकटं च तदा भिन्नं भग्नभांडकुटीघटं २९ ताभिस्तत्रैव गो
विंदं क्रीडतं च यह हेषि कंचनकयकछा परिश्रम्हिकामेनव्याजेनैव सुगोपितं ३० मात
लिस्तत्र मागत्य देवैस्तोयया दितं गोपवेषधरं देवमभिहिविकंचकारह ३१ आतीयस
प्तकलशान्तत्रौषधिसमन्वितान् गोपीमंगलपाठेन स्नापितो हेमकुंडलः ३२ गोप्यो गायं
ति नं तं तिक्रमक्रमेभिरितिचाब्रुवन् तत्र गोपेश्वरं देवं पमातलिः स्थाप्य सुपूजितं ३३ कूपं च
स्थापयामास मंगलैः वलयोः शुभैः नवमासमटिकं नाम कूपं तद्विमलोदकं ३४ देवस्याग्रे तु

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ अथ मथुरामाहात्म्ये षष्ठोऽध्यायः ६ श्रीवराह उवाच विंशतिर्योजनानां तु माथुरं मम मंडलं य
१५ त्र तत्र नरः स्नातो मुच्यते सर्वपातकैः १ वर्षाकाले तु संप्राप्ते यत्र स्थानं निरोदकं पुण्यात्पुण्यतमं
चैव माथुरे मम मंडले २ सप्तद्वीपेषु तीर्थानि पुण्यायतनानि च मथुरायां गमिष्यंति प्रसुप्ते
तु सदा मयि ३ शयनोत्थितं तु ये दृष्ट्वा मां मथुरायां वसुंधरे तेन संप्राप्यते सर्वकालं न सं
शयः ४ सुप्तोत्थितं तु वसुधे ये दृष्ट्वा मां मुखपंकजं सप्तजन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव मुच्यते
५ मथुरावासिनो लोकाः सर्वे ते मुक्तिभाजनाः मथुरां समनुप्राप्य ये दृष्ट्वा देवं तु केशवं ६ स्नात्वा
पुनस्तु कालिंद्यां ये मां पश्यन्ति सर्वदा स तत्फलं समवाप्नोति राजसूयाश्वमेधयोः ७ प्रदक्षिणी
कृता तेन सप्तद्वीपा वसुंधरा प्रदक्षिणीकृतो येन मथुरायां तु केशव ८ घृतपूर्णेन पात्रेण
समग्रेण च वाससा केशवस्याग्रतो दत्वा दीपकं तु वसुंधरे ९ पंचयोजनविस्तारमायामे पंच
विस्तरं दीपमालासमाकीर्णं विमानं लभते नरः १० सर्वकामसमृद्धात्तदप्सरागणसेवितं र रत्न॰
रत्नमालाभिराकीर्णं विमानं सर्वकामिकं ११ समारोहति वै नित्यं प्रभामंडलमंडितं ये देवाये १५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

वस्सगक्षति ४६ असितालवनंनामधेनुकासुररक्षितं मथुरायाःपश्चिमेभागेअर्द्धकुशादेर्द्धयोजनं ४७
तत्रकुंडंस्वच्छजलंनीलोत्पलविभूषितं तत्रस्नानेनदानेनअभिवांछितफलमाप्नुयात् ४८ अस्ति
सन्निकटंनामगुल्मंसत्तंद्रपरंमम तत्रकुंडंविशालाक्षिप्रसन्नसलिलंशुभे ४९ तत्रस्नानंचयः
कुर्यादेकरात्रोषितोनरः अग्निष्टोमफलंचैवलभतेनात्रसंशयः ५० अथात्रसंचत्तेप्राणान्म
मलोकंतनकुंडकंसगक्षति मथुरायापश्चिमेभागेअर्द्धरादर्द्धयोजनं ५१ मयात्तत्रतपस्तप्तंपुत्रा
र्थंतुवसुंधरे देवकीगर्भसंभूतोवसुदेवगृहेशुभे ५२ तत्रैवतुमयादृष्टःपद्महस्तोदिवाकरः
मासिभाद्रपदेदेवितिग्मतेजोविभावसुः ५४ सप्तम्यांशुक्लपक्षस्यरविस्तिष्ठतिसर्वदातस्मिन्न
हनियत्स्नानंकुर्यात्तत्कुंडेसमाहितः ५५ नतस्यदुर्लभंभेलोकेसर्वदातादिवाकरः आदित्येहनिसं
प्राप्तेसप्तम्यांतुवसुंधरे ५६ नरोवाप्यथवानारीप्राप्नोत्यविफलंफलं तत्रैवचचतपस्तप्तं
राज्ञासंतनुनापुरा ५७ आदितंतुपुरास्थाप्यप्राज्ञोभीष्मोमहाबलः शंतनुःप्राप्यतत्पुत्रंगतो
सोहस्तिनापुरं ५८ तत्रस्नानेनदानेनवांछितफलमाप्नुयात् इतिश्रीवाराहपुराणेभगवच्छा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथुमा० चातैवेसुश्रोणिकुंडेतु विमलोदके २३ हेमंतेतुचेचोत्मंतेजसासमशोभते शीकेभवतिसुश्रोणितुया
१६ रसदृशोपमं २४ नवर्द्धतेचवर्षासुग्रीष्मेचापिमहीयते एतेच्चमहदाश्चर्यंतस्मिन्कुंडेपरंमम
२५ पदेपदेतीर्थफलंमथुरायांवसुंधरे यत्रतत्रनरस्नातोमुच्यतेसर्वपातकैः २६ वर्षासुस्य
लतीर्थेषुस्नातव्यंतुप्रयत्नतः हेदृतुदेवषातेषुगंगेषुचनदीषुच २७ प्रवाहेषुचदिव्येषुन
26 दीनांसंगमेषुच वर्षासुसर्वतस्नायाघटीकेत्वरमागति २८ अस्तिदेवनरंगुह्यंमुच्यते
दंतुनामतः मुचुकंदःस्वपित्यत्रदानवासुरघातनः २९ तत्रकुंडेनरस्नात्वाप्राप्नोत्यभिमतं
फलं अथात्रमुच्यतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति ३० इहजन्मकृतंपापमन्यजन्मकृतंचय
त् तत्सर्वंनश्यतेशीघ्रंकीर्तनेकेशवस्यतु ३१ किंतुस्यवहुभिर्मंत्रैर्भुक्तिर्यस्यजनार्दने
नरकेपच्यमानेस्यगतिर्देवोजनार्दनः ३२ कृत्वाप्रदक्षिणांदेवंत्प्रसुयांतुकेशवं नजाय
तेमर्त्यलोकेजातोवान्पतिर्भवेत ३३ मासेवैकोसुदेदेवियःकरोतिप्रदक्षिणां देवेषुसम राम०
रूपेषुसोनंतफलमश्नुते ३४ कृत्वाप्रदक्षिणांसमारिस्यासंकुरुतेनरः नारायणसमो १६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

चगंधर्वाःसिद्धाश्चारणपन्नगाः १२ तेस्मिन्हंतिसदादेविपुण्यमस्मिन्कृतंभुवि यदिकालांतरेषु॰
नपहीयतेस्वपुराकृतं १३ सर्वंतांपुण्यगाहेदेवि जायतेमानवोत्तमः पृथिव्यांवाच्च तत्रहिर
क्षतेदेवःकश्चिदंपायनाशनं यक्षरक्षपिशाचेभ्यस्तस्मात्विनायकैः १४ एवमादिभिरा
युधैस्तैर्नफलदंभवेत् श्रीवराहउवाच मत्तेजोस्तेनपश्यंतिमत्प्रभावात्कदाचन नविकु
र्वंतितेहष्टामत्पराणांहिदेहिनां १५ रक्षार्थंहिमयादत्तादिक्पालास्तुवरानने लोकपालाः
स्तुचत्वारस्तीर्थंरक्षंतियेसदा १६ पूर्वेरक्षतिचेंद्रस्तुयमोरक्षतिदक्षिणं पश्चिमंरक्षतेनि
त्यंवरुणःपाशधृक्स्वयं १७ उत्तरांस्तुकुबेरस्तुमहाबलपराक्रमः मध्यंतुरक्षतेनित्यंस्थितोदे
वउमापतिः १८ मथुरायांमहंयस्तुप्रासादंपुरवासितं कारयित्वातुमनुजोजायतेसचतुर्भु
जः १९ मथुरायांमहाभागेकुंडेतुविमलोदके गंभीरेसर्वदादेविमंतिष्ठेत्तत्रचतुर्भुज २० तत्रा
भिषेकंकुर्वीतएकरात्रोषितोनरः मोदतेसर्वलोकेषुसर्वपापविवर्जितः २१ तत्रायसंचतेप्राणास्त्या
स्त्वं नंकृत्वावसुंधरे त्रैलोक्येमोदतेक्रीडतिसुरराडिव २२ तत्रैवतुमहाश्चर्यंकथ्यमानंमयाश्रृणु यदु

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मत्सु०मा०पुण्यारव्यं च त्वत्प्रसादाज्जनार्दन: १ नदानेनैव तपोभिश्चनयज्ञैस्ताद्दशं फलं सदक्षिणाया: ए
१२ थिवीया दृष्टं तीर्थसेवया २ पृथिव्यास्तु तुरंताया: क्रमनं दुर्गमं प्रभो सर्वतीर्थाभिगमन
मतिदुर्गतमं नृणां ३ अस्ति कश्चिदुपायोत्र येन सम्यगवाप्यते प्रसादसुमुखो भूत्वा तु
त्सर्वं कथयस्व मे ४ श्रीवाराह उवाच मद्भक्तमुमहत्पुण्यं पृथिव्या: सर्वतो दिशं परि
27 क्रम्यया ध्यानं प्राणांगलितं शुभे ५ पृथिव्या क्रमणे सम्यक् श्रृणु त्वं योजनानि वै षष्टि
कोटिसहस्राणि षष्टिकोटिशतानि च ६ तीर्थान्येतानि देवानां तारकाश्च नभस्तले ग
णितानि समस्तानि वायुना जगदायुषा ७ वृत्तणलोमशेनैव नारदेन ध्रुवेण च जां
बुवता पुरूरवरावणेन हनूमता ८ एतैरनेकधा देवैः ससागरवना मही क्रमिता वालिना
चैव वायुसंडलरेखया ९ भ्रांतरभ्रमणेनैव सुग्रीवेण महात्मना तथा च पूर्वं देवेन्द्रैः
पंचभि: पांडुनंदनै: १० योगसिद्धैस्तथा केश्चिन्नन्माधैर्गुप्रमुखैरपि क्रमितान्तक्रमै: राम०
ष्पतिनपूर्वेनायरेजन: ११ [illegible] त्यबुद्धिभि: मनसा १२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

येतुस्योनंतफलमश्नुते ३५ सुप्तोत्थितं हरिं दृष्ट्वा मथुरायां वसुंधरे न तस्य पुनरावृत्तिर्जाय
ते स चतुर्भुजः ३६ कुमुदस्य तु मासस्य मथुरायां वसुंधरे नवम्यां प्रदक्षिणीकृत्वा सर्वपा
पैः प्रमुच्यते ३७ ब्रह्मघ्नश्च सुरापश्च गोघ्नो भग्नव्रतस्तथा मथुराप्रदक्षिणां कृत्वा पूतो भ
वति मानवः ३८ अष्टम्यां प्राप्य मथुरां दंतधावनपूर्वकं ब्रह्मचर्येण तां रात्रिं कृत्वा संक°
ल्पमानसः ३९ धौतवस्त्रः सुसंस्नातो मौनव्रतपरायणः प्रदक्षिणां प्रकुर्वीत सर्वपातक
शुद्धये ४० प्रदक्षिणं वनेमा नाम न्योद्यः स्यात् तेन नरः सर्वकामानवाप्नोति नान्यकार्यवि
चारणात् ४१ मथुरायां नरो गत्वा दृष्ट्वा देवं स्वयंभुवं प्रदक्षिणां तु यत्पुण्यं तत्पुण्यं लभते
हि सः ४२ देवस्याग्रे तु वसुधे कूपं तु विमलोदकं पितरश्चापि नंदंति यानीयं पिंडमेव च
४३ चतुःसामुद्रिकं नाम कूपं लोके सुविश्रुतः तत्र स्नातो नरो देवि देवैस्तु सह मोदते तत्रा
यमुंचते प्राणान् मम लोकं स गच्छति ४५ इत्यादि वाराहपुराणे भगवद्वाक्ये मथुरामाहात्म्ये स
प्तमोध्यायः ७ श्रीधरण्युवाच [illegible] विस्तरो प्रोच्यमानं तु

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰मथुरायुपक्रमं हकृत्वासर्वपापैः प्रमुच्यते २२ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्ये
१८ अष्टमोध्यायः ८ श्रीवाराहउवाच अष्टम्यांमथुरांप्राप्यकार्त्तिकस्यसितेनरः स्नात्वावि
श्रांतितीर्थेतुपितृदेवार्चनेरतः विश्रांतिदर्शनंकृत्वादीर्घविष्णुंचकेशवं दिनांतेनियमं
78 कार्यंतीर्थेविश्रांतिसंज्ञके २ मथुरांचपरिक्रम्यनंदृष्ट्वादेवंस्वयंभुवं स्थितंवाराहरू
पेणकेशवंक्लेशनाशनं ३ प्रदक्षिणायाःसम्यग्वैफलमाप्नोतिमानवः उपवासरतःस्रा
ग्गत्यमेध्याशनोथवा ४ दंतकाष्ठंतुसायाह्नेकृत्वास्वंधर्ममात्मनः ब्रह्मचर्येणतांरा
त्रिंकृत्वासंकल्पमानसः ५ धौतवस्त्रधरस्नातोमौनव्रतपरायणः तिलाक्षतकुशान्गृह्य
पितृदेवार्थमुद्यतः ६ दीपहस्तोर्चनरतःश्रांतोविश्रांतिजागरे तथानुक्रमणाच्चैतेध्रुवा॰
दौऋषिस्तथा एवंपरंपराप्राप्तंक्रमणीयंनरोत्तमैः प्रदक्षिणांवर्त्तमानोनरोभक्तिसमन्वि राम०
तः ८ सर्वान्कामानवाप्नोतिगृह्यमेधफलंलभेत् एवंजागरणंकृत्वानवम्यांनियतःशु १८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पिनशक्यं तेन मनसा तु कात्स्न्यतः ॥ १२ ॥ सप्तद्वीपेषु यत्तीर्थं भ्रमनात्स्याप्फलं भवेत् प्राप्यते चाधि
कं तस्मान्मथुरायां म्रियते ॥ १३ ॥ मथुरां समनुप्राप्य यस्तु कुर्यात्प्रदक्षिणां प्रदक्षिणीकृता
तेन सप्तद्वीपा वसुंधरा ॥ १४ ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन पर्वीन कामानभीप्सुभिः कर्तव्या मथु
रां प्राप्य नरैः सम्यक्प्रदक्षिणा ॥ १५ ॥ श्रीधरान्य उवाच यथाविधानक्रमणान्मथुरायां भवा
प्यते प्रदक्षिणाफलं सम्यक् तन्मे क्रमविधिं वद ॥ १६ ॥ श्रीवाराह उवाच पुरा सप्तर्षिभिः पृष्टो ब्रह्म
लोकपितामहः अस्मिन्नेवार्थमेपुक्तं यथा त्वं पृच्छता मम ॥ १७ ॥ कृत्वा सर्वं पुराणोक्तं तीर्थानु
क्रमणं परं पृथिव्यां तु रंतामासनयातदकुमुषत ॥ १८ ॥ सर्ववेदेषु यत्पुण्यं सर्वतीर्थेषु य
त्फलं सर्वदानेषु यत्प्रोक्तं मिष्टापूर्तेषु चैव हि ॥ १९ ॥ फलं तदधिकं प्रोक्तं मथुरायां परिक्र
मे पृष्टा ब्रह्मयोजन्मुर भिवाद्य स्वयंभुवं ॥ २० ॥ आगता मथुरां देवी मार्गमाणाश्च ते क्रमः
ध्रुवेण सहिता ब्रासनकामयाना सुतां द्विजं ॥ २१ ॥ [illegible] नवमांयां शुक्लपक्षके

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु॰मा॰व्याप्तिकृतानि सह गोपकैः यानितीर्थानि
१९ तान्येवस्थापितानि महर्षिभिः २१ रत्नातीर्थं तानि दिव्यानि सर्वपापहराणि च वत्संयुतं
ततो गच्छेत् सर्वपापहरं शुभं २२ अर्कस्थलं वीरस्थलं कुशस्थलमनंतरं पुण्यस्थलं महास्थ
लं महापातकनाशनं २३ एवं पंचस्थलाख्यानां महापातकनाशनायेषु दृष्टेषु मनुजो
ब्रह्मणा सह मोदते २४ शिवस्थिकुसुखदृष्ट्वा स्थलानां फलमाप्नुयात् हयमुक्तिं ततो ग
च्छेत् सिंदूरं ससहायकं २५ स्तूयते ऋषिभिर्गीता गाथा यथा पुरातनी अश्वारूढेन तेनै
तथा ह्येयं समनुष्ठिता २६ अश्वो मुक्तिं गतस्तत्र सहायसहितः सुखं राजपुत्रस्थितस्त
त्र यानयात्रानमुक्तिदा २७ तस्माद्यानेस्तु यात्रा च न कर्तव्या फलेच्छया तस्मिन्तीर्थे तु
तेंदृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते २८ लवणस्य गुहां तत्र दृष्ट्वा भक्तिसमन्वितः शत्रुघ्नमीश्वरं चै
व सर्वपापैः प्रमुच्यते २९ कुंडः शिवस्य विख्यातं तत्र स्नात्वा महाफलं मल्लिकादर्शनं कृ राम०
त्वा स्यजपदं शुभं ३० ततः कोटंचरवंडस्यापमनात्राप्तिमाप्नुयात् अपरं तत्र गुहाख्यं १९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

चिः ब्राह्मे मुहूर्ते संप्राप्ते ततो यात्रामुपक्रमेत् यथा प्रारभ्यते यात्रा यावन्नोदयते रविः १०
प्रातःस्नानं ततः कुर्यात्ततो दक्षिणकोटिके प्रत्नात्पादाब्वाचम्य हनूमंतं प्रसादयेत् ११ स
र्वमंगलसंयोगात्स्वकुमारं ब्रह्मचारिणं निर्विघ्नसिद्धिकर्त्तारं यात्रासिद्धिप्रदायकं १२ यस्य
संस्मरणादेव सर्वे नश्यंत्युपद्रवाः यथा रामस्य यात्रायां सिद्धिस्ते तु सप्रतिष्ठिता १३ त
वान थाद्य मम मे तीर्थयात्रासिद्धिप्रदो भवेत् इति विज्ञाप्य विधिवत्कृत्वा हनूमंतं गणेश्वरं १४ दीपधु
प्योपहारैस्तु संपूज्य तिथ्या प्रसादयेत्ततः तस्यैव पश्चिमभागे तु दीर्घे विघ्नमलापहं १५ विज्ञा
प्यसिद्धिकर्त्तारं देवी स्कन्दमनंतरं दृष्ट्वा वसुमतीं देवीं तथैव ह्यपराजितां १६ आयुधाग
रसनं सर्वान्त्वन्नदानं सर्वभयापहं कंसवासिनिकां तद्वद् दुर्गांसेनी विचर्चितां १७ वर्ध
टीत्वतथा देवीं दानवक्षयकारिणीं जयदां देवतानां च मातरं देवपूजितां १८ गरुदेवो
वास्तुकुम्भं दृष्ट्वानुज्ञाप्य निर्गमे भौमवृतयाऽऽगच्छेद्यावद्दक्षिणकोटिके प्राप्य स्नात्वा पितॄ
न्संतर्प्य दृष्ट्वा देवं प्रणम्य च [illegible] २० बालक्रीडनरू

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ जेतुसः ४२ वसुदेवेनकाजागर्भसंरक्षणायच कृतमेकांतशयनमहापातकनाशनं ४३
२० ततोनारायणस्थानंप्रविशेन्मुक्तिहेतवे परिक्रम्यततोदेवान्नारायणपुरोगमान् ४४ दृ
ष्ट्वाततोनुविज्ञाप्यगणाधिपंसिद्धिविनायकं कुब्जिकावामनाचैवब्राह्मणोपिकृष्णमानिते ४५
20 अनुज्ञाप्यततस्थानाद्दृष्ट्वागच्छेत्पवरंशिवं दृष्टमात्रेणतत्रैवयात्राफलमवाप्नुते ४६
लोहजंघंततोदृष्ट्वाअरक्षरपरमेहरेः रक्षणार्थेहितेतत्रस्थापितायामायाः सिद्धिदंनृणां ४७
दृष्टमात्रे प्रभालालिंचतत्रैवदृष्ट्वाकामानवाप्नुयात् महाविद्येश्वरीदेवीकृष्णसर्वार्थमुद्यता ४८
ण नित्यंसंनिहितातत्रसिद्धिदापापनाशिनी कृतोनबलभद्रेणगोपैःकंसजिघांसुभिः ४९
संकेतकंकृतंयत्रमंत्रनिश्चयकारकं तदासंकेतकेचस्याभवतिसिद्धदेवीप्रतिष्ठिता ५०
सिद्धिदाभोगदाचैवतेनसिद्धेश्वरीस्मृता संकेतकेश्वरीचैवदृष्ट्वासिद्धिमवाप्नुयात् ५१
तत्रकुंडंस्वच्छजलंमहापातकनाशनं ततोदृष्ट्वामहादेवंगोकर्णनामनामतः ५२ यस्याद राम०
र्शनमात्रेणपापासर्वेपापैःप्रमुच्यते सरस्वतींनदीदृष्ट्वाततोमहाशिवपश्यति ५३ विघ्न २०

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

तीर्थंतस्यसमीपतः ३१ रामनाम्नस्यतीर्थंस्यमहापातकनाशनं कुल्लौलाभांवरदात्तत्रदृष्ट्वा
गतिमवाप्नुयात ३२ चर्चिकायोगिनीतत्रयोगिनीपरिवारिता कूपस्यपारदक्षिणार्थेहि
स्थितास्माद्दक्षिणोदिशं ३३ अस्याशाचस्यशाचैवमातरोलोकपूजिते तासांनांदर्शनेक्ष
णात्महारत्नांकरिष्यति ३४ कपिस्थातंततोगत्वाकुंडंपापहरंपरं गत्वास्नात्वापितृस्त
र्प्यसर्वपापैःप्रमुच्यते ३५ नेत्रपालंततोगत्वाशिवंभूतेश्वरंहरं मथुराक्रमणंतस्याग्ना
यतेसफलंतथा ३६ कंसक्रीडास्येतुदंचमहापातकनाशनं वलभीतत्रक्रीडार्थेदेवो
गदाधरः ३७ गोपकैःसहितस्तत्रनामेवंदिनेदिने तत्रैवरमणार्थेहिनित्यकालंचगच्छ
ति ३८ वलभद्रेणतत्रैवजलक्रीडाकृताशुभा तस्यसंदर्शनादेवसर्वपापैःप्रमुच्यते
३९ अतःपरंचकुसोनकुर्कुटैःक्रीडनंकृतं यस्यदर्शनमात्रेणसद्यःसद्गतिमाप्नुयात
४० संतचगोकुथंसुसिरवरंसौरभ्येरम्यैःससुगन्धिभिः भूषितंपूजितंतत्रकृत्स्नेनालिकेर
कर्मणा ४१ तस्यप्रदक्षिणांकृत्वापरिपठ्यप्रयत्नतः मुच्यतेसर्वपापेभ्योविष्णुलोकंव

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० सिद्धकुंडे तत्थैव च गोपानां तीर्थके चैव तथैवामुक्तिकेश्वरे ६६ विलक्षगरुडे चैव महापातकना
२१ शने एतेतीर्था महापुण्याय था विश्रांतिसंज्ञकौ ६७ एषु तीर्थेषु कृमितो भक्तिमांतो वैजितेंद्रियः
देवान्पितॄन्समभ्यर्च्य ततो देवप्रसादयेत् ६८ अविमुक्तेश देवेश सप्तर्षिभिरस्तुहितः मथुराकृ
मणीयं मे सफलोभोस्तु वाज्ञया ६९ इत्येवं देवदेवेशं विज्ञाप्यं द्वे त्र्यंयं शिवं विश्रांतिसंज्ञके स्नानं
21 कृत्वाचपितृतर्पणं ७० गत्वाथ संप्रपरिक्रम्य स्तुताहष्टाप्रणम्य च सुमंगलां ततोगच्छेत्तयाचाप्रि
द्धिप्रसादयेत् ७१ सर्वमंगलमंगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके पात्रेयं त्वंप्रसादेन सफलामेभव
त्विति ७२ पिप्पलादेश्वरं देवं पिप्पलादेनपूजितं विश्रांतस्तु परिक्रम्य श्रांतस्तत्रमहातपाः
७३ उपरम्य ततस्तस्य शीर्षस्योपरितोमहत् उपरि लिंगं संस्थाप्य स्वनाम्नाचिन्हितंशिवं ७४
कर्कोटकं तथानागं महादुष्टनिवारणं दृष्ट्वा गच्छेत्ततो देवीं यात्र कृत्स्नेन विनिर्मिताः ७५ कंस
भेदं प्रयमतः श्रुतं यत्र कुमंत्रिणां सुखवासां च वरदां कृष्णस्याक्लिष्टकर्मणः ७६ खरवासा राम०
चतत्रैव स्थापिता शकुनायचै सानुकूलः खरोयत्र प्रवेशोदक्षिणः स्वनः ७७ ध्यातामुखवा २१

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

यजंततोगच्छेत्गणेशंविघ्ननाशनं सर्वसिद्धिप्रदंरम्यंदर्शनाच्चफलंलभेत् ५४ गार्गीशो
गौश्चतत्रैवमहापातकनाशनौ दृष्ट्वास्पृष्ट्वातथाध्यात्वासर्वान्कामान्समश्नुते ५५ म
हादेवंमुखाकारंनाम्नारुद्रमहालयं क्षेत्रयंतंपरंदृष्ट्वाक्षेत्रवासफलंलभेत् ५६ त
स्मादुत्तरकोटीचदृष्ट्वादेवंगणेश्वरं द्यूतक्रीडभगवताकृतागोपकन्यैःसह ५७ पणाव
हास्वरूपेणाजितागोप्याधनानिच गोपैरानीयतत्रैवकृष्णायचनिवेदिताः ५८ गोपाल
कृष्णागमनंमहापातकनाशनं स्वरस्वतीनँदींदृष्ट्वाक्रमतानचयत्यासुखं ६० कृतंय
त्नतथारूपंतद्रूपंचयथातथा ऋषिभिर्सेवितंदिव्योर्माहात्म्यमुत्तमं ६१ ततोगच्छेन्महात्ती
र्थंविमलंयमुनोभसि स्नात्वापीत्वापितृन्तर्प्यनाम्नारुद्रमहालयं ६२ गर्गतीर्थेविघ्नरा
जेचक्रतीर्थेतथाक्रमेत् भद्रेश्वरंमहातीर्थंसोमतीर्थंतथैवच ६३ स्नात्वासोमेश्वरंदेवं
दृष्ट्वायात्राफलंलभेत् सरस्वतीसंगमेस्नात्वासंतर्प्यपितृदेवताः ६४ घंटाभरणके
तद्वत्तथागरुडकेशवे धारायनंनकंतद्वद्कुंठंरवंडविलके ६५ मद्दिकन्यासयमनेम्र

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० मला: ८९ कृतं येस्तु विदूरस्थैः कृतयात्रां नरं नरैः सर्वपापविनिर्मुक्ताः स्ते यांति परमां गतिं
२२. ९० इति श्रीवाराहपुराणे भगवच्छास्त्रे मथुरामाहात्म्ये नवमोध्यायः ९ श्रीधरण्युवाच येध
र्मविमुखा मूढाः सर्वज्ञानबहिःकृताः कां गतिं कस्मते यांति हि तान् नरकेश्वरैः १ अभुक्त्वा नरकं
दुःखं सुकृतैः पुण्यदैः नृणां प्रयांति कर्मणा येन तन्मुपायं ब्रवीहि मे २ श्रीवाराह उवाच स
22 र्वधर्मविहीनानां पुरुषाणां दुरात्मनां नरकान्निःहरा देवि मथुरा पापघातिनी ३ मातृपितृपरि
त्यक्ता ये त्यक्ता निजबंधुभिः येषां कापि गतिर्नास्ति तेषां मथुरी गतिः ४ पापराशिभिराक्रांता
ये दारिद्र्यपीडिताः ५ येषां कापि गतिर्नास्ति तेषां मधुपुरी गतिः पदे पदे समाक्रांता विपरीतर
तर्निशं येषां कापि गतिर्नास्ति तेषां मधुपुरी गतिः ६ कृतिस्मृतिविहीना ये शौचाचारविवर्जि
ताः येषां कापि गतिर्नास्ति तेषां मथुरा गतिः ७ ये च योगपरिभ्रष्टा ये तपोदानवर्जिताः येषां
कापि गतिर्नास्ति तेषां मधुपुरी गतिः ८ मथुरावासिनो ये च तीर्थानां चोपसेवकाः वनानां द राम०
र्शको वाप्य मथुरा क्रमको थवा ९ एषां मध्ये कृतं ये न एकं वा हृष्टचेतसा न ते नरकभोक्ता २२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पञ्चमेरवासासुखप्रदा मयार्चैनचञ्चलेनच्याता देवीवचंडिका ७८ स्थापितासिद्धिदास्तत्र
नाम्नावार्निंहरा ततः दृष्ट्वासद्वीर्निहरणीयस्मादेव्याः सुखीनरः ७९ अतोऽन्तरंसुभतरंपुष्कुना
पैंहिवाथतः कंसस्य कंसघातार्थं संभृतंस्तमगोन्तरं ८० तंदृष्ट्वामनुजः कामान्सर्वानिष्टा
न्प्रवर्त्तते वज्राननंततोध्यात्वा कंसोमत्योजिनांशयः ८१ निहत्यहत्वानुपश्चाद्धि वज्रानन
मकल्पयत् वांछितार्थफलंचैव कंसमेतस्यामनोरथान् ८२ यस्यैवयस्यदेवतायेतस्येतस्येद
दौमखां उपपाचितंतु मंगल्या सर्वपापहरंशुभं ८३ कंसस्यबाल्यचरितंमहापातकनाशनं
सर्वसंवरदंदेवंमयुरानांकुलेश्वरं ८४ दृष्ट्वातंनैवदानंचदत्त्वायात्रांसमापयेत् त्वंप्रद
क्षिणांकस्यानवर्म्यांसुलौकामुदा ८५ सर्वान्कुलान्समादायविष्णुलोके महीपते कामतः
पादविन्यासांयावंतः सर्वतोदिशः ८६ तावंतः कुलसंभूतास्तस्यैतिष्ठंति शाश्वते ब्रह्मघ्न
श्चैवराभयंवृतम्भृतो ८७ आगम्यागमनेशीघ्राः दैत्रदारोपहारकाः मयुरान्कुमनंकृत्वा
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
विपाप्मानोभवंतिते ८८ अन्यदेशागतोदूरात्यस्किमातपानरः तस्संदर्शनादेत्योद्गताः

म०पु०मा० त्वमुएवैब्राह्मणोत्तम आत्मयोगबलेनैवनेष्यामित्वांसपुत्रकं ९ दक्षिणेतुकरेगृह्यब्राह्मणंवे
२३ दपारगं वामेनतुकरेणगृह्यतस्यपुत्रंमहामतिः १० इत्ययाततदासिद्धोगृहीत्वाब्राह्मणोत्तमौ
कल्यग्रामेतुतौमुक्तौपितापुत्रौवसुंधरे सचसिद्धोब्राह्मणौमुक्त्वाकल्यग्रामेचसंस्थितः तत्रतौ
वसतेनित्यंकल्यग्रामेद्विजोत्तमौ १२ तत्रकालेनमहतासजातदेहेभवत्तदा रुजयापीड्य
मानस्तुदशांतुदशमींगतः १३ सर्वकामोद्विजवरोनिरीक्ष्यसुतमुत्तमं उवाचपुत्रंधर्मात्मा
23 मरणेसमुपस्थिते १४ गंगातीरेतुमांपुत्रनयत्वंमाविलंबय गंगापुलिनमासाद्यब्राह्मणोवः
स्थितेतदा १५ रुरोदपुत्रस्तुतदापितृस्नेहसमन्वितः वेदाध्यायनशीलस्यपितुर्भक्तिमतस्त
तः १६ वसतस्तस्यचित्त कदाचित्तकेनयोगेनकान्यकुब्जनिवासिकः १८ तस्यगृहेप्रवि
ष्टस्तुभोजनार्थेद्विजोत्तमः पृष्टोसौब्राह्मणोभद्रकाभवान्स्त्वमिहागतः १९ ससर्वंक
८ थयामासयथावृत्तंह्यवृत्ततः दिव्यज्ञानेनतंदृष्ट्वापूजयामासतंद्विजं २० पूजयित्वायथान्यायंक
+तत्रैवकालेगच्छतिशोभने कल्यग्रामेतदासिद्धतस्यकन्यामनोरमा १७ वरमन्वेषतेतस्याःनरश्रेष्ठोवरःक ३७

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

रः स्वर्गभाजो भवंति ते १० प्रथमं मधुवनं नाम द्वादशं वृंदकावनं एतानि ये प्रपश्यंति न ते नरक
भोगिनः ११ यथाक्रमेन ये यात्रां वनानां द्वादशस्य तु करिष्यंति नरो हे यांति ते तिशक्रसादनं १२ इ
त्यादिवाराहपुराणे मथुरामाहात्म्ये दशमोऽध्यायः १० श्रीवाराह उवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामि त
कृणुष्व वसुंधरे चक्रतीर्थपुरावृत्तं मथुरायां तु येन्तरे १ महामहोदयं नाम जंबूद्वीपस्य भूषणं
तस्मिन्पुरवरे दिव्ये ब्राह्मणो वसते शुभे २ कनिष्ठं पुत्रमादाय ब्राह्मणो वेदपारगः शालिग्रामं
महापुण्यमगच्छद्ब्राह्मणोत्तमः ३ तत्रासौ वसते विप्रः पुण्य सेवेतु सर्वदा तीर्थसेवी स्नानपरो
देवतादर्शनेरतः तत्र सिद्धेन संवासो ब्राह्मणस्याभवत्तदा गच्छते सर्वकालं तु शालिग्रामे वसुंध
रे ४ स तेन सह संगत्य कन्यकन्यकुब्जनिवासिना कल्पग्रामविमुक्तिं च नित्यकालं सवर्णिते ५
कल्पग्रामविमुक्तिं च श्रुत्वा स मुनिसत्तमः गमने बुद्धिरुत्पन्ना ततः सिद्धं स याचते ६ मित्रत्वेन
तं से सिद्धं नयस्वात्मनिवेशने कल्पग्रामं तु गच्छामि भगवन्नपदिमन्येरे ७ ब्राह्मणस्य वचः
श्रुत्वा सिद्धो वचनमब्रवीत तत्र सिद्धा हि गच्छंति मे तेरस्य याति मे वेत ८ प्रार्थना दुर्लभा च्चा
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ नंन्वैवश्चापस्तंबोब्रवीदिदं आत्मघातीनरस्यप्तुब्रोदायां तथैवच ३४ प्रायश्चित्तविधीयंते
२४ नदद्यावोदकक्रियां अहोदैवंसुवलवान्पौरुषंतन्निरर्थकं ३५ यामातातमहाभागोगतः
श्वसुरमंदिरं तंदृष्ट्वाश्वसुरोदीनमिदंवचनमब्रवीत ३६ ब्रह्महत्याञ्चतेभ्रत्वागच्छत्वंचय
घेप्सितं श्वसुरस्यवचःश्रुत्वायामातावाक्यमब्रवीत ३७ ममयाब्राह्मणवधंकदाचिदपिका
24 रितं केनदोषेणमेसिद्धब्रह्महत्याफलंभवेत ३८ ज्यामातुर्वचनंश्रुत्वाश्वसुरोवाक्यमब्रवी
त पितुस्त्वयावधोपायंविनिर्दिष्टंचपुत्रक ३९ तेनदोषेणविप्रर्षेब्रह्महत्याफलंभवेत
आसनाच्छयनाच्चैवभोजनात्कथनादपि ४० संवत्सरेणपततियतितेनसहाचरन् तस्मा
त्ममगृहेनास्तिवासस्तवद्विजोत्तम ४१ श्वसुरस्यवचःश्रुत्वायामातावाक्यमब्रवीत किंम
यावदकर्त्तव्यंत्वयात्यक्तेनसुव्रत ४२ यामातुर्वचनंश्रुत्वाश्वसुरोवाक्यमब्रवीत गच्छत्वंम
थुरांदेवैर्विद्धराजुननिषेवितं ४३ तत्राराधययामातर्ब्राह्मणान्वेदपारगान् श्वसुरस्यव राम॰
चःश्रुत्वाब्राह्मणोसंसितव्रतः ४४ कल्यग्रामंपरित्यज्यतत्क्षणादेवनिःसृतः ततःकालेन २४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

स्यायंकन्यातस्मैदद्दौसदा श्वसुरस्यगृहेनित्यंभोजनंकुरुतेशुभे २१ वसतेपितृसांनिध्येप्रति
तिचारीसपुत्रकः कालेनगच्छतातस्यप्रतिद्वीनांपितातदा २२ पृच्छतेश्वसुरंदेविपितुर्मरणमा
त्मनः यामातुर्वचनंश्रुत्वाविहस्यमुनिरब्रवीत् २३ अद्यारभ्यदिनेतेननित्यकालंद्विजोत्तम त
स्याचाहारदोषेणनष्टस्तुर्भगच्छति २४ पादयोस्तुतलेतस्यप्रदानंपरिदृश्यितं जानुद्वोरुर्द्धेन
विद्यतेप्रदानंचद्विजोत्तमः २५ प्रवाचेनविहीनस्यतस्यमृत्युर्भविष्यति श्वसुरस्यवचःश्रु
त्वासर्वतस्यानिवेदयत् २६ निशिपुत्रस्यवचनंश्रुत्वास्वदिनिवेशयत् ततःप्रभातेविमलेउ
दितेचदिवाकरे २७ पितुःसमीपात्सगतःस्वसुरस्यनिवेशनं गतेपुनपितातस्यस्त्रजात्म
त्यंतपीडितः २८ दीर्घदिनशनात्त्रीणन्मुमुर्क्षुकामोद्विजोत्तमः गंगाम्नीरेतसुमुर्त्तिव्रनदिशः
सप्राणान्परित्यजगतोसोकालवर्तीना स्नात्वाभुक्त्वाततोगत्वाप्रेक्षतेपितरंमृतं ३१ पितृयं
चत्वमापन्नेहृष्टासहतदेश्वरं रुदित्वासुचिरंकालंशास्त्रदृष्ट्याव्यचिंतयत् संस्कारयोग्य
तानास्तिस्तैवंमुनिरब्रवीत् सर्वस्यगहतानाचहाव्यविप्रहतस्यच ३३ आत्मानस्त्यागि

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

प्रियावचनमाकर्ण्य भर्त्तारमब्रवीत्

मथु०मा० त्तमः ५७ अस्माकं वचनं चैव पुनः शुद्धो सि भो द्विज ब्राह्मणानां वचः श्रुत्वा स द्विजो हृष्टमान
२५ सः ५८ स्नानार्थाय ततः सोपि चक्रतीर्थे समागतः तस्यैव गतमात्रस्य भार्यातत्रागता तदा
५९ सा तु हृष्टेन मनसा भर्त्तारं वाक्यमब्रवीत भोजनं कुरु मा त्वं हि त्वं हत्यां लप्स्यामि तेन हि ६०
भर्त्तुर्वचनमाकर्ण्य पत्नी वचनमब्रवीत् न पुरा भाषितं भद्रे यदिदं भाषितं त्वया ६१ भर्त्तुर्वचन
माकर्ण्य पत्नी वचनमब्रवीत् न त्वं संभाषितः पूर्वं ब्रह्महत्या समन्वितः ६२ चक्रतीर्थप्रभावेन
मुक्तोसि द्विजसत्तम दुर्निष्ठकां तु गच्छ त्वं कल्पग्रामं सुशोभनं ६३ तया सार्द्धं जगामाथ क
ल्पग्रामं वसुंधरे भद्रेश्वरं निमिमं तं हि द्रव्यं च कल्पितं शुभं ६४ विलं च ग्रामाहृतगुणं च चक्रती
र्थं वसुंधरे अहोरात्रोपवासेन मुच्यते ब्रह्महत्यया ६६ कल्पग्रामे तु किं तस्य वाराणस्यां च
वा शुभे मथुरायां च यत्पुण्यं फलं प्राप्नु वसुंधरे ६७ मथुरायां समासाद्य यः कश्चिन् म्रियते
भुवि अपि कीटपतंगो वा जायते च चतुर्भुजः कायो विज्ञाय सा पापाः स्नात्वा गर्भेषु वेदनां राम०
त्यक्त्वा राज्यमभि कुञ्जो से घं मधुवनं नरैः ६८ अन्तकाले समये यमदूताः सदा हरणः वद्रू २५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

महतासंप्राप्तोमथुरांपुरी ४४ ब्राह्मणानांचहिस्थानेनित्यंतुवसतेद्विजः कान्यकुब्जनिवासीच
कुशिकोथनराधिप ४६ तस्यसंत्रंनित्यकालंमथुरायांप्रवर्त्तते द्विसहस्रेतुविप्राणांतस्मि
न्सत्रेचभुंजते ४७ ब्राह्मणानांतदोच्छिष्टंसदाचोद्धरतेतुसः चक्रतीर्थसमासाद्यस्नानंच
कुरुतेसदा ४८ नभिक्षांकुरुतेतत्रभोजनार्थंनगच्छति ततःकालेनमहताच्चिंतामन्म
हतीतदा ४९ दिव्यज्ञानेनतत्सर्वंज्ञात्वायामात वेष्टितं स्वासुतांनोदयामासगच्छत्वं
मथुरांपुरी ५० भोजनंगत्वातत्रैवगच्छभर्त्तारिसंनिधौ दिनेदिनेचकुरुतेमधुभोजनं
कारयात ५१ दिव्यज्ञानेनमहतानित्यंयातिचसाप्रिया ५२ भोजनंकुरुतेनित्यंप्रिया
दत्तंवसुंधरे पात्रंनिक्षिप्यकुंडेतुसत्रेवसतिसर्वदा ५३ एवंतुवसतस्तस्यवर्षाद्वैतुगतंतदा
ततःकालेनमहतातेषच्छत्रपुरःसरं ५४ कुर्वंतिष्टसेनित्यंभोजनंकुरुतेकुतः इतितेविप्रा
तेयचंतिद्विजोत्तमं ५५ कथयामासवृत्तांतंतत्सर्वंचात्मनोहितः तेश्रुत्वाब्राह्मणाःसर्वेएकीभू
त्वावसुंधरे ५६ इदमूचुस्ततोविप्राःसुदाग्छरसमालयं चक्रतीर्थप्रभावेनसुदोसिद्विजस

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा० यथा राजच्यवतीतस्य हस्ततः ५ प्रत्यक्षं दृश्यते सर्वैर्ब्रह्महत्यास्वरूपिणी सर्वतीर्थमतस्यापि
२६ ब्राह्मणस्य हिंसा तदा ६ नगता यदैवमेवासा वैकुंठे स्नानमाचरत् न सा वै दृश्यते धारा ततस्
ते विस्मयं गताः ७ किमेतत्किमिति प्राह धारां प्रति वसुंधरे देवो ब्राह्मणरूपेण लोकान्स
वीक्ष्य गच्छति ८ के कारणदोषेण धारायत्त आगता द्विजं ते सर्वे कथयामासुर्ब्राह्मणस्य विचे
९६ ष्टितं ९ वैकुंठे तु निमग्नोयं ब्रह्महत्या गतस्ततः विस्मयो नात्र कर्तव्यं तीर्थस्येदं महाफलं
१० इत्युक्त्वा स्ते ऽदर्शनं देवदेवस्तत्रैवांतरधीयते एवं प्रभावतीर्थस्य वैकुंठस्य वसुंधरे ११ वैकुं
ठतीर्थे यः स्नाति मुच्यते सर्वपातकैः सर्वपापविनिर्मुक्तो ब्रह्मलोकं स गच्छति १२ संस्तुतं वा
च पुनरन्यत्तत्र स्वामिन्यास कुंडेति संज्ञिके नाम्ना गंधर्वकुंडं तु तीर्थानां तीर्थमुत्तमं १३
तत्र स्नातो नरो देवि गंधर्वैः सह मोदते तत्राप्यसुं च्यते प्राणान्मम लोकं स गच्छति १४ विंशति
योजनानां तु माथुरं मम मंडलं इदं पदं महाभागे सर्वेषां मुक्तिदायकं १५ कर्णिकायां स्थि राम०
तो देवी केशवः क्लेशनाशनः कर्णिकायोजनं चात्र सदा तत्र संस्थितः १६ कर्णिकायां २६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पापैर्वैहंनिश्चितियातव्यामथुरांततः ७० नपापेभ्योभयंयत्र नभयंयत्रवैयमात् नगर्भवासभैर्यत्र
नतत्र्वैपृथकोनुसंश्रयेत् ७१ विनासांख्येनयोगेनविभाव्यामात्वलोकनं विनाव्रुततयोदानैःश्रे
योवैप्राणिनामिह ७२ स्नानेनसर्वतीर्थानायस्यास्सुकृतसंचयः ततोधिकतरंप्रोक्तंमाथुरे
ममंडले ७३ नामापिगन्तृतामस्याः सदैवत्वेनसन्दयः सदाकृर्तुयंचात्रसदाञ्चैवोत्तरायणं ७४
चतुर्णामपिवेदानांपुण्यमध्ययनाद्भवेत् तत्पुण्यंजायतेपुंसांमथुरांस्मरतांसतां ७५ यत्पु
ण्यमश्वमेधेनयत्पुण्यंराजसूयतः मथुरायांतदाप्नोतित्रिरात्रशयनाद्धमी ७६ इतिश्रीवाराह
पुराणेमथुरामाहात्म्येचक्रतीर्थप्रभेदोनामएकादशोऽध्यायः ११ श्रीवाराहउवाच पुनरन्यत्प्रव
क्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे वैकुंठतीर्थमासाद्ययद्वृत्तंहितत्तनं १ मिथिलाचपुरीरम्याजनकेनाथपा
लिता मिथिलावासिनोलोकातीर्थमाद्यात्मसमागताः २ ब्राह्मणान्क्षत्रियावैश्याःशूद्राश्चैवव
सुंधरे स्नात्वायोकरवैतीर्थमायातामथुरांपुरीं तेषांतुभक्तिरूपत्वात्मथुरांप्रतिसुंदरि वैकुंठ
तीर्थमासाद्यसर्वेतेमनुजाःश्रुताः ४ तेषांमध्येब्राह्मणापित्रह्महत्यासमन्वितः रुधिरस्य

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi; Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म०पु०मा० स्नानुलेपनैः इंद्रेणतुतदाप्राप्तंदिव्यज्ञानमनुत्तमं २९ ततःकालेनमहतारावणोनामराक्षसः
२९ इंद्रलोकंगतःसोथशक्रंजेतुंमहाबलः ३० शक्रेणासहसंग्रामस्ततोयुद्धंप्रवर्त्तितं रावणेनजिता
देवाःशक्रंचैवमहाबलं ३१ बध्वाचेंद्रंमहाबाहुंशक्रस्यभवनंगतः प्रविश्यरावणस्तत्रगेहेरत्न
विभूषिते ३२ दृष्ट्वाकपिलवाराहंशिरस्याधरणींगतः तेनसंमोहितोदेविरावणोलोकराव
27 णः ३३ त्वंतुमर्हसियेदेवधरणीधरमाधव दामोदरहृषीकेशहिरण्याक्षविदारण वेदग
र्भनमस्तेस्तुवासुदेवनमोस्तुते कूर्मरूपधरश्रेष्ठनारायणनमोस्तुते ३६ मत्स्यरूपधरंदे
वंमधुकैटभनाशनं निरीक्षितंनशक्नोमिप्रविष्टंनैवसंवृतः ३७ देवदेवनमस्तुभ्यंभक्ता
नामभयप्रदं ममत्वंभक्तिनम्रस्यप्रसादंकुरुसर्वदा ३८ सौम्यरूपभवोदेवोवाराहोलोक
विश्रुतः सोप्यंतनुंचमेदृष्ट्वारावणोदेवसंकटः ३९ सन्निधानमनुप्राप्य युध्यकारोहणोत्सु
कः तस्सुद्धर्तुंनशक्नोरावणोविस्मयंगतः शंकरेणपुरासार्द्धंकैलाशस्तुमयोद्धृतः देवत्वंस्व राम०
ल्पकायोसिनाहमुद्धरणेक्षमः ४१ प्रसीददेवदेवेशप्रायस्नानायतनमोस्तुते अहंत्वांनेतुमिच्छा २९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

स्नात्वैवतुतेनरामुक्तिभागिनः यत्रमध्येस्नात्वैवतुतेषांमुक्तिर्वसुंधरे १७ पश्चिमेनद्वनिंदंदेवंगो
वर्द्धननिवासिनं दृष्ट्वातंदेवदेवेशंकिंमनःपरितप्यसे १८ उत्तरेनतुगोविंदंदृष्ट्वादेवंपरंशु
भं नासौपततिसंसारेयावदाहूतसंप्लवं १९ विश्रांतिसंज्ञकंदेवंपूर्वपत्रेव्यवस्थितं यंदृष्ट्वा
तुनरोयातिमुक्तिंनास्त्यत्रसंशयः २० दक्षिणेनतुमांविद्धिप्रतिमांदिव्यरूपिणीं महाकायस्व
रूपंचकेशवाकारसंनिभं २१ मांदृष्ट्वामनुजोदेवीब्रह्मणासहमोदते कृतेयुगेतुराजासीन्मा
ध्यातानामनामतः २२ तेनहितोषितोदेवीभक्तियुक्तेनचेतसा तस्यतुष्टेनद्विमयाप्रतिमातस्य
मर्पिता २३ तेनेयंपूजितानित्यमातामुक्तिमभीप्सितां यदातुमथुराप्राप्यलवणेननिपातिता
२४ तदेयंप्रतिमादिव्यामथुरायांव्यवस्थिता पुण्याचप्रतिमादिव्यातेनसीद्दिव्यरूपिणी २५
कपिलोनामविप्रर्षिममभक्तिपरायणः मनसानिर्मितातेनवाराहीप्रतिमाशुभा २६ कपि
लोध्यायतेनित्यंसर्वत्रचदिनेदिने इंद्रेणाराधितोदेवःकपिलोमुनिसत्तमः २७ तस्यप्रीतोददौ
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
देवंवाराहंदिव्यरूपिणं देवत्वंतुवाराहश्चनोहस्तसमन्वितः २८ ध्यायतेपूजयतेनित्यंगंधमा

मथु॰मा॰ यथुः ५४ माथुराऊचुः रामराममहाबाहोपुराणपुरुषोत्तम यत्तोस्माकंतद्देशनाशितंलवणे
२८ नहि ५५ तेषांतद्वचनंश्रुत्वारामोवचनमब्रवीत् भवंतोममराज्याहिरत्नायोध्यास्वस्थिदा ५
६ येषांप्रजन्ममात्रेणपरमात्माप्रहर्षति अयंसुमित्रासूनुःशत्रुघ्नोनामविश्रुतंहि ५७ त
स्यक्रूरस्यदुर्बुद्धेस्तस्यदैत्यस्यप्रतिकरिष्यति लवणस्यवधेरामःशत्रुघ्नंप्रेषयत्तदा ५८ कृतप्रणा
मशत्रुघ्नोराघवायमहात्मने चतुरंगबलोपेतोह्यगमन्मथुरांपुरीं ५९ गत्वातुराक्षसश्रेष्ठं
28 लवणंघातयित्वातुशत्रुघ्नःप्राविशन्मधुरांपुरीं ६० ब्राह्मणान्स्थापयित्वातुममतुल्या
न्महौजस षट्त्रिंशत्सहस्राणिवेदवेदांगपारगान् ६१ अन्नंचोमाथुरोयस्त्वचतुर्वेदस्तु
पापरः चतुर्वेदंपरित्यज्यमाथुरंभोजयेद्बुधः ६२ ह्यबलोद्धुराश्चराधर्ममार्गपराङ्मु
खाः ६३ शोपूज्यमीयोपिमाथुरोममरूपधृक् ६४ माथुरात्माचतद्रूपंतन्मेरूपंवसुंधरे ए
कस्मिन्भोजितेविप्रकोटिर्भवंतिभोजिताः ६५ नकेशवसमोदेवोनमाथुरसमोद्विजः न राम॰
विश्वेशसमंलिंगंसत्यंसत्यंवसुंधरे ६६ माथुराममराज्यादिमाथुराममवल्लभा माथु २८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

त्रिपुरींलंकामनुत्तमां ४२ श्रीवाराहउवाच अथैवमुक्तोसिरक्षस्त्वंकुतोभक्तिस्तवेदृशी कपि
लस्यवचःश्रुत्वारावणोवाक्यमब्रवीत् ४३ त्वद्दर्शनात्समुत्पन्नाभक्तिरव्यभिचारिणी मा
हात्म्यंस्त्वांनयिष्यामिदेवदेवनमोस्तुते ४४ भक्तिमुद्वहतस्तस्यलघुत्वेयोभवत्तदा पुष्पके
तुसमारोप्यदेवंत्रैलोक्यविश्रुतं ४५ आनयामासलंकायांस्थापितोहंस्वमालये तदास्थितो
हंलंकायांरावणेनप्रपूजितः ४६ अयोध्यायागतोरामोहत्वातुराक्षसपुंगवं विभीषणेनराम
स्यसर्वस्वंचनिवेदितं ४८ श्रीरामउवाच सर्वस्वेनास्तिमेकार्यंतवरक्षोविभीषण देवोमेदी
यतांरक्षःशक्रलोकाद्यआगतः ४९ अहन्यहनिपूजामिदेवंवाराहरूपिणं अयोध्यायांच
नेष्यामिलंकायांमहाराक्षस ५० ततःसमर्पयामासकपिलंदिव्यरूपिणं लंकायांरावणं
हत्वाराघवेणमहात्मना ५१ विभीषणःस्वराज्येस्थापितोयवसुंधरे पुष्पकेतुसमारो
प्यअयोध्यायांसमागतः ५२ अयोध्यायांस्थितंदेवंपूजयामासतंतदा गतंवर्षसहस्रंतुद
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
शैकंतववसुंधरे ५३ एतस्मिन्नंतरेभद्रेमाथुरामभवन्क्षमाः लवणेनार्दिताः सर्वेरामंतेशरणं

मथु०मा० देवमाद्ययणानुप्रोक्तागमन्मथुरांपुरी ७८ ब्राह्मणान्स्थापयित्वातु आगछन्मम सन्निधौ॥
२९ तत्रमध्येतु संस्थाप्य पूजयामास राघवः ७९ अनेन क्रमयोगेण मथुरायां स्थितः सदा गया
पिंडप्रदानेन यत्फलं जेष्टपुष्करे ८० तत्फलं समवाप्नोति ध्येतः दृष्टा सदा नरः विश्रांति
संज्ञके तद्वत् गोविंदे च तथा हरौ ८१ केशवदीर्घविष्णौ च तद्वेवफलमश्नुते उदये मामकं ते
29 जः सदा विश्रांतिसंज्ञके ८२ मध्याह्ने मामकं तेजो दीर्घविष्णौ व्यवस्थितः केशवे मामकं
तेजो दिनभागे चतुर्थके ८३ एषा दिव्या पुरी देवि नित्यकालं सुगोपिता भक्तानां त्वं मम शिष्या
चकथिता ते वसुंधरे ८४ इत्यादि वाराहपुराणे भगवच्छास्त्रे मथुरामाहात्म्ये कपिलमाहा
त्म्य नाम द्वादशोध्याय १२ श्रीवाराह उवाच अस्ति गोवर्द्धनं नाम क्षेत्रं परमदुर्लभं मथु
रापश्चिमे भागे अदूरात् योजनद्वयं १ स्थलं तत्र महाभागे दुमगुल्मलतान्वितं चत्वारि तत्र ती
र्थानि पुण्यानि च शुभानि च २ ऐंद्रं पूर्वेण पार्श्वेण यमतीर्थं तु दक्षिणे वारुणं पश्चिमे राम०
मे तीर्थं कौवेरं चोत्तरे पात् ३ तत्र मध्ये स्थितो भद्रे क्रीडयिष्ये यदृच्छया तत्रैवैशक्रतीर्थं २९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

रेपश्चितुष्टवैतुष्टोहंनात्रसंशयः ६६ माथुरानपरमात्मानःमाथुराःपरमाशिषः माथुराममदेहा
वैसत्यंसत्यंवसुंधरे ६७ मार्गाचारवाःपुनर्भूत्वापूजयिष्यामिमाथुरान् सूर्यवंशोद्भवश
त्रुघ्नोहंवसुंधरे ६८ मानयिष्यामितानेववसुधेभूतधारिणी यदुवंशेभविष्यामिमाथुरान्
६९ एतत्तेकथितंभूमिमाथुराणांस्वरूपकं येषांप्रजनमात्रेणतुष्टोहंलवणांसदा ७० लव
णस्यवधास्तत्तेकथितंतववसुंधरे लवणस्यवधंश्रुत्वाराघवोवाक्यमब्रवीत् ७१ वरंवरयशत्रु
घ्नयत्तेमनसिरोचते राघवस्यवचःश्रुत्वाशत्रुघ्नोवाक्यमब्रवीत् ७२ यदितुष्टोसिमेदेववा
राहोवद्धिताव्यहं दीयतांममदेवोयंयद्दिमेवरदोभवान् ७३ शत्रुघ्नस्यवचःश्रुत्वारामोवच
नमब्रवीत् नयशत्रुघ्नदेवंत्वंवाराहंदिव्यरूपिणं ७४ धन्योसौमाथुरोलोकेधन्यासामाथु
रापुरी धन्यास्तेमाथुरालोकाःकपिलंपश्यतिवेसदा ७५ दृष्ट्वास्पृष्ट्वास्तुत्याध्यातास्थापि
तश्चदिनेदिने अनुलिप्तःशत्रुघ्नसर्वपापंव्यपोहति ७६ पूजितस्थापितोदेवोदृष्ट्वायेभ्यदि
नेदिने सर्वंहरतिपापानिमोक्षंचैवप्रयच्छति ७७ इत्युक्तोराघवस्तस्मैदेवंप्रादाद्वसुंधरे

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ १७ ऋषिरुवाच परिक्रमोऽन्नकूटस्य विधिना क्रियते कथं प्रभावगुणमाहात्म्यं तद्भवान्वक्तु
३० मर्हसि १८ श्रीवाराहउवाच मासि भाद्रपदे यातु शुक्ले चैकादशी शुभा गोवर्द्धने सोपवासः
कुर्यात्तत्र प्रदक्षिणां १९ स्नात्वा मानसगंगायां प्रभातेऽदितिरवौ गोवर्द्धनं प्रसाद्यैवं हरिं त्वाचत्त
मर्द्धनि २० पुंडरीकं ततो यायात्कुंडे स्नात्वा विधानतः देवान्पितॄन्समभ्यर्च्य पुंडरीकमथार्च्य
30 वा २१ सर्वपापविनिर्मुक्तः प्रयातु भवनं हरेः कुंडं चाप्सरसं नाम प्रसन्नसलिलं शुभं २२ त
त्र स्नानं तर्पणं च कृत्वा फलमवाप्नुयात् राजसूयाश्वमेधाभ्यां घृतं पाप्मान संशयः २३ ती
र्थं संकर्षणं यायाद्धलभद्रेण रक्षितं गोहितस्याप्रवेसंत ग्राऽन्नीणीतन्नदूरत २४ स्नानाद्गच्छति
सान्निध्यं नात्र कार्या विचारणात् अन्नकूटस्य सान्निध्ये तीर्थं शक्रविनिर्मितं २५ यत्र शक्रेण न पू
जार्थमिंद्रस्य विहितं मखं गोवर्द्धनं च संप्राप्य भक्ष्यभोज्यसमन्वितं २६ कृतार्थश्चकस्सात्तारि
द्रोणसहस्रकपा इंद्रस्य वर्षतो नित्यं गवां पीडाकं ज्जलं २७ तासां रक्षार्थसंरंभः धृते गिरिवरे राम॰
वरं तदा सोऽन्नकूट इति विख्यातः सर्वतः शक्रपूजितः २८ देवाश्च तत्र या गावः कपिलम्यस ३०

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

तु स्नानं कुर्याद्दृढव्रतः ५ मोदते शक्रलोके तु सर्वद्वंद्वविवर्जितः दक्षिणायमतीर्थे तु स्नानं कुर्याद्दृढव्रतः
६ यमस्य भवनं गत्वा मुच्यते सर्वकिल्बिषैः तत्रापि मुच्यते प्राणान् सर्वद्वंद्वविवर्जितः ७ तं यमलोकं प
रित्यज्य ममलोकं स गच्छति तत्रैव वारुणं तीर्थमासाद्य स्नानमाचरेत् ८ तत्रापि मुच्यते प्राणान् काम
क्रोधविवर्जितः वारुणं लोकमुत्सृज्य ममलोकं स गच्छति ९ कौबेरतीर्थे स्नाति केवलं स्थान
प्राप्नुयात् तत्रापि मुच्यते प्राणान् सर्वद्वंद्वविवर्जितः १० वारुणं भुवनं गत्वा मुच्यते सर्वकिल्बिषैः
कौबेरलोकमुत्सृज्य ममलोकं स गच्छति ११ तत्र मध्ये च यः स्नाति क्रीडते सप्सया सह ध्रुयाश्चं मु
च्यते प्रसया सुदुर्गान् ममलोकं स गच्छति १२ अन्नकूटं ततः प्राप्य तस्य कार्या प्रदीक्षणा न त
स्य पुनरावृत्तिर्दिवि सत्यं ब्रवीमि ते १३ स्नात्वा मानसगंगायां दृष्ट्वा गोवर्द्धने हरिं अन्नकूटं परि
क्रम्य किं मनः परितप्यसे १४ सोमवारे त्वमावस्यां प्राप्य गोवर्द्धने नरः दत्वा पिंडं पितृभ्यश्च राज
सूयफलं लभेत् १५ गयापिंडप्रदानेन यत्फलं लभते नरः तत्फलं प्राप्यते तत्र नात्र कार्या विचा
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
रणा एवं गोवर्द्धनं परिक्रम्य नरो दृष्ट्वा देवं हरिं प्रभुं राजसूयाश्वमेधाभ्यां फलं प्राप्नोत्यसंशयः

म०पु०मा० सर्वपापैःप्रमुच्यंते इंद्रजोछूयंयत्रएवंसंपादितंशिवेनकृतं ३९ इंद्रद्युम्नमितिख्यातंतीर्थंचैवहिमु
३१ क्तिदं तत्रस्नात्वादिवंयांतियेनरास्तेपुनर्भवा ४० ततोहरेर्निवद्यास्तुपात्राफलमनंतकं ४२
एकादश्यांतदारात्रौकृत्वाजागरणंशुभं द्वादश्यामुपसिस्नात्वापिंडंनिर्वापयेच्छक्तितः ४३ पि
तृणांमुक्तिदंतेषांयएवंकुरुतेनरः सर्वपापविनिर्मुक्तःपरब्रह्माधिगच्छति ४४ एतन्नेकथि
तंभद्रेअन्नकूटपरिक्रम यथानुक्रमयोगेनतथाषाष्टिपिचोच्यते ४५ यएनछास्त्रेमथुरामा
हात्म्येअन्नकूटपरिक्रमोनामत्रयोदशोध्याय १३ श्रीवाराहउवाच अतःपरंप्रवक्ष्यामितच्छृ
णुष्ववसुंधरे यथावृत्तंप्रतिष्ठानिदक्षिणापथमंडले १ सुशीलोनामवैश्यस्तुतस्मिन्वसति
पत्तने धनधान्यसमृद्धिस्तुवहुमित्रकुटुंववान् २ कुटुंवभरणासक्तोनित्यकालंहितिष्ठति स्ना
नंदानंजपंहोमंदेवार्चनंकरोतिसः ३ क्रयविक्रयसक्तस्यकालोदीर्घोगतस्तदा कदाचिदपिपाप
पोसाधूनांसंगमेगतस्तदा कदाचिदपिपापोसौसाधूनांसंगमेगतः ४ नतेधर्मप्रश्रवणंकदा राम०
चिदपिसंस्कृतं देवानांब्राह्मणानांचभक्तिस्तस्यनविद्यते ५ आलोचननिमित्तंचपापंहिकुरुतेस ३१

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मन्विता: पूजितास्तर्पितास्तेष्याः क्रमतो विष्णुनायुरा २७ तस्मिन्स्नाने तर्पणे च शक्रे तुफ
लंलभेत् ततः कंदवरं बद्रारव्यं कुंडं विमलोदकं स्नात्वा पितॄन्समभ्यर्च्य ब्रह्मलोकमवाप्नुयात्
ततो गच्छेद्देवगिरिशितवाडु समुत्थितं २८ तत्र स्नानाद्दर्शनाच्च वाजपेयफलं लभेत् महादेवं
ततो गत्वा हृष्ट्वा यात्रां फलं लभेत् ३० कुंडे स्नात्वा पितॄन्सर्प्य च तत्र त्यो दिवं व्रजेत् गंगायाश्चो
नरेदेवस्य चक्रिणः ३१ ऋषिभिर्नसमं यत्र महासुरदेवर्वर्जितं घातयित्वा ततस्त्रिदेवे दर्शिव
रूपिणं ३२ कोपेपापाश्रिघातेन महत् तीर्थं प्रवर्तितं वृषभस्य वचो ज्ञेयस्वात्मानःसं
सिद्धतः स्नातं तत्र तदा कृष्णो वृषहत्यास गोपकः विपाप्मा राधिकां प्राह कथं भद्रे मविष्यसि ३४
तथोहतोमयात्र अरिष्टः पापसूचकः तत्र राधा समाश्रित्य कृष्णमाज्ञेय कारिणं ३५ स्वना
म्नाविहितं कुंडं कृतं तीर्थं महत्तरः राधाकुंडमिति ख्यातं सर्वपापहरं शुभं ३६ अरिष्टराधाकुं
डाभ्यां स्नानात्फलमवाप्यते राजसूयाश्वमेधाभ्यां नात्र कार्या विचारणात् ३७ गोहत्यायाव्र
ह्महत्यायापंन्ति [illegible] ३८ यस्य दर्शनमात्रेण

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० स सस्वर्गागताकामब्रवीत कुटुंबभरणार्थायसंप्राप्तोदुर्गामाटवीं १८ वृद्धःपितामममहेमाता
३२ पत्नीपतिव्रता मयिसंभक्ततेस्तःकुटुंबंहिमरिष्यति १९ विप्रोर्वचनमाकर्ण्यप्रेतोवचनमब्रवीत्
कस्मात्स्थानात्समायातःसत्यंवदमहामते २० विप्रुरुवाच गोवर्द्धनोगिरिर्वरोयमुनाचमहान
दी तयोर्मध्येपुरीरम्यामथुरालोकविश्रुता २१ तस्यांवसाम्यहंप्रेतपितृपैतामहगृहे तत्रमेवस
३२ तोनष्टंयद्वित्तंपूर्वसंचितं २२ दीनोदीनस्ततश्चाहमागतःपश्चिमांदिशं ततोमरुस्थलीप्रा
प्यतवदृष्टिपथंगतः २३ यद्देवेनोचितंकार्यंकुरुष्वतदनंतरंप्रेतउवाच नत्वांरक्षाद्दितुमिच्छा
मिकृपामेजायतेत्वयि समयेनहिमोक्ष्यामिकुरुष्ववचनंमम २४ निवर्त्तंगच्छमथुरांममकार्यी
साधकः तत्रगत्वात्वयाकार्यंयत्कर्त्तव्यंवदामितत् २५ स्नानंकृत्वातुविश्रांतोकूपेचातुःसमु
द्रिके पिंडदानंकुरुष्वत्वंममनाम्नाप्रयत्नतः २६ स्नानस्यचफलंदेहिततोगच्छयथासुखं प्रे
तवाक्यंततःश्रुत्वाविप्रुर्वचनमब्रवीत २७ नाहंयास्यामिमथुरांदुःखाभावेकथंचना भक्त राम०
यस्वशरीरंमेततःपुष्टिमवाप्स्यसि २८ प्रेतउवाच गृहेवहुधनंतोस्तित्वंगच्छाशुनिवर्त्तकय ३२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

दा गछंतंवहुकालेनसवुध्यतिपापकृत ६ नतस्यजायतेवुद्धिर्दीनस्योपरिभाविनि नैवान्य
मपिदातारंभगवंक्वोतिचनिरीक्षितुं ७ चनवुत्रोपिपापोसौनददातिकदाचन तस्यैववेश्यतस्तत्र
प्रतिष्ठानेपुरोत्तमे ८ सतुकालेनमहतानुंडुवासन्नमानसः ससंत्यज्यप्रियान्प्राणान्प्रेतत्वं
समुपागतः ९ मरुस्थल्याचदेशेतुवनद्रुमतलंसमाश्रितः प्रेतीभूतश्चवसुधेतेनपापेनसर्व
दा॥१०॥सतत्रवसतेनित्यंतेनपापेनपीडितः समास्तत्रगतास्तत्रवसमानस्यसुंदरि तत्रैवदैवयो
गेनमहासार्थमुपागतः १२ तस्यमध्येतुवणिजोमथुरायांविनिःसृतः गतेसार्थस्यवणिक्कूव
द्रुमतलंसमाश्रितः १३ तत्रैववसतिप्रेतोरौद्ररूपोभयानकः दीर्घदंष्ट्रःसुविकटोह्रस्वबाहु
र्विभीषणः महाहनुर्विकटाक्षोगोविडालसदृशाननः तंदृष्ट्वासवणिक्श्रेष्ठःसमुत्थायजगा
मह १४ गछंतंतंसमालोक्यप्रेतोवचनमब्रवीत् भद्रभद्रतोसमायातस्त्वंकभवांगंतुमिछसि १५
प्रेतस्यवचनंश्रुत्वासोतिभीतोद्रुतस्ततः गछंतंस्मगदित्वातंप्रेतोवचनमब्रवीत १६ मयात्वंवि
हितोभद्रः स्वयंपाप्तोसिमानुषः मांसंतेभक्षयिष्यामिमाय्वामितवशोणितं १७ इत्याकर्ण्यवच

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० नदत्तं सर्वं महाजनैः मित्रेणप्रेरितेदानेमयामौनं समाश्रितं ४१ मित्रेणत्वपुनः प्रोक्तं यथाशक्त्याप्र
३३ दीयतां तदामित्रप्रसंगेन दत्तं वै स्वर्णमाषकं ४२ ततः कालेन महता गतो वैवस्वतक्षयं दैवस्व
तनियोगेन ततो हं स्वैः कर्मभिः ४३ प्रेतत्वमनुसंप्राप्तो दुस्तरं दुर्गमं महत् नदत्तं न कृतं चापि न
तीर्थं चावगाहितं ४४ नतापिता नापितरः प्राप्तोहं प्रेततां ततः इत्येतत्कथितं सर्वं यन्मां त्वं परिपृ
च्छसि ४५ गच्छ त्वं समुद्रदत्त यत्र सा मथुरां पुरीं प्रेतस्य वचनं श्रुत्वा विप्रो वचनमब्रवीत् ४६
कथं धारयसे प्राणानिमं ब्रह्मन् समाश्रितः प्रेत उवाच कथितं हि मया पूर्वं यद्दत्तं हि पुरातनं वञ्चका
य यदा दत्तं सुवर्णस्य तु माषकं तद्दानस्य प्रभावेन नित्यं तत्प्राप्तो सि वै प्रभो अकामेन मया दत्तं तस्येदं
कर्मणः फलं ४८ प्रेतसमावगतस्यापि न मे ज्ञानस्य विभ्रम ततः सवणिकः श्रेष्ठः आगत्य मथुरां
पुरीं ४९ कृतं तेन च तत्सर्वं यथा प्रेतेन भाषितं तेन कृत्येन प्रेतो सौ युक्तिं प्राप्य दिवं गतः ५०
एतत्ते कथितं ब्रह्मन्मे माहात्म्यं मथुराश्रितं ततः सामुद्रिके कूपे पिंडदानेन परा गतिः ५१ तीर्थं चव राम०
गाहेच्चापि चित्त्वा प्रप्येचैव हि यत्रतत्र मृता देवि मानवाः पापिनश्च नरा ५२ अन्यत्र हि कृतं पापं त ३३

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

कृषियधनंभूरिगछत्वंमाविलंवय २९ विप्रउवाच गृहेममधनंनास्तियत्त्वयासमुदीरितं गृहेशो
धंममधनंनचान्यन्नविद्यते ३० पितृपैतामहीकीर्त्तिरविक्रेयाहिसामया विभोर्वचनमाकर्ण्यतदा
चैववसुंधरे ३१ प्रेतःप्रहस्यसुचिरमिदंवचनमब्रवीत् अस्तिचैवधनंप्रोक्तंयन्मयात्वद्गृहेवि
भो ३२ सुवर्णभारंगृह्णीष्वगृहेतिष्ठतिसंचितं निवर्त्तगच्छसंतुष्टःस्वगृहंप्रीतिवर्द्धनः ३३
एतद्दृष्ट्वामितेमार्गमधुरायेनगम्यते सूतउवाच वणिक्तच्छ्रुत्वामनाभृत्वापुनर्वचनमब्रवीत् इ
माम्रवस्यांसंप्राप्यकथंज्ञानसमुद्भवः ३४ ततःसकथयामासवृत्तांतंहिपुरातनं प्रतिष्ठाने ६२
पुरेवरेविष्णोरायतनंमहत् ३५ प्रभातसमयेतत्रविष्णोरायतनेशुभे ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्याःशू
द्रास्तत्रसमागताः ३६ पाठकःपठतेतत्रकथांपौराणिकींशुभां ममभित्रंचतत्रैवनित्यंकालंच
तिष्ठतेकस्मिन्कालेतुमित्रेणानीतोहंविष्णुमंदिरं अत्यादरेणमहतासंतोष्यचपुनःपुनः तेना
हतोनिवद्धंस्तुमित्रपार्श्वेव्यवस्थितः श्रुतंमयाततःपुण्यंकथंतत्पापनाशनं ३९ समुद्राकि
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
लतिष्ठंतिचतत्रागत्यसमागताः तस्यकूपस्यमाहात्म्यंश्रोतांमहाफलं ४० वाचकायततोदा

मथु॰मा॰ तिमथुरा: ९४ नाद्योवर्णः समोदेशो न मथुरासदृशीपुरी न केशवः समोदेवो न माथुरः स
३४ मोद्विजः ९५ चतुर्वेदंपरित्यज्यमाथुरेसदा सिद्धभूतगणाः सर्वेयेचदेवगणाभुवि ९६ म
थुरावासिनः लोकान्पश्यंतिचतुर्भुजान् मथुरायांयेवसंतिविष्णुरूपाहितेखलु ९७
अज्ञानास्तान्नपश्यंतिज्ञानचक्षुष ९८ इत्यादि वाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येकू
पप्रभावोनामचतुर्दशोऽध्यायः १४ धरण्युवाच श्रुतानितुमयादेवतीर्थानिविविधानि
34 च असिकुंडेतिसंज्ञेयेतन्मेत्वंकथयप्रभो १ श्रीवाराहउवाच सुमतिर्नामराजासीद्धार्मि
कोलोकविश्रुतः तीर्थयात्रानिमित्तेनस्वर्लोकंगतस्तदा २ गतेस्वर्गंतुसुमतौपुत्रोराज्यं
चकारह विमतिर्नामनाम्नावराजोपेतामहस्थितः ३ राज्यंचकुर्वतस्तस्यआगतोनारद
स्तथा: विष्टरंपाद्यमर्घ्यंचतस्मैदत्वायथोचितं ४ प्रतिगृह्यतुतत्सर्वंतमुवाचसनारदः पि
तर्यनृणतांकृत्वासपुत्रोधर्मभाग्भवेत् इत्युक्त्वानारदस्तस्यतत्रैवांतरधीयत नारदेतुगते राम॰
राजासपप्रच्छस्वमंत्रिणः ५ तदाकिमुक्तंमुनिनानारदेनपितुःकृते आनृण्यमितियद्वाक्यंमया ३४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

त्रैवविनश्यति तीर्थेतुयत्कृतंपापंवज्रलेपोभविष्यति मथुरायांकृतंपापंतत्रैवविनश्यति एषापु
रीमहापुण्यायस्यांपापंनविद्यते ५४ काश्यादिपुर्योयदिसन्तिलोकेतासांतुमध्येमथुरैवधन्या या
जन्ममौंजीव्रतमृत्युदाहैर्नृणांचतुर्धाविदधातिमुक्तिं ५५ हतब्रह्मसुरापश्चचौरोभग्नव्रतस्तथा
मथुरांप्राप्यमनुजोमुच्यतेःसर्वकिल्बिषैः ५६ सूर्योदयेतमोनस्यात्यथावज्रभयान्नगाः ता
र्क्ष्येदृष्ट्वायथासर्पामेघावातहताइव ५७ तत्त्वज्ञानाद्यथादुःखंसिंहंदृष्ट्वामृगाइव तथा
ना पापानिनश्यंतिमथुरादर्शनात्क्षणात् ५८ तिष्ठेद्युगसहस्रंतुपादेनैकेनयःपुमान् तत्स्याधि
कंभवेत्पुण्यंमथुरायांनिवासिनः ५९ परदाररतायेचयेजनाअजितेन्द्रियाः मथुरावासिनः
सर्वेतेदेवानराकृतिग्रहाः ६० बलिभिक्षाप्रदातारःसन्तःक्रोधवर्जिताः तीर्थस्नानरतायेच
देवास्तेनररूपिणः ६१ यदन्येषांसहस्रेणब्राह्मणानांमहात्मनां एकेनपूजितेनस्यात्मा
थुराणांखिलंहितत् ६२ अनन्तचैवमाथुरेयस्तुचतुर्वेदस्तथापरः चतुर्वेदोपिनैवस्यान्माथुरे
णसमःक्वचित ६३ नवतिःसन्तियानिपुण्यान्यायतनानिच मंगलानिचसर्वाणियत्तीर्थं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ थितः १८ सतीहिमयादेवितस्याग्रेतुदृितंभुवि अग्रेनतुमयोद्धृतास्मृत्तिकावरवर्णिनि १९ तत्र
३५ कुंमहाद्दिव्यंदेवर्षिविधिनिर्मितं असिकुंडेडतुसंज्ञाचप्राप्तातेनवसुंधरे २० तत्राश्चर्यंप्रवक्ष्यामि
ममकर्मसुखावहं पश्यंतिमनुजाःसिद्धाःसर्वपापविवर्जिताः २१ चतुर्दश्याममावास्यांश्रद्धधान
जितेंद्रियाःफलातितत्रपश्यंतिलभंतेचसुनिश्चिताः २२ तस्मिन्कालेत्वहंदेविमथुरायांसमाहितः
तत्रतिष्ठाम्यहंभद्रेपश्चिमांदिशमास्थितः २३ तथाकृत्वाचवैहेरण्यमूर्तिंयश्चतुर्विधाः तीर्थेवा
राहसंज्ञेतुमथुरायांव्यवस्थिते २४ तासुदृष्टासुराष्ट्रासुसर्वपापैःप्रमुच्यते एकावाराहसंज्ञा
चतथानारायणीपरा २५ वामनाचतृतीयावैचतुर्थीलांगलीशुभा एतास्तुतत्रयःपश्ये
त्स्नात्वाकुंडेसिसंज्ञके २६ चतुःसागरपर्यंताक्रांतनेनधराध्रुवं तीर्थानामापुराणं
चसर्वेषांफलमश्नुते २७ तीर्थैःसंस्थापितस्तत्रअसिकुंडस्ततोवरः यासंज्ञाकथितातत्र रामं०
कोटिवेदस्त्रिणोत्तरे २८ असिकुंडादितःकृत्वातीर्थक्रमाणिकावरा सुस्नोत्थितेपिदादक्षणा ३५
असिकुंडेस्नातानरः २९ सर्वेयःस्मःपीतवस्त्रपंचत्वारःप्रजायेत्तया नास्येहपुनरावृत्तिर्भवे

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

युद्धं न किंचन ॥ ७ ॥ मंत्रिणामुक्ततो ज्ञात्वा चायितुर्मरणमेव च तीर्थयात्रानिमित्तं च तस्मै राज्ञो न्यवे
दयन् ॥ ८ ॥ अतएवोत्क्रमान्न एनापदे न पितुस्तव स्कृत्वा वाक्यं तदा राजा तीर्थकोपं च कारह विमते
र्बुद्धिरत्नान्नागच्छामोमथुरापुरीं चतुर्णो वार्षिका मासान्मधुपुर्यां वसामहे ॥ १० ॥ सर्वाणि तत्र तीर्थानि व
सन्ति विविधानि च आगते तु नपेत तत्र तीर्थान्यूचुः परस्परं ॥ ११ ॥ युद्धं विमतिनाऽस्माई स्वयं कर्तुं न
शक्नुमः कल्पग्रामं तु गच्छामो वाराहो यत्र तिष्ठति ॥ १२ ॥ गतानि तत्र तीर्थानि कल्पग्रामं वसुंधरे तत्र
वाराहरूपेण स्थितो हं चयदृच्छया ॥ १३ ॥ यावद्गिरीन्त्वया मध्ये तावन्निर्विष्टं तिसंनिधौ ॥ १४ ॥ तीर्था
न्यूचुः जय विष्णो जयाचिंत्य जय देव जयाच्युत जय विश्वेश कैलेश जय देव नमोस्तु ते ॥ १५ ॥ तीर्थैः
स्तुतो हं वसुधे वचनं चेदमब्रुवन् वरं वृणुध्वं भद्रं वो यद्वो मनसि वर्त्तते ॥ १६ ॥ तीर्थान्यूचुः वाराह
यदि देवेश अभयं दातुमर्हसि विमतिर्नाम पापेन क्रतदासः सुदारुणः ॥ १७ ॥ तन्निग्रहस्त्वया पि दे
व दिपयणसि नसुरं व वाराहउवाच हित्वा यस्वं तीर्थानां हं निष्यामि मदारिपुं तत्र तीर्थानि योगे
न आगतो मथुरां पुरीं ॥ १८ ॥ तत्रागते तु वसुधे युद्धं कृत्वा तु तेन वै तदा सनातु दैवेन स राजा वलाद

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मयु० मा० मानःसत्तदांधकूपेपतन्नदा १० ततःसप्रतितस्तत्रराक्षसत्वमुपागतः अंधलकूपेसपतितो
३६ घोररूपेवसन्नदा केनचिदथकार्येणमहान्सार्थमुपागतः तेषांमध्येद्विजःकश्चिद्ब्राह्मणोत्यावसं
धरे रक्षोघ्नेनचमंत्रेणसर्वसार्थंवरक्षते १३ राक्षसउवाच अहंदास्यामितेविप्रयन्नेमन
सिवर्त्तते वहुकालेनसंप्राप्तोभोजनंचयथेप्सितं १४ उत्तिष्ठविप्रगछत्वंमन्यत्रशायनं
कुरु येनाहंभक्षयेसार्थंयावत्तत्क्षिप्रमेवमम १५ राक्षसस्यवचःश्रुत्वाविप्रोवचनमब्रवी
36 त् एकसार्थेप्रयातोहंनोस्त्यजामिकथंचन १६ तस्माद्रक्षसगछत्वंसार्थंममपरिग्रहं
निरीक्षितुंनशक्तोसिममंमंत्रवलेनच १७ राक्षसउवाच ममभक्ष्येहतेविप्रदोषस्तवभवि
ष्यतिकृपांकुरुत्वंविप्रेंद्रभोजनंममदीयतां १८ ततोसोपृछतेविप्रोराक्षसंदारुणंतदा केन
त्वंकर्मदोषेणराक्षसत्वंसमुपागतः १९ ततःसकथयामासयथावत्तत्पुरातनं स्वाचारस्यस्वरू
पंचराक्षसत्वंयथागतः २० विप्रउवाच मित्रत्वेवर्त्तसेरक्षोवदद्दास्यामिकिंतव आत्मनश्चो राम०
पकारायवदकिंकरवाणिते २१ राक्षसउवाच ददासियदिमेविप्रयन्नेमनसिवर्त्तते म ३६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पिकालविपर्यये ३० इतिश्रीआदिपुराणेमथुरामाहात्म्येऽसिकुंडप्रभावोनामपंचदशोऽ
ध्यायः १५ श्रीवाराहउवाच शृणुदेवियथासंज्ञाविश्रांतेः कीर्तितारात्सेनपुराणोक्तोब्राह्म
णायमहात्मने १ धरण्युवाच किमर्थंरात्नसेनोक्तोसंज्ञाविश्रांतिसंज्ञिका किमर्थंयदु
वानविप्रःसर्वंकथयमेप्रभो २ श्रीवाराहउवाच उज्जयिन्यामभूद्विप्रसदाचारविवर्जितः
नसपूजयतेदेवान्नसंसाध्यन्नप्रपश्यति ३ पुण्यंतीर्थंसमासाद्यनचस्नानंकरोतिसः वेदवे
दाग्निरहितःपरदारारतःसदा संध्योद्देशायनस्त्वनित्यसत्यकालंचतिष्ठती ४ नसदेवम
नुष्यांश्चपितॄन्नपूजयतेसदा पापाचारोनैकृतिकःपापसंगसदुर्मतिःगार्हस्थ्यंधर्ममार्ग ५
त्यमोहितोवर्त्ततेसदा गृहस्थ्यंसर्वधर्माणांप्रोक्तमुक्तंस्वयंभुवा ६ जीवंतिजंतवःसर्वेय
थागांसर्वतःस्थिताः यथामातरमाश्रित्यसर्वेजीवंतिजंतवः एवंगृहस्थमाश्रित्यसर्वेजीवंतिचा
श्रमाः गार्हस्थ्यंवर्त्तमानोपीनरःधर्मसमाश्रयेत् ७ ह्येवंस्थोपरितज्यपापबुद्धिंसमाश्रित
ततःसचौर्यंताप्राप्तःसहसमागतः ८ सचरात्रौद्विजोबालधीमोराजलरक्षिभिः पलाय

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० ३ वरंवरयभद्रंतेयन्मेमनसिवर्त्तते ४ ईश्वरउवाच सर्वज्ञस्त्वंहिदेवेशमयाज्ञातंसुनिश्चितं मथुरां
३७ यांचमेस्थानंसत्यंदेवेशदीयतां ५ देवदेववचःश्रुत्वाहरिर्वाचनमब्रवीत् मथुरायांत्वदेवत्वंक्षेत्रपा
लोभविष्यसि ६ त्वयिदृष्टेमहादेवममक्षेत्रफलंभवेत् अन्यथानाशयोसिद्धिरेवमेवनसंशयः ७
येनचयात्रापुण्यंकृतंतीर्थेप्रयत्नतः भक्तांतेमनुजाःसिद्धिमात्मभावेनतादृशी ८ ममक्षेत्रप्रवेशेन
37 भक्तिःसंसारछेदनी इंद्रस्येवपुरीरम्याययानाकेमरावती ९ जंबूद्वीपेतथोत्कृष्टामथुरामम
वल्लभा विंशतिर्योजनानांहिमाथुरंममंडलं १० पदेपदेऽश्वमेधेयंपुण्यंनात्रविचारणात् त
यस्तत्रमहत्तैस्तुकर्तेतैस्तुमहत्कृतं ११ तेषदत्तंमहादानंयेतुमथुरवासिनः तेस्नातासर्वतीर्थेषुते
महायज्ञयाजिनः १२ तेचीर्णास्सर्वधर्माहियेमतपुरनिवासिनः श्रद्धयाभक्तियुक्तश्चस्नात्वाम
थुपुरीनरः १३ ब्रह्महापिविशुद्धेतकिंपुनस्त्वन्यपातकी कृमीकीटपतंगाद्यामथुरायांमृताहि
ये १४ कूलालतंतियेसर्वास्तेपियांतिपरांगतिं अनुषंगेनगच्छंतिवाणिज्येनापिसेवया १५ यम०
मथुरास्नानमात्रेणपापंत्यक्त्वादिवंव्रजेत् मथुरास्नानकामस्यगच्छतस्तुपदेपदे १६ निराशानिघ्न ३७

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पुरायंचयत्स्नानंकृतेविश्रांतिसंज्ञके तस्यस्नानफलंदेहियेनमुक्तिंव्रजाम्यहं विप्रउवाच क
ष्ठंजानासिरत्नस्वतीर्थेविश्रांतिसंज्ञके कथंचसंज्ञाभूत्तस्यतत्कथयस्वराक्षस २३ राक्षस
उवाच उज्जयिनीनामपुरीतस्यांवासोहिमेसदा कस्मिंश्चिद्दथकालेतुगतोहंविश्रुमंदिरं २४
तस्याग्रेतिष्ठतेविप्रोवाचकोवेदपारगः विश्रांतितीर्थमाहात्म्यंपाठयेत्सदिनेदिने २५ तेनश्रु
तमात्रेणममभक्तिर्हृदिस्थिता सासंज्ञाचश्रूतातत्रविश्रांतेश्चमयानघ २६ वासुदेवोचसंक्ति
तंतस्मिन्स्थानेद्विजोत्तम विश्राममकरोत्तेयेनतेनविश्रांतिसंज्ञकः २७ राक्षसउवाचश्रुत्वा स
विप्रोवचनमब्रवीत एकस्नानस्यहिफलंतवदत्तंचराक्षस २८ इत्युक्तमात्रेवचनेततोमोक्षम
वाप्नुयात २९ इत्यादिवाराहपुराणेभगवाक्यासेमथुरामाहात्म्येविश्रांतिप्रभावोनामषोड
शोध्यायः १६ धरण्युवाच मथुरांपश्चिमेकोसौ क्षेत्रपालःस्थितःसदातेनदृष्टेनयत्पुण्यंकथ
यस्वाखिलंप्रभो १ श्रीवाराहउवाच दृष्टाभूतपतिंदेवंवरदंपापनाशनं तेनदृष्टेनवसुधमा
पुरंफलंमाप्नुयात २ पुरा ... सहस्रेतमयासंभावितोहरः

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म॰पु॰मा॰ वाराह उवाच मथुरायाः समं क्षेत्रं त्रैलोक्ये न च विद्यते तस्यां वसाम्यहं देवि मथुरायां च सर्वदा स
२८ वैकुंठे वितीर्थानां माथुरं परमं महत् कर्मनक्रीडितं तत्र तत्र हुंडं हि पिरे पदे २ चक्रांकितं हितं सर्वे
क्षेत्रमेव पदे न तु तन्मध्ये तु तत्स्थानं मध्यचंद्रेण व्यवस्थितं ३ तत्र वै वासिनो लोका मुक्तिं यां
ति न संशयः दक्षिणाकोटिके स्मिन्नस्यत्तराकोटिमध्यतः ४ तयोर्मध्ये स्थितो देव आकारः सोम
38 चक्रतः तौ देवौ देवपो स्नानदानादिकं मतिं ५ तस्माहि स्मरणं कार्यं हे कोटी सर्वकर्मसु अ
हन्यहं तु यः स्नानं करोति नियताशनः ६ तेन वै च तया लोका प्राप्ता एव न संशयः दक्षिणस्यां
समारभ्य मुत्तरस्यां समापयेत् यज्ञोपवीतमात्रेण त्रायते दशकुलान्न बहून् ७ पृथ्व्युवाच यज्ञो
पवीतमात्रायां विधानं कथयस्व मे ८ यथा मानेन तु कर्त्तव्यं तत्र सर्वं वक्तुमर्हसि वाराह उवाच
यज्ञोपवीतस्य विधिं शृणु त्वं वरवर्णिनि मनुजो येन विधिना मुक्तिं याति न संशयः ९ ग
हन्ति स तमो नेन यावत्स्नानं समाचरेत पूजां कृत्वा तु कृष्णस्य ततो ब्रूयाद्वसुंधरे अनेनैव रम॰
विधानेन स्नानं कुर्यात्क्रमतारं न तस्य पुनरावृत्तिरेवमेव न संशयः ११ अनेन विधिना वै २८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

जनैश्चयायान्यस्यशरीरिणः नमयाकथितंदेविकुब्जाम्रकमहात्म्यंनः १७ रुद्रस्यनमयापूर्वंकथिं
तंचवसुंधरे मथुरासुगोविंदंपरंगुह्याद्गुह्यतरंपरं तत्रक्षेत्रेपुरीरम्यासर्वरत्नविभूषिता १८ त
स्यांतिष्ठंतितीर्थानिवन्यानितद्गणा षष्टिकोटिशहस्राणिषष्टिकोटिशतानिच २० तीर्थसं
ख्याचवसुधेमथुरायांमयोदिता गोवर्द्धनंतथाक्रूरंदेकोटीदक्षिणोत्तरे २१ प्रस्कंदनंचभांडी
रंकुरुक्षेत्रसमाद्विपद् पुण्यान्पुण्यतरंप्रोक्तंतीर्थंविश्रांतिसंज्ञकं २२ असिकुंडंतवैकुंठकोटि
तीर्थान्नमस्यतं अविमुक्तंसोमतीर्थंसंयमनंतिंदुकंतथा २३ चक्रतीर्थंतथाक्रूरंदशादित्यं
त्रकं एतेपुण्याःपवित्राश्चमहापातकनाशनाः २४ कुरुक्षेत्राच्छतगुणंमथुरायांनसंशयः ये
पठंतिमहाभागाःशृण्वंतिचसमाहिताः २५ मथुरायांश्चमाहात्म्यंतेपियांतिपरांगतिं कुलानि
तेतारयंतिदशतेपक्षयोर्द्वयोः २६ एतन्मरणकालेतुयःस्मरेत्प्रयतत्स्वयंनरः सगकेवलमासि
द्विमिहसंसारस्वेदनी २७ एतत्तेकथितंदेविसर्वपातकनाशनं तीर्थानांचैवमाहात्म्यंकिंन्यमः
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham सप्तदशोऽध्यायः १७ श्री
कोतमिकासि २८ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्ये

मथु०मा०मुदीरयन् २३ गरुड उवाच विश्वरूप जयादित्य जय विष्णो जयाच्युत: जय केशव
म ३९ दैत्यानन्द यक्षेश नमोस्तुते २४ जय मूर्ती जयामूर्ती जय मूर्ते जय कोश निषूदन: जय
कंसनिहंत स्व वासुदेव नमोस्तुते २५ गरुडेन स्तुतो देव: स्वयं तत्रैव तिष्ठतो गरुडस्य पुरस्त:
39 तु स्थितो देवशरीरवान् २६ वैलक्ष्यमाणो गरुडो वासुदेवेन शान्तित: किं कर्यास्तोत्रसंतु-
ष्टो ब्रूहि सत्यं विहंगम २७ मथुरागमनं किं ते एवमेव वदस्व मे गरुड उवाच मथुरामामा
मस्माहृत वदर्शनकांक्षया आगते तु महादेव न दृष्टं तव स्वरूपकं नहीदं तव देवेश माथुरा
णां तु रूपत: एकीभूत महं सर्वं यथा मतवेतराधि श्रीभगवानुवाच माथुराणां वई पवि हंगम:
येषां पापास्ते न पश्यन्ति मद्रूपं माथुरा द्विजा: ३० एवमुक्त्वा तत: कृष्णस्तत्रैवान्तरधीयत ग
रुडोपि तथा स्थानात् गतो देवि यथागति ३१ इत्येतत्कथितं देवि माथुराणां तु रूपकं
येषां प्रजनमात्रेण तुष्टोहं चैव सर्वदा ३२ मथुरायां मनायेच मृत्युं यान्ति नचान्यथा राम०
कृमि कीटपतंगो वा तिर्यग्योनिगतोपि वा ३३ य: पयोपत्पशं नाभं तद्द्वादश्यां मासि चैनस्यतु ३९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

वरुन्नरस्यांससावयेत् प्रजांकृत्वा वामनस्य ततो व्रजेद्वसुंधरे १२ स्नाने समाप्ते विधिवद्देव
देवस्याग्रे हरेः कर्म्मस्य कृत्वा च मरवस्नानादी नियमाक्रमा १३ गां वै पयस्विनीं दत्वा हिरण्य
वच ब्राह्मणान्भोजयेत्सम्यक् द्विधि रेपाउ दाहतः १४ तथा वामनमुद्दिश्य एवमेवं तु कारये
त् न तस्य पुनरावृत्तिरिममलोके मयते १५ अर्द्धचंद्रेम ताद्देवि कमलोके व्रजंति ते अन्यत्रे
तुमतायेत् अर्द्धचंद्रे त्रिमासकमाः १६ तेपि स्वर्गगमिष्यंति दाहादिकरणो युता यावद्दश्यी
स्यद्धचंद्रे यस्याति पूतिदेहिनः १७ यावत्सम्पुण्यकर्तीच ब्रह्मलोके महीयते अर्द्धचंद्रोहि
प्रोवोक्तितीर्थे विश्रांतिसंज्ञकात् १८ दाहादिकरणे तत्र ईभोपि चतुर्भुजाः गतेश्वरे है
कोटीति वसुंधरे १९ मथुरे सदैव तिष्ठामि नत्यजामि कदाचन माथुराणां तु यद्रूपं त
द्रूपमेव वसुंधरे २० माथुरेन तु तत्पेन न तन्मोहं नात्र संशयः शृणु देवि यथा वृत्तं गरुडस्य
महात्मनः २१ मथुरायामागतोसौ न कर्शनकोत्तवा मथुरायां स्थितोदेवि भिन्नरूप
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham
न पश्यति २२ तदागतासौ वसुंधर कस्यो गोवहंगमः कोस्मी यदर्शी नाथायदिवौ स्तोत्र

मधु॰मा॰ जनरतासंतानर्थिंसुमध्यमा ३ नित्यकालंसुराचार्यैकालस्तस्याश्चाभिगच्छत तत्रउग्रतयानामक्र
४० धिःपरमधार्मिकः॥ ४ सरस्वत्याःसंगमोयोहतन्मूलनिकेतनः मिताशीग्रीष्मकालेतुसदावसति
सत्तमः ५ तस्यांतिकेसुशीलाचक्रत्वापादाभिवंदनं उपीपविष्टकरुणंकुरुतेतीवशोभनं ६ एवंवि
लपितंश्रुत्वाशनैःसकरुणंहृदि यातातस्यस्त्रियोदृष्ट्वासंतानस्यविभूतये ध्यात्वासस्तुचिरंकालंवि
स्मयवसंधेतेदा उवाचमुनिशार्दूलतांस्त्रियांपुत्रगर्भिणी ८ देवतानांप्रसादेनतवपुत्रोभविष्यति
शिवस्यायतनेदिव्यंगोकर्णेतिचविश्रुतं ९ तमाराध्ययदेवेशंयत्नतपरमकारणं स्नानदीयोपहा
रेणनित्यत्वंपतिनासह १० इत्युक्तासाभगवताप्रणिपत्यप्रसाद्यच भर्तुःसाकथयामासयत्ते
नचसमुद्भवं ११ देवतानाधनंशास्त्रंचक्रातेदपतीतदा सरस्वत्याःसंगमेतौस्नात्वागोकर्णेच
यन १२ पुष्पदीयोपहारेणचक्रातेतौदिनेदिने एवंतयोर्दर्शीव्रानिसुतहेतवे १३ ततःप्रस
न्नोभगवानुमायतिरुवाचहृभविष्यन्तियुवापुत्रएकराविमुणान्वितः १४ तस्यसंततसंदेहोदृष्ट्वा राम॰
मेवहुंध्यायतः देवतानांप्रसादेनयादितस्याभविष्यति १५ इत्युक्तौतौप्रभातेनस्नात्वासरस्वतीमत्र ४०

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

एकदेहधरौ देवौ शिवकेशवरूपिणौ ३४ एकादश्यां सोपवासः कृतशौचः समाहितः कालि
यास्तु जले स्नातो मुच्यते योनिसंकटात् चैत्रस्य शुक्लद्वादश्यां स्नात्वा तीर्थे तु वै स्मवै स्नातावि
मुसमभ्यर्चेत्सोपवासः सजागरः ३६ मथुरायां खगश्रेष्ठ नशोचति कृताकृतं एकानष्ट
ततो दैवियशोदादेवकी तथा ३७ महाविद्येश्वरीं देवीं मुच्यते ब्रह्महत्यया योवाप्यां धर्मराज
स्य मथुरायां स्त्रपणश्रमे ३८ स्नानं करोति तस्यात्तु अहदोषैर्न लिप्यते यं यं देवमभिध्यायेद्भक्ति
युक्तेन चेतसा ३९ विश्रान्तिसंज्ञकं दृष्ट्वा दीर्घविष्णुं च केशवं सर्वेषां दर्शनं पुण्यमभिदृष्टैः फलं
भवेत् ४० इति जपन्सप्तहोमध्यानकालेषु सम्यक् सततमभिसमीक्ष्य ब्रह्मणा यन्त्रयुक्तं स
कलगुणगणाभासस्पदं ब्रह्मसंज्ञं जननमरणहीनं विष्णुमेवाभियाति इति श्रीवाराहपुराणे भग
वच्छास्त्रे प्राचीनेतिहासमाहात्म्येऽष्टादशोऽध्यायः १८ श्रीवाराह उवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामि तच्छृण
ष्व वसुंधरे मथुरायां पुरा वृत्तं गोकर्णस्य महात्मनः वसुकर्णपिता तस्य वैश्यो धनसमृद्धिमान्
तस्य भार्या सुशीला च नाम्ना गुणसमन्विता २ अनुः प्रियकरी सा चैवानप्रसूता वयोऽधिका देवताप्र

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० आम्रजंवीरनारंगवीजपूरफलोद्यमाः प्राकारंकारयामासपरिखामंडलीयकं २९ प्रावर्त्तकंचवकू
४१ पेतुयेनासिंचत्पुष्पवाटिकां पुष्पाणितुविचित्वंतिसर्वास्तावरयोषितः ३० स्नानपूजाउपलेपंचमार्ज्जे
नंदीपकर्मच कुर्वंतिदेवतागारेताः सर्वाः शुभलोचनाः ३१ पतिव्रतामहाभागाश्चत्वारोभगिनी
यथा नित्यकालंपतेर्वाक्येस्थिताः कुर्वंत्यहर्निशं ३२ मालाकारस्तथानित्यविद्यानिध्रुसिंचति या
42 लयामासविधिवद्विधिदृष्टेनकर्मणा ३३ जात्यासुपुष्पवंतःद्रुमाःफलसमन्विताः नित्यकालम
पर्यंतंफलानांसमहोत्सवं ३४ दीयंतेभुंज्यतेसर्वैःयथासंतंतथासदा एवंतुवसतस्तस्यमथुरा
यांस्थितस्यच ३५ धनस्यसंततयेजातोद्रव्यस्यापितुरर्जितः शेषमात्रेधनेतस्यचिंताभून्महतीतति
दा ३६ मातापित्रोःकुटुंबस्यभरणायस्वभोजनं कथंतुहिकरिष्यामिहाकष्टमितिसोब्रवीत ३७ इ
तिनिश्चित्यमनसावणिग्भ्राम्भेस्थिरंहृदिः कृत्वासार्थंसुपामेआनिगीत्यपर्वंमंडलं ३८ तत्रकृत्वासुपु
ण्यानिउत्तराध्यपणानि बहूनिबहुमूल्यानिपरदेशगीतानिच ३९ यातायातंततःकृत्वालाभा राम०
लाभं बहुततःविक्रयानांसुपुण्यंचकृत्वाघात्यपवर्त्तितं ४० उत्तराध्यप्रदेशानुसार्थंबहुविस्तरंस ४१

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

प्रभातेतत्रदेवायददौवृत्तमरवंबहु १६ सहस्रभोज्यंमिष्टान्नैर्वस्त्रान्नबहुदक्षिणा ततस्तस्या
सुशीलायागर्भाधानमविंदति १७ ततःप्रववृधेगर्भःशुक्लपक्षेशशीयस्य सुसुवेदशमेमा
सिपुत्रंबालशशियम १८ गोसहस्रंततोदद्यात्सुवर्णांविस्तमेकंच बहुशःसर्ववर्णेभ्यःपुत्रजन्म
महोत्सवे १९ जातकर्मतयाचैवंनामकर्मतथैवच गोकर्णनामतस्यैवपिताचक्रेनिरूपितः
२० एवंचान्नप्राशनंचचूडोपनयनंतथा अतःपरंचगोदानंचैवाहिकमतःपरं २१ दानंचबहुत
स्तस्यदेवतांपूजयिष्यतः कृतानिबहुसुख्यानिमंगलानिवरानने २२ ततःप्रविष्टेतारुण्येऽप्र
जवीत्स्वपुत्रकं पुनर्विवाहयामासभार्यास्तस्यचतुष्टयं २३ वयोरूपगुणोपेतास्तस्यभार्याः
सुलोचनाः अप्रजाशांताःसर्वानाभवत्सुविणीकचित २४ तेनैवधर्ममार्गेषुपरत्रैपारत्रिकंबहु
वापीकूपतडागानिदेवतायतनानिच २५ प्रयागगङ्गायांस्त्रिःसान्नभोजनंवर्तनानिच अनित्यतांततो
मत्वाचिंचलास्थिरजीवितं २६ विनियोगःकृतस्तेनसर्वदासर्वकर्मसु गोकर्णस्यसमीपेचपश्चिमे
चक्रपाणिना २७ प्रासादंकारयामास [illegible] गःपुष्पजात्यास्तथैवच

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा० तैस्तैनर्पञ्चयोवै गृहमेधिनां कालेप्राप्तस्तथाकालेयथाविद्युस्तथैवसः ५४ एवंविद्यास्तुभावा
४२ चोवैश्योधर्मोपदेशकाश्च यास्तुकस्यसद्दीशोगोकर्णोमुदितोब्रवीत् ५५ कस्त्वंमहर्षिः पुराणज्ञः
किंवादेवोथगुह्यकः तवप्रसन्नरूपस्यपरस्येयंवागमानुषी ५६ कस्त्वंकथयमेसत्यमुत्साहोवा
तिथिप्रियः धन्यःसमानुषोयस्यनित्यंसंनिहितोभवान् ५७ इत्युक्तःसशुकःसर्वंशशंसात्मपु
रातनं श्रृणुरौद्रंयथापूर्वंमयाकृतमबुद्धिना ५८ शुकस्यविप्रियंयावत्तमहर्षेस्तुस्तत्परस्थितेः
सुमेरोस्तस्योपार्श्वेमहर्षिगणसेविते ५९ तपश्चचारविपुलंशुकोव्यासस्तुतोमहान् श्रोतुका
माःपुराणानिसेतिहासानिनैगमाः ६० ऋषयस्तत्रआजग्मुरसितोदेवलस्तथा मार्कंडेयोभार
द्वाजोपक्रीतस्त्रितोभृगुः ६१ अंगिरास्तैत्तिरैभ्यःकण्वोमेधातिथिस्तथा तंतुःसुतंतुरादित्योव
सुमानेकतोद्विजः ६२ वामदेवश्चाश्वशिराःसुशीर्षोगौतमोदलः अन्येचदेवासिद्धाश्चगुह्यकाःप
न्नगास्तथा ६३ शुकंसमानमासाद्यपप्रच्छुर्धर्मसंविदं अहंतुवामदेवस्यशिष्योनाम्नाप्युकोदरः राम०
६४ ऋषिस्तद्वान्वितोवास्यात्तमुनीनामग्रतस्थवान् ऊहापोहकरंपृष्ट्वावारंवारंतुपृष्टवान् ६५ ४२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

एवरत्नमणिरत्नैपपद्रत्नैसमर्चितं ४१ शनैशनैः समागच्छन्मथुरायांगृहंप्रति एकदासार्थसं
भारंविश्रांतुमुपचक्रमे ४२ सानोपर्वतसामीप्येप्रभूतयवसोदके नद्यास्तीरेसुप्रदेशेआवासानि
प्रचक्रिरे ४३ निवेशभांडतत्रैवत्र्यम्यानांयवसाद्रिकं समादिश्यपतिकर्तव्यंचम्लेच्छैः कतिपयैर्वृतः
४४ समारुरोहतंशैलंबहुकंदरशोभितं क्रीडार्थैतिहरस्तत्रसोपश्यत्तस्यानमुन्नतं ४५ प्रसन्नस
लिलोपेतंतरंगाविभूषितं फलवंतिचवृत्ताणिपुष्पानिसुरभीनिच ४६ पाषाणसंघौतत्रस्थमात्वा
संवनवासिनः तत्रास्तृदरीहारंयावद्दृष्टिंनिपात्यते ४७ तावदभ्यागतंवाचंबहुशोस्वागतेतिच
श्रुत्वातेशवतप्रमनंविकिमेतदितिनिश्चयं ४८ करिष्यंतत्रैवेक्षतेदृष्टांपंजरंशुकं आगच्छतोयवि
शांतइदंपाद्यमियंवषी ४९ फलानियानिस्वादूनिमधुमांसोदकानिच यथेष्टंयावदिच्छाचगृहंतुय
स्विचारकाः ५० आयातौपितरौमह्यंविशेषंतोकरिष्यतः श्रुतिचेरागतस्येहप्रजायांयोवहिर्भवः ५१
गृस्योवर्ततेतस्यपितरौनरकंगताः पूजितेपूजितास्सर्वेमोदंतेकालमक्षयं ५२ श्रांकांत्ति
तंगृहस्योयोनदद्यादतिथयेवरं [illegible] ५३ तस्मात्सर्वैप्रय
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु० मा० भवमहाभागमास्मशोकेमनःकृथा इत्युक्तः सतुगोकर्णस्तदातेनशुकेनच ७८ उवाचवचनंहृद्यं
४२ शुकमोक्षप्रदायकं यासांमुक्तिप्रदास्म्यामथुरापापनाशिनी गोकर्णवाच तस्यांचवसाम्यहंभद्र
वाजगृह्यार्थमिहागतः पुनर्गच्छामहेतत्रभांडंगृहीत्वयथासुखं ८० मथुरावासिनंश्रुत्वागोक
र्णंचशुकंतदा हृष्टोभवमनसापत्नीमोक्षसमीपगः ८१ पुनस्संस्थाप्यचात्मानंगोकर्णस्ययथे
प्सितं एवंचवदतस्तस्यभ्यांशवरीशयनोत्थिताः ८२ ददर्शास्यतयवात्रेयुदर्शास्यनसंस्थितं
भस्मैःपरिवृतंवारुदर्शनीयंसुरूपकं ८३ निरीक्ष्यबहुशस्तत्रशुकोवचनमब्रवीत प्रियोतिथि
गृहीत्वयातंमातःपूज्यतमंशुचिं ८४ कुरुपूजांयथाहीगोकर्णस्यचरातिथेः शुकस्यवचनात्ताव
तपूजार्थमुपकल्पिता ८५ नददातिततस्तत्रवनाद्भवरआगतः तस्मायेतुपुनस्तेनशुकेनाति
थिपूजनं ८६ शंसितंसहर्षैत्युक्त्वाकृत्वापूजांप्रणामाच फलानिमांसयुक्तानिमधूनिसस्वराणि
च ८७ संपाद्यसंविदांकृत्वावदकिंकरवाणिते इत्युक्तासर्वैरणायगोकर्णोवाक्यमब्रवीत ८८ रामः०
अन्यत्किंचिदयोदेयंयदिकिंचिद्ददासिच शुकोयंपंजरस्यस्वयमार्यमेप्रदीयतां ८९ मथुरा ४२

43

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

अन्यायवादिनंमांचगुरुमित्यंनिषेधति गुरूणामग्रतोवाक्यं कथयाकथ्यतांतदा ६६ एरपस्ताश्च
सिद्धांतापरस्परजिगीषया अंतरेचांतरेदोषंपुनर्नैवमवोचिषाः ६७ एवंनिषेधितस्त्वाहंगुरु
णांमुनिसत्तमैः नवक्तंयन्मयावाक्यंतेनाहंप्रापितस्तदा ६८ मूकेनकोणछायंमेजल्पकोयं
वटुःपटुः यथानाम्नात्वयापत्नीमूकोभवतुनान्यथा ६९ इत्युक्तमात्रेवचनेतत्रैवाहंमूकोदरः
मूकत्वंतत्क्षणाज्जातःनमस्तेमुनुरोजसा ७० मुनयस्तुमहात्मानेमूकंतत्वार्थेविन्नमां नान्यथा
नान्यथावाचेकदाचित्संभविष्यति ७१ नष्टागामिकालिलेदास्यामिवरमस्सेमूकायमें यु
ष्माकमुचरोच्चेनययारूपोविहंगमः ७२ अयंभविष्यतिसदासद्भावेहितभावितः पुराणतत्व
वेत्ताचसर्वशास्त्रार्थपारगः ७३ मथुरायांमृतःपश्चाद्विष्णुलोकंगमिष्यति एवंशापवरंलब्ध
तस्माद्द्वीपोदहंद्रुतः ७४ मथुरामाथुरोभ्यागंतुर्देवीसंगमंतंद्रितः निलोदीनस्यमेगानेहिमा
द्रेःकंदरेवसन ७५ प्राप्तोहंशबरेणैवयेनाहंपंजरेक्षतः शबरस्तुसभार्योवैक्रीडतेसमयास रामं०
ह ७६ मुनेःप्रसादान्मेज्ञानंनजहातिकदाचन [illegible] नयथान्वयत ७७ स्वस्थो

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मनु० मा० तैवगमनेवणिग्ग्रामेमतिर्गता ४ समुद्रेयानिरत्नानिरत्नानिमहान्त्यागीसाकभिः रत्नाकरोत्त
४४ कैःशार्द्धमानयित्वेबहूनिच एवंनिश्चित्यमनसामहासार्थपुरःसरः समुद्रयायिभिर्लोकैःसंवि
दंसत्वाद्विनिर्गत ५ पोतसंभारमाहारंकृत्वाकृत्यपदार्थकं सुकंगृहीत्वाप्रस्थानमकरोत्पुन
एववासरे मातापित्रोःसुभावाचोगृहीत्वादेवतागृहे ७ भार्यायांदेवकार्येचवाटिकायाश्चपो
षणे पितुःशुश्रूषणेचोत्कासर्वंपर्यंकरिष्युथा ८ यथायोग्यंयथाकालंयथाकृत्ययथाचयत्
भवतीभिष्वकृत्यंमेकरणीयंयथातथा ९ संदिश्यभार्याःशुश्रोणीदेवंहष्टप्रसादाच भा
र्याभिःसमनुज्ञातोयानपात्रंगतस्तथा १० सुकेनसहसंप्राप्तोमहान्तंलवणार्णवं पोतारूढस्ततः
सर्वेपोतावाहैरुपोहिता ११ अपारेदुस्तरेगाधेयांतिवेगेननित्यशः अथदैववशाद्वायुर्विलोमः
समजायत १२ दुर्वातेनतदंस्पंतंबलात्पोतमुपोहितः पोतवाहास्ततःसर्वेविसंज्ञामोहिताःकृताः
१३ हाकष्टंहिकथंकिंचित्कुत्रगच्छामिहोवयं तेषांतद्वचनंश्रुत्वाज्ञात्वादुर्वातियीहितं १४ अस्ति राम०
यहागिपसनुयाभिरन्योन्यासंकामर्हिताः जलांतिकोत्रयापिष्टःसमारूढोनिकृतिः यस्यपात ४४

44

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

यांगमिष्यामिकृतार्थः पितुरंतिके इत्युक्त्वा मातृवचनेसवरोवाक्यमब्रवीत् ९० अस्माकंयमुना
स्नानंसंगमेयमुनांभसि सरस्वत्यास्तुयत्नेन दास्यामि नेसुकांणवरोऽसौवमुक्तस्तुगोकर्णोप्य
त्युभाषत सरस्वत्यासंगमेचयत्फलंलभतेनरः ९२ स्नानेनकिंफलंतस्यहितन्नास्तित्व
द् शवरउवाच श्रुकेनानेनमेसर्वंमथुरायांयत्फलं तत्फलंसंगमस्योक्तंश्रवणद्वादशीव्रते ९३
वियोनिस्थानास्तस्योवातिर्यग्योनिगतोपिवा यस्त्वीदृश्यवृत्तंकुर्यात्स्वर्गकेत्यरमांगति ९४ संगम
स्यफलंज्ञस्यदृष्ट्वागोकर्णेश्वरं नासौयमपुरंयातिविष्णुलोकंसगच्छति ९५ एतन्मयाख्या
तंतस्यसंगमस्यमहाफलं इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येसरस्वतीसंगमप्रभा
वोनामएकोनविंशमोऽध्यायः १९ श्रीवाराहउवाच करिष्यामीतितत्सर्वंद्वयपद्यशवरंतदा पृ
ष्टं गच्छततत्स्थानात्प्रस्थितोमथुरांपुरीं १ प्रविश्यगत्वाकृत्यानिमातापित्रोस्तदार्पणं शुक
स्यचरित्तंसर्वंनिवेद्यच महामतिं २ एवंनिवेद्यचमहामतिं २ एवंनिवसतस्तस्यवन्हन्यष्टानि
तत्रवै सुखंगतानिसर्वाणिविहारेदेवरक्षणं ३ एवंनिवसतस्तस्यव्यशोषम्जायत पुनस्त

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मयू॰ मा॰ देवोतस्थैवता, गीतंवाद्यंचनृत्यंचयथासौख्यंविदधुः ततो गतास्ताद्देवताः सर्वाः यथास्थानमनुत्त
४५ मं देवलादक्षिणेभागेपश्चिमेभागेपश्चिमास्थानमुत्तमं लब्ध्वतेऽनौकदयातिवहुशस्तदा पु
कं दृष्ट्वातुतेप्रोचुः कथयत्वंयथागतः चारिशोतुदुराधर्षैसमुद्रेनसंकुले सुकस्तानेवप्रत्यू
चेपितामेपोतसंस्थितः दुस्तराणांचमध्येचचिंतासमहतीगतः तस्यत्राणामभीप्सुस्त्वआगतःप्र
वरंजिरिं कुरुष्वंतस्यमेत्राणंयथासुखमवाप्यते पक्षिणऊचुः एहिपुत्रसुखार्थंत्तेमागदत्स्वा
45 महेसुभं पोताभ्यांसतत्तियामः पितुस्तवतां तिप्रति ममैवपादविन्यासेक्रममाणस्यसागरं ते
नतेपश्चतोमत्तस्यपितासंतरिष्यति ममचांचावगाहेननश्यंतेजलजंतवः तवपितासमस्तंहि
तरिष्यतिनदीपतिं तारयामासवेगेनगत्वाषट्पदंजटायुषः सपर्योपर्वततीर्त्वांकश्चिद्ग्रामिसमंज
लं दृष्ट्वैतंचैतद्गंभीरंसुखेनसुकृतीयथा सोपश्यदेवतागारंसौवरंयच्चार्दंसमणिरत्नविभूषि
तं स्नात्वादेवानपितृनचैवतर्पयित्वाययाविधि पुष्पार्घ्यादायदेवंचपूजयित्वासकेशवं पं राम॰
चायतनकंतस्येस्वचितंरत्नसंचयैः दृष्ट्वानिलिनोच्चैकांतस्युकस्यानुमत्तस्थितःतात्तणोमयथापूर्वं ४५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

कस्येयं शान्तता: सर्वैर्न संशयः एवं विलपतां तेषां चत्वारोपि समभ्ययुः मासास्त्वेवं वर्गाणां षण्मासस्थि
र्थाते निर्भत्सर्वं स्यानिर्जेषांश्च न्योन्यो वदुञ्जल्पतां श्रुत्वाशुकस्यागो कर्णः शर्णंसात्मविनिंदनं
अपुत्रस्यगतिर्नोस्ति चितिसर्वंस्य निश्चितं तेषांमध्येोपहंपाशुकेंऽवाच मामयं करूपितस्त्वंश्चसि
न्कालेयथोचितं अहंकरिष्येतत्सर्वंमाचिरांहंहदिक्रयाः एवमाश्वास्यपितरंसमुड्डीयततोद्रुतं कु
वारंवांदिशिमुद्दिश्यप्रहुत्तरांभिमुखोययौ नीचग सोध्वरी लतंपन सुतरांदुस्सरंजलंसानोपर्वं
तसेवंन्वयोजनेनवरंगिरिं रोमांचिततनुजातःशुकोवीक्ष्यमहागिरिं तत्रैमहारम्यंददर्शायदेवाल
यं विस्तुलयंमहापुण्यंशुद्धस्फाटिकनिर्मितं सर्पचायतनंरम्यंसरसान्चोयशोभितं दिव्यसर्वासु
दिक्षेवंविलोक्येदेवमंदिरं कस्यायंकोत्रसंचारीकदाचिंतुपितामम चिंतयिष्याम्यहंकालेंदुस्तरंचवि
दारये दृष्ट्वाचाक्रादितिंचेतेतस्यचिंताच्चितस्य सुवर्णपात्रहस्तान्चदेव्योदेवंचचार्चयन नमोनमा
यणोमोत्का निषसादवरासने निमेषांतरमात्रेणवयोरूपसमन्विताः असंख्याताःसमापाताःयथा
+ पस्नेनतपामिपुत्रक यत्त्वयुतेकालेस्मिन्चिदिमेसमुपस्थिते वदत्यशुच्यपादुगांपं कर्केत्त्वकार्यविभ्रम ट+
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म॰पु॰मा॰ कांतवारस्थासोत्त्वदीयं च ततोस्तया नमोमार्गेणाङ्कडङ्गांहियाम्यतुत्ताप्रदायतां सतस्तुन्नेत
४६ तस्तेनगोकर्णेनंतरं तया गच्छत्वंपुनमथुरांदुष्यावस्यांनममकी त्वयाविनानशक्नोमिशी
घ्रमागमनंकुरु इत्युक्तः सचगम्येदः तथेत्युक्त्वोचचालच कालेनमथुरांप्राप्तः सर्वंपित्रेन्य
वेदयन् श्रुत्वाते विषमावस्थान्ततस्तौबभूवस रुदित्वासुचिरं कलंमुकेस्नेहंनिवेशितं
46 अस्माकंजीवनार्थाय त्वयास्थेयंविहंगम कथाभिस्तु कलाभिर्गोविंदंस्मारयन्नवग शुके
नपंजरस्थेनकथालापेनबोध्यते पुत्रशोकाभिसंतमानसुखंलेभिरेकदा अयसार्थत्समा
यातोरत्नपूर्णोपिबोदधेः वसुकर्णोस्तुपुत्रार्त्तैः श्रुत्वाशोचंतौह्यात्मजं रत्नैसमाश्वितोत्पर्षपर्व
प्रेषिता तंकुसुमोत्करैः प्रासादमसर्वसंपूर्णमध्वानकेसाभ्यर्हयस्तु: एवं ते निवसंतस्तत्रयावत्कालंसुखेनह
शुश्रूषमाणास्तं वैशंपयथास्ववितरंतया इति श्रीमादिवाराहपुराणेगोकर्णमाहात्म्येविंश
तितमोऽध्यायः २० श्रीवाराह उवाच गोकर्णस्तु तथा चक्रे तस्मिन् याते शुके पृथमेन्नियथा राम॰
शोकत्यंकं नित्यचर्यान्त्रयोदशा तादेवोन्नत्यगीताषु कुशलाश्चागतानिशि सुरूपाश्चस्वलंका ४६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

देवताश्चागतापुत्रः नत्वेति त्वाद्य यायो गंपताशं जेष्ठाब्रवीदिदं स्वागतस्यस्तु धात्तस्यर्थामिह
स्यमहात्मनः भोजनार्थं कल्ले देयं पानीयं तोयमुत्तमं गोकर्णीयप्रयप्रयच्छ ध्वंतियेनस्त॰
प्रीतिस्त्रिमायकी यथाशोकंयथापापंयथामोहं प्रणश्यति तत्र याकृतवस्त्यस्तादेवताःशुभदर्शी
नाः वसन्स्वर्गीयमेस्थानेयावत्सिद्धिर्भवेत्तव गतास्तापुनरेवंचप्रागच्छतिदिनेदिने रमतेस
सुखंतत्रमधुरायांयथा पोतस्तस्मादुत्ततारस्मुवातेनोपवाहितं रत्नकरंसुकैर्भप्राप्तंजलपानंच
पत्तनंरत्नानिचद्रुमल्यानिचाहृतानिशुभानिच यावत्परीक्षणार्थंचगोकर्णोरत्नकोविदं निरी
क्षमाणाःसंवादोनष्टोकोशतस्तदा कुत्रासौगतवान्भद्रोत्रदैतानपेजलेसुतः क्रीडासुखो
निमग्नोयंनितरांकमनकरालये पितुस्यकर्णचाग्रेतंविनाविचरामहे भाग्यदूर्घचरत्नानीतस्मै
दास्यामहेवयं एवधर्मःसदास्माकएकसार्थेउपागतः एवंवसन्सगोकर्णोदीपस्थःशोक
विह्वलः सुकंप्रोवाचदीनात्मामातापित्रोःकृतेतदा सुकेनमंचमदृष्ट्वा पितरंप्राहसादरं अहं
पत्नीलघुतनुर्भवतः नेतुमेतमः यातासिमः यातासिमधुरांततसमुद्रेजलमालिनि मित्रोर्वा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham.

मधुमा० वैकं तत्रदेवस्यत्वाशांरं विष्णोः पंचसमन्वितं आरामवाटिकाःशुभ्राःवरप्राकारवेष्टिताः कूपवा
४७ पीतैकोपेतामुख्यजातायोथसुंदरा फलवंतोद्रुमास्तस्यांसर्वेत्तुमनोहराः तस्याभ्यासेमराजर्षिः
श्चकारावासमुत्तमं सेवकैर्नाशितंसर्वंचारामंसकलद्रुमं प्राकारंक्षतिमांश्चैवपरिखांस्य
47 डिलंतया विक्रियांप्रापितंतैश्चअल्पबुद्धिसमाश्रिते कीर्त्यायोयस्यताःश्रेष्ठाःसोपिदैववशं
गतः पंजरस्थोयथासिंहःकोस्माकंत्राताभविष्यति भिक्षायांजलिनावक्त्रंमश्रूणि नस्तनांत
रं रुरोदसुस्वरंदीनंहाकष्टमितिजल्पति सर्वासांरुदतीनांचकुररीनामिवस्वनः श्रुयतेव
क्रत्यता ङ्कुवारंचगोकर्णोहृदिदीर्घत सर्वासामपिगोकर्णोमूर्ध्नापादाभिवंदनं कृत्वाचसांत्वयामास
वाचाहृदिदीनयाघनैः श्राप्तसंज्ञास्तुताःसर्वाःगोकर्णंप्राहसादरं भवितायदित्राताहंराज्ञानंतेः
निवारयेकिंकरिष्यामिदैवेनसामर्थ्यंप्यवसीदति इत्युक्तमात्रेवचनेसर्वाताःलब्धचेतसः क
स्त्वंकथयकस्माच्चस्थानाद्यस्त्वमिहागतः गोकर्णउवाच गोकर्णोहंचक्रवार्वेगपूर्वंपूर्वदृष्टाः रामा०
सुलोचनाः इदानींमालिनाभ्रतादृष्ट्वाशोकोविवर्द्धते कथयधृष्टंचवृत्तांतंसमग्रंपृच्छतोहिमे ४७

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

शरमयंति दिने दिने गोकर्णाख्यतडागेहं विस्मृतं न कदाचन अथैकदा स गोकर्णो देव्यस्ताहृतकां
तयः विवर्णवदना दीना भग्नालंकारा डधवाससः हीनांगा लुंचितशिरःकेशपक्षनखादयः
दृश्यंते विकृताकाराः सर्वगुणा रुधिरस्रवा ता दृष्ट्वातीवदुःखव्रात्तः क्रमेण न्यवेदनां अथ तस्य
गतिर्नास्ति स्वर्गो नैव च नैव च मम संगादिमा देव्यो दशांत्त दशामीगताः एवं संचिंत्यात्मय प्रच्छ तासां
रूपविपर्ययं कथयध्वं महाभागाः किमेतद्रूपमात्मयं देव्य ऊचुः अपृच्छयं महाभाग दैवं सर्वस्य
कारणं कालात्मकः स भगवान् शोककमोहस्य कारणं स एवं नित्यकालं च रक्षति स्म तद्दुःखेन रःदुःखात्तस्य
सुदीनस्य नजल्पतांत्म्निदुःखिताः निश्चयेरडुपुनः सोपि गोकर्णो महाधेस्ताः प्रणम्य च प्रच्छ तेग्वरः
रूपेण निश्चयं विदंत्वे यथा यदि गोप्यं तमर्त्तं स्मा विरूपं कथयिष्यथ दुःखत्तरमादत्त च प्राणान् निःसयत्ताभि
दुःखितः एवमुक्ते तदा तासां मध्ये ज्येष्ठा ब्रुवाति इदं तस्य समारंभे यंयो विनाशयते रुजः श्रणुव
त्स वदिष्येहं विरूपकारणं यथा अस्माकं च समुत्पन्नमेकचित्तेनावधारय आसन्मधुपुरी रम्यानगरी
मुक्तिप्रदायिनी अयोध्याधिपतिर्नाम ऋतुरावलादित्यः चातुर्मास्यं तीर्थसेवी चागतो भक्तिर

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham.

मथु॰मा॰ गंपं चाम्रवापी नरकं न पश्येत् यथा सपुत्रः कुलमुद्धरेद्धित थापि कुत्स्नान्निरयप्रपन्नान् तथा
४८ सत्रः कुलमुद्धरेद्धित थापि कस्मान्निरयप्रपन्नान् तथा द्रुमा हि फलपुष्पभृताः स्वस्वामिनं चो
धरणाय सक्ताः इंधनार्थं यदानीतं अग्निहोत्रं तदुच्यते छाया विश्राम पथिकैः पक्षीणां निलयेन च
पत्रमूलत्वचार्थं च लोकधार्यं तु देहिनां उपकुर्वंति सततं वृक्षपंचयाः स तदुच्यते गृहस्थतानि काष्ठा
48 नि तु कुर्जं तु गृहं तथा सुनिर्वर्त्तनं प्रोक्तं भिक्षापात्रैः समाकृता फलंति वत्सरे स्वस्ना द्रोणवारोशकु
नादयः सांवत्सरं पितुर्मातुरुपकारं फलैः कृतं एवं पुत्रसमारोपत्र समारोप एवं तत्त्वाविदो विदुः
श्रीवाराह उवाच एवमुक्तस्तया देव्या मालत्या पुष्पजातया हा कष्टं कथमित्येतन्मुमोच ह हि पप्ना
तच्च ताभिराश्वासितो धीमान् स संज्ञो वारितोषितः आत्मानं कथयास्माकं कस्माद्यत्त्वं
मुपागतः गोकर्ण उवाच वृक्षो च माता पितरौ साध्वी भार्या चतुष्टयं मथुरायां मम चैतत्तद्युस्थाने
देवतागृहे यद्वित्तत्र गतश्चाहं स पिता राजसन्निधौ इमामापादसापत्रां न स्वयं प्राप्नुमर्हय ज्येष्ठा राम॰
प्रोवाच नेष्यामो यदि ते रोचतेऽनघ अथैवं मथुरां देवी प्रवक्तामो धिगम्यतां विमानप्रतिमाकारं या ४८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

ततोऽन्येष्टाग्रप्रोवाचपुष्पजात्यःस्वलंकृताः वयमारामवृंदस्याग्रस्वामिनापरिपालिताः हृष्टो
भृष्टाःपुष्पकालाःपुष्टावृद्धिपरांगताः एवंदष्टाःसुरूपाश्चविपर्ययंगता एवंदष्टाःसुरूपा
श्चविपर्ययंगताः श्चैवं अग्रणुराजलोकैःभंजिताश्चछेदनोन्मूलनेनच पीडितास्त्वशमत्यंथ
तेनेदानींसुदुःखिता पुष्पफलविहीनाश्चमूलस्कंधावशेषिताः एवंविचार्यसंभूतानष्ट
संज्ञास्थितावयं योदेवसत्रपाषाणोमूर्तिकेष्टकंयन्त्रिता सोत्रसत्त्वमस्मयासाक्षात्तस्यपुण्य
स्यकथ्यताम्ः कूपःसस्वकपर्णादयःतत्रदत्तामुत्रचेदयसेवकः सरोवरंसच्चात्रैवदर्शमात्रं
भसायुतं येतेलताःफलोपेताःसुवर्णाकृतिसर्वशः रक्षांकुर्वंतिसततंस्वामिनामुत्रचेहच
गोकर्णउवाच आरामकर्तुःकिंचात्रफलंभवतियादृशं करणादेवकृमातस्यनांप्रयमंचमेसा पुष्पफ
ध्यनंदृष्टेनगम्यतेस्वर्गापवर्गमोक्षंविनिर्दिशेत् वापीकूपतडागानिदेवतायतनानिच पतितानु वृक्षेषे वा
द्धरेद्यस्तुसम्पूलफलमश्नुते भूमिदानेनयेलोकागोदानेनचकीर्तिताः तेलोकाःप्राप्यतेपुंभिः पा
दपानांप्ररोपणे अश्वत्थमेकंपिचुमंद [illegible] दशपुष्पजातयः देहंतथादाडिममातुलिं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ विंशोऽध्यायः २१ श्रीवाराह उवाच तत्र स्थाप्य च तान् गोकर्णः सर्वं मंडलं सुखं च मातापि
४९ तयोः साध्वी भार्या चतुष्टयं लोके महोत्सवं सर्वं मथुरावासिभिः कृतः अर्थिभ्यो न गतो दुर्द्धि
जेभ्यो वस्त्रदक्षिणां भक्तभोज्यं च वस्त्रं हि दीनानाथाय प्रीणिते गीतवादित्रमांगल्यं पुत्रजन्मोचि
तस्तथा तत्सर्वं कृतवान् लोको गोकर्णी चागते गृहं प्रत्येकं च परिष्वज्य भ्रणीपत्न्ययथाक्रमं
49 मातापित्रोः प्रणम्याथ शिरसा चरणांबुजं सुखं हृदि समारोप्य प्ररुरोद यथोच्चकैः यस्य प्रसा
दे जीवामि धर्मस्थात्सुतमागतिः विनष्टस्य पुनः प्राप्तो राज्यसंपद्गुणोज्ज्वलाः सुकपुत्रोऽन्नयात् लाभः सु
खं देह लोके परत्र च एवं वसन् सुखी तत्र गोकर्णः सहबंधुभिः रमयामास सुचिरं भुंजन्भो
गान् सुरोचितान् सुकनाम्ना कृतं तेन शिवस्यायतनं महत् सुकेश्वरं प्रतिष्ठाप्य दिव्यं सत्रं
चकार ह ब्राह्मणानां शतेहेतु मिष्टान्नवरभोजनं सुकसत्रमिति ख्यातं ततो मुक्तिमवाप सः
विमानवरमारुह्य स्वर्गलोकं गतः सुकः सुकोद्देश्येन गोकर्णः स्नानं कृत्वा जलं ददौ श्राद्धं च व राम॰
दुगोदानं तस्मै सर्वं ददावपि श्रवणेन सभार्येण तेन स्वर्गं गतः सह सुकादरेण विहितविमा ४९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मारुत्वसत्वरः दिव्यानीमानिरत्नानिभूषणानिविविधानिच गृहीत्वोपायनंराज्ञेपित्रेत्वंदेहिन
हेकं आरुह्यसतयेसुत्वानमस्कृत्यहर्षितः उत्पपाततस्थानाद्यत्रराजाव्यवस्थित द्वास्थे
नेकृतःप्रीत्यारत्नदोमासरत्नानिसुवहूनिच स्वर्णाग्रमनीकृताग्रगोराजावचनमब्रवीत स्वागतं
तेमहाभागपरिपूज्यसुमान्यचः अर्हासनेयथा अस्मात्स्थानादिदानीचमहाराजापसर्पतां
अथाश्चर्यंदर्शयामिकथयिष्यामिचाद्भुतं सतथेतिप्रतिश्रुत्ययेनायातिमुदान्वहः सदूतेनसद्देवचा
न्यत्रयत्रयारोसंप्रयातिमे दिव्यंत्वंप्रतियदास्वनकालोत्पगाभ्यतवतया कृतंतेनतथ्यासंवेय
थाराजाप्रभाषितं तादेवोदिव्यरूपाश्च विमानकृतरूपकाः साक्षाद्भविति गोकर्णप्रशश
सःपुनःपुनः राजन्प्रीतःपुरंश्रेवद्रत्यद्दंगोचमिनिस्वनाः वरंदत्वायथाकामंस्वस्तीत्युक्त्वा
दिवंययुः गोकर्णस्तुतदाचस्तेनत्सर्वंन्यपतेस्तथा आहितमात्मचरितंस्वत्तं धर्मस्यययत्फलं
राज्ञातस्योपदत्तानिग्रामाणिचराजाहवाः आश्चर्यंपरमंधर्ममाराम्यस्यमहाफलं श्रुत्वा
सर्वंचकारैवसार्वभौममहीपति इतिश्रीआदिवाराहपुराणेगोकर्णसरस्वतीमाहात्म्येएकः

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham.

म०पु० मा० अध्यायपत्रोदय० शेषंपंचप्रेता-स्सभीषणान् आरण्यकं टकिलतेतिर्जनेशाद्वविर्जितेता दृष्ट्वा
५० विकृताकारान्घोरान्नतिभयानकान् दृष्ट्वात्मत्रस्तहृदयोतिष्ठत्तुन्मील्यलोचनेऽप्रालंब्यसत्त
तोधैर्यत्रास्समुत्सृज्यदूरतः पप्रच्छमधुरालापैः केयूयंरौद्रमूर्त्तयः भवंतःकर्मणाकेमदुः
कृतेनभयावहाः एकस्थानासदायूयंसंस्थिताःकुत्रचदारुणाः प्रेताऊचुः क्षुत्पिपासातु
50 रानित्यंबहुदुःखसमन्विता हतबुद्धयोवयंसर्वेनष्टज्ञानाविचेतसः नजानीमोदिशंकां
चित्तविदिशंनापिचाध्वनि नांतरिक्षंमहींनापिजानीमोदिवसंतथा यदेतन्नदुःखमापन्नंदुःखो
दर्कफलंभवेत् अप्रकाशमिदंभातिभास्करोदयमेवच अहंपर्युषितोनामसूचिमुखस्ततः
परं शीघ्रगोरोधकश्चैवंपंचमोलेखकस्तथा ब्राह्मणउवाच प्रेतानांकर्मजातीनांनाम्नां
वैसंभवंकुतः किंतत्कारणमेतद्धियेनयूयंसनामकाः प्रेताऊचुः अहंस्वादुसदाश्नामिन्
भिपर्युषितंद्विजे एतत्कारणमुद्दिश्यनामपर्युषितंसमस्तचितावहवोऽनेनविप्रान्क्षुधा राम०
दिकांक्षिणः एतत्कारणमुद्दिश्यसूचीमुखउदाहृतः संप्रार्थितोद्विजैरेवमाशुघ्रंयातियत्ततः ५०

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

नवरमास्थितो एतन्नेकथितंस्वर्गमथुरायामहत्फलं सरस्वतीसंगमस्यगोकर्णस्यशिवस्य
च गोकर्णस्यतुसंतानमन्त्वयंधर्मितोव्ययं संभुतंसस्युरंवर्मुत्काततोमोक्षमवाप्नुयात इति
श्री आदिवाराहपुराणेगोकर्णमाहात्म्येद्वाविंशोऽध्यायः २२ श्रीवाराहउवाच पुनरन्य
त्प्रवक्ष्यामिमहापातकनाशनं संगमस्यप्रभावेहिपापिनामपिमुक्तिदं श्रूयतांपूर्वं
ब्राह्मणोधर्मसत्तमः महानामेतिविख्यातःस्थितोसौवनमाश्रितः स्वाध्याययुक्तोहोमेच
नित्ययुक्तोप्ययोगवित जपहोमपरोनित्यंस्वकालेंद्रयतेचसः एवंकर्माणिकुर्वाणो
हलोकजिगीषया वहून्यब्दान्यतीतानिब्राह्मणस्याप्यमेतदा तस्यबुद्धिरियंजातातीर्था
भिगमनंप्रति पुण्यतीर्थजलेतरेतत्त्वालयामिकलेवरं प्रयातोतीर्थिवर्त्सान्तात्स्वयंयोद
यनंप्रति अग्निकुंडादितःनवादक्षिणकोटिमध्यतः तथाचोत्तरकोटिंतं तथान्यानिच
माथुरे क्रमेणसर्वतीर्थानिस्नात्वातान्यपिपुष्करं गत्वासर्वाणितीर्थानिस्नात्वाप्रतोन्म
वाम्यहं इतिनत्वामथुरामविश्रामसौर्धिवः ततरजानमस्कारः अच्छान्नपद्यत

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मपु॰मा॰ जुगुप्सितकुलोद्भवैः जातानां निंदितानां कर्मदुःकृतकारिणां तेभ्यश्चदत्तं यदस्माकं उ
८१ पतिष्ठति हि जोत्तमः एतत्पापकृतं जन्मभोजनं च जुगुप्सितं निर्विण्णाप्रेतभावेन यच्छामस्त्वा
चसुव्रत यथा न भवंति प्रेताः तथा ब्रूहि तपोधन ब्राह्मण उवाच एकरात्रत्रिरात्रेण कृच्छ्रैः
चांद्रायणादिभिः व्रतैरन्यैर्धुतः एभोन प्रेतो जायते नरः त्रिरग्निं पंच चैकं वा प्रति नित्यं तु तोष
51 येत् सर्वभूतदयालुश्च स प्रेतो न च जायते वर्द्धमानायमानाभ्यां तुल्यकांचनलोष्टयोः
तुल्यशत्रौ च मित्रे च न प्रेतो जायते नरः देवतातिथिपूजासु गुरुपूजासु नित्यशः रतो वै
पितृपूजायां न प्रेतो जायते नरः शुक्लांगारकसंयुक्तो चतुर्थी जायते नदा श्रद्धावान् श्राद्ध
कर्ता च न प्रेतो जायते नरः जितक्रोधो ह्यमात्सर्यः तृष्णासंगविवर्जितः क्षमावान् दानशी
लश्च न प्रेतो जायते नरः एकादशीदर्शीसितांकृष्णामष्टमीनवमीतथा चतुर्दशीद्वादशीच
येनरः कुरुते सदा गोब्राह्मणांश्च तीर्थानि पर्वतांश्च नदीस्तथा देवांश्च वंदते नित्यं न प्रेतो राम॰
जायते हि सः प्रेतकृत्तुः त्वनंतस्तु कृतमस्माभिर्येन प्रेतो न जायते प्रेतास्तु जायते केन तत्वदस्व ८१

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

द्विजाधमः एतत्कारणमुद्दिश्य शीघ्रगस्तेन चोच्यते रथेभ्यः स्वयमश्नातु भुंक्ते द्विजभयेन च
समारुह्य द्विजमनारोधकस्तेन चोच्यते मौनेनापि स्थितो यस्मात्तथा चितोपि लिखन्महीं
अस्माकमपि यापिष्ठो लेखकस्तेन नामत्वं मे हेणा लेखको यातिरोधकस्तु स्ववीकृशिरः
शीघ्रगः पंगुतां प्राप्तो सूचीमुखो महोदरः उषितः केवलग्रीवो प्रलंबोष्ठ हृद् घ्राणपुष्का
गः पापादेव प्रजायते यो रत्नपानःष्य एते ते सर्वमाख्यातं आत्मनः तत्संभवं यदि तु श्रवणेच्छ
डापदः च चोन्नं द्विजोत्तम ब्राह्मण उवाच यज्जो वा भुवि तिष्ठं ति सर्वे चाहारजीविनः यु
ष्माकमपि चाहारं श्रोतुमिच्छामि सादरं प्रेता ऊचुः श्रृणु आहारमस्माकं सर्वं सत्तदयाप
र यस्त्वानिंद्यसेनितं भयोन यो द्विजोत्तमः श्लेष्ममूत्रपुरीषेण योनिद्रामलेन च तानि स्यम
ततः गृहाणि त्यक्तशौचानि प्रेता भुंजंति तत्र वै बलिमंत्रविहीनानि दानहीनानि यानि च गुरवो
नैव पूज्यंते स्त्रीजितानि गृहाणि च यानि प्रकीर्णभांडानि प्रकीर्णोच्छिष्टानि च नितंबकालहो
यत्र प्रेता भुंजंति तत्र वै [illegible] निर्विहीनयानि च निंदितानि द्विजातीनां

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

म॰पु॰मा॰ विमानवरमारुह्य विष्णुलोकं व्रजंति हि तत्रतीर्थे नरः स्नातो दृष्टः स्पृष्टोऽथवा स्मृतः ध्या
५२ तः कीर्तितो वापि तेन गंगावगाहिता तीर्थेऽस्मिन्नेव हि माहात्म्यं प्रेतो भूत्वा शृणोति सः तस्मात्स्वयपदं
विष्णोर्भवतीति मया श्रुतं प्रेता ऊचुः अस्माकं वद कल्याण व्रतस्यास्य विधिपरं धर्मज्ञेन यथाकार्यं
प्रेतत्वविनिवृत्तये ब्राह्मण उवाच एवमेव व्रतस्यास्य विधानं धर्मसंहितं पुराणे कथितं राज्ञे मांधा
52 त्रे पृच्छते पुरा वसिष्ठेन महाभागाः शृणुध्वं कथयाम्यहं प्रेतानां मोक्षणं पुण्यं गतिः प्रवरदायकं
मासि भाद्रपदे शुक्ला द्वादशी श्रवणान्विता तस्यां दत्तं कृतं स्नानं सर्वं लक्षगुणं भवेत् संगमे च पुनः
स्नात्वा पूजयित्वा तु वामनं करकं विधिना दत्वा तस्य पुण्यफलं शृणु कपिलानां शतं दत्वा हिरण्यो
पस्करान्वितं तेन यत्फलमाप्नोति द्वादश्यामखंडितं राज्ञः सत्वं न गच्छेच्च श्रवणद्वादशीव्रतात्
स्वर्गे च वसते तावद्यावदिंद्राश्चतुर्दश ततः स्वर्गात्परिभ्रष्टो ब्राह्मणो वेदपारगः जातिस्मरो महा
योगी मोक्षधर्मपरायणः ध्यानयोगानुभावेन मुक्तो याति पुनर्भवं करकं च सुसंचीतं पंचरत्न राम॰
समन्वितं यथालाभोपपन्नास्यात्सौवर्णो वामनाकृतिः उपानच्छत्रसंयुक्तो विधिमंत्रपुरःसरः ५२

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

महामुने ब्राह्मणउवाच शूद्रान्नेनचभुंक्तेनब्राह्मणोम्रियतेयदि तेनैवत्दुदरस्थेनसप्रेतोजा
यतेध्रुवं यास्वंडाश्रमसंस्थश्रमसंस्थश्रमघाप: पारदारिक: ब्रह्मामांसरतोनित्यंस्व
प्रेतोभिजायते देवस्वंब्राह्मणस्वंचगुरुद्रव्यंहरेन्नुय: कन्यांददातिशुल्केनसचप्रेतोभिजा
यते मातरंपितरंगुरून्भगिनीसुतमेवच अदुष्टान्संत्यजेद्यस्तुसप्रेतोजायतेनर: अ
पात्रयाजनाच्चैवअपात्रानांचविवर्जिनात रतोवेश्यासेवायांसप्रेतोजायतेनर: ब्रह्म
हाचकृतघ्नश्चगोघातीपंचपातकी भूमिकन्यापहर्ताचसप्रेतोजायतेनर: श्रद्धयाहीनप्रतिग्र
हातिनास्तिकैरभिसंपत: धर्मविरोधसततंसप्रेतोजायतेनर: प्रेताऊचु: यत्तत्वंमेकु
वैतिमूढाधर्मपराङ्मुखा: विरुद्धकारिण:पापातेषांकोचिद्गतिंवद ब्राह्मणउवाच येधर्म
विमुखामूढादयादानविवर्जिता: तेषांगतिर्भवेदेकामथुरायाश्चदर्शने श्रवणद्वादशीयो
गेमासिभाद्रपदेसदा वामनंतत्रदेवंतुपूजयेद्धि द्विजसदा सुवर्णमन्नवस्त्रंचछत्रोपानहस्य
युतं तत्रस्नात्वापितृन्संतर्प्यदत्वादिवाकरमेकाने नाप्रेतोनभविष्यतितीर्थस्नानबलेनवै॥

CC-0: Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ हंमेअद्य: वामनस्तुतौ अग्निप्रजापतिर्विष्णुरुद्रेंद्रचंद्रभास्करा: ततत्वष्टाचयमोग्निश्चपापंहरतुमेव्य
५३ य कंदाने वामतोबुद्धिदाताचद्रव्यस्थोचमन: स्वयं वामनस्तारकोभ्यंतराभ्यां वामनायनमो
स्तुते वामनस्तुतौवाप्रतिगृह्णातिवामनोमेप्रयच्छति वामनस्तारकोभाभ्यांवामनायतमाम्यहं
द्विजप्रतिग्रहे कपिलांगोबुत्तिभवनानिचतुर्दश: दत्वाकामदुघांलोकाभवंतिसफलान्नृणां गोदा
53 ने ममपापक्षिदेतुगंवेदगर्भसुपूजित मयाविसर्जितोदेवस्थानमन्यदलंकुरु विसर्जने एवं
वामनद्वादश्यांयोनर:श्रद्धयान्वित: यत्रतत्रनमस्येचकृत्वाफलमवाप्यते ब्राह्मणउवाच योहिसौ
रस्वतेतीर्थेयमुनायाश्चसंगमेकरोतिविधिनातेनतस्यशक्तोन्नरं मयापिश्रद्धयाचैतत्कालंतीर्थ
यासेवनं चेन्नस्नानस्वरूपेणकृतंभक्त्यासमन्वितं तेनपूर्वंनशक्नोमिवाधितुंपापकर्मणा
श्रवणद्वादशीयोगेतिथिनक्षत्रसमन्विते तावद्भुक्तंतुकर्तव्यंयावद्देवत्रयंव्रजेत् तीर्थस्यैवप्रभा
वोयंप्रत्यक्षमिहदृश्यते श्रवणाद्धोगति: साक्षात्साधुलस्त्यामहेघुना श्रीवाराहउवाच एवं राम॰
ब्रुवतिविप्रेतुआकाशेदुंदुभिस्वन: पुष्पवृष्टिरभवद्योदेवसंघा: सहस्रश प्रेतानांतुविमाननिचा ५३

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

दत्वा च विधिवत्तत्र स्नानं पूजादिकं नरः मंत्रैस्तथा विधैर्होमैर्ब्राह्मणायोपपादयेत् आगच्छ व
रदानंत तत्श्रीपते मदनुग्रहात् सर्वगोपि निजांशेन स्थानमेतदलंकुरु आवाहनमंत्रः यत्तन्न
दन रूपेणैंद्रारे ध्यानमभिस्थित तत्र तत्र महं वंदे मनोवांछितसिद्धये नदत्ते नमः कमलना
भायकमलालयकेशवकमलैंसर्वतोव्यापि नारायण नमोस्तुते स्नाने सर्वधात्तजंगद्योनेनमःस
र्वमयाच्युतः अवगाहादृशीयोगेप्रजांगहीकेशव पूजायां धूपोयंदेवदेवेशशंखचक्रगदाध
र अच्युतानंदगोविंदवासुदेव नमोस्तुते दीपे तेजसात्वलोकाश्चसंवृत्तासंतुलेव्ययाः त्वंहि
सर्वगतस्तेजो जनार्द्दन नमोस्तुते दीपे अदितेर्गर्भमादाय वैरोचननिशमयाच्च त्रिभिः क्रमैर्ज्जि
तालोकाः वामनाय नमोस्तुते नैवेद्ये देवानां संभवस्त्वंहि योगिनांपरमागतिः जलशायिन्ज
गद्योने अर्घंमेप्रतिगृह्यतां अर्घे हव्यभुक्हव्यकर्तात्वंहोताहव्यंत्वमेवच सर्वंमत्तैजगद्धा
तर्नमस्तेकेशवाय च होमे हिरण्मंत्रचंदेवजलयोनिमयोभवान् उपानच्छत्रदानेनप्रसन्नो
भवजनार्द्दन दक्षिणायां [illegible] अग्निर्यमोवैश्रवणः यापंह

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham.

मधु० मा० कालिंजरोमहादेवः तस्यतीर्थस्यपतिःशिवः यस्यसंदर्शनाच्चैवनरःगंगाफलंलभेत् तत्रस्थो
५४ दास्माद्व्रतसंगादिवर्जितः फलाहारीचफलभुक्पूर्णमास्यांतथादर्शेकृत्वाहिमवत्तुः पश्चा
द्दृष्ट्वाश्रममागतः तपश्चर्यांचरन्तत्रध्यानयोगपरायणः त्रिकालदर्शीशुद्धात्मासिद्धत्वंप्राप्न
वान्प्रभुः तस्याश्रमपदस्थस्यावलक्ष्यज्ञानचक्षुषा प्रतप्तंकृततीर्थंचपांचालस्यसुसौभुना
पांचालोहिद्विजःकश्चिद्ग्रामावासःइतिश्रुतः दुर्भिक्षपीडितोत्यर्थंसभार्योदक्षिणांगतः शिवन
54 घादक्षिणातःसुसंश्लिष्टेवरपत्तने निवासमकरोत्तत्रब्राह्मणीवृत्तिमाश्रितः तत्रस्थेनसुतायंच
कन्याषष्ठीचसुंदरी जाताविवाहितास्तेवधनधान्यसमन्विताः सद्विजःकालधर्मापन्नःसभा
र्यःतत्रसंस्थितः कन्याचास्याग्निसंगत्समयुरामाजन्मामवै कृत्वापुराणेपठतांग्रंथंचंद्रेस्थि
पातनात् स्वर्गेवसतिसोनित्यंयावदिंद्रचतुष्टयं तीर्थयात्राप्रसंगेनलोकःप्रचलितोबहुः ते
नसार्द्धंसाकन्याचमयुरामागमत्तदा कनिष्ठाभगिनीतेषांविधवाबालभावतः सुरूपासु राम०
कुमारांगीनीलकुंचितमूर्द्धजा कदलीकांडसंकाशौतस्याःऊरूसमांसलौकोमलांगुलिया ५४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

गतानि ससंततः देव ह्रुतश्चा चेदं प्रेतानां प्रवतां तदा अस्य विप्रस्य संभाषात् पुण्यसंकीर्तनेन
च प्रेतभावं विमुक्तो यतो तीर्थस्य श्रवणादपि तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सतां संभाषणं यवरं क
र्तव्यं तीर्थभावेच रत्नभावं च भामिनि तीर्थस्नानं तु कालेन संतां संगो हि तत्क्षणात् प्रेतानामपि
यः स्वर्गो विनातीर्थस्य सेवया प्राप्तं तीर्थप्रभावाच्छ्रवणान्मुक्तिं दफलं कीर्तनं विसुधर्मो
णां पंच प्रेत समुक्तिदं यः पठेत्परया भक्त्या शृणुयाद्वा नितत्परः करोति श्रद्धया युक्तो न प्रेतो जा
यते नरः इति श्री आदिवाराहपुराणे सरस्वती यमुना संगमो नाम त्रयोविंशतितमोध्यायः २३
श्री वाराह उवाच अथ मुचात्मद्वारा रोहे कृस्मगंगा समुद्भवं गंगायाः श्रोतसि स्नात्वा कृस्नद्वैपाय
नो मुनिः ध्यात्वा मनसि गंगां तां कालिंदीं पापनाशिनीं नित्यकालं च कुरुते तत्र तीर्थे जलाप्लुति
स्तो समवै कुंठयोर्मध्ये कृस्न गंगेति कथ्यते तत्रोत्पन्नस्तपो व्यासो मथुरायां स्थितोऽमलः तत्राश्र
मपदं रम्यं मुनिप्रवरसेवितं आगच्छति सदा सत्रा चातुर्मास्यमुपासितं संदेहं यत्र यस्यासि वै
द्रस्मानेति क्रियासु च पुराणोपनिषच्चैव यस्य यदा सितं तस्यास्य यो गिराः संदेहं नाशयेत्प्रभुः

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा० न्ववनानिपर्वतान्नदीः आक्रमतत्रसंप्राप्तोयत्रसामथुरापुरी आवासंकारयामासपुष्पस्तत्रपव
५५ संघने स्थानेप्रतिहतानिप्राप्ताश्चैवानुजीविनः ययौस्नानप्रसंगेनवस्त्राभरणभूषितः ऐ
श्वर्यमदभावेनयानेनमहतागतः स्नानदानंततःकृत्वादेवानांदर्शनंतदा कौतुकार्थंततोदेव
गतोगर्तेश्वरंतथा तिलोत्तमायास्तद्रूपंदृष्ट्वामोहवशंगतः धात्रिकायाहितस्मास्तुबहुमान
पुरःसरं वस्त्राणिबहुमूल्यानिमौक्तिकाभरणानिच प्रददौचंदनंचैवकर्पूरमगरुंतथा तस्या
55 गृहवरेरम्येवसतेसद्दिने प्रहरार्धेदिनेजातेततःस्वशिविरंययौ स्नात्वासमीपतीर्थेतुकूर्म
गंगोद्भवेसदा एवंनित्यप्रसक्तोहिकुरुतेद्भुतगर्वितः षण्मासकोगतोह्यस्यकालोथदिव॰
सोयथा अथैकदासमायातेस्नातुंतत्रसुमंतुना स्वाश्रमस्थेनदृष्टंचतत्समाचेतुकौतुकं
कूर्मयोरोमकूपेभ्यःपतमानास्त्वनेकशः यावत्स्नानंनकुरुतेतावत्तेराशिमात्रकाः स्नातस्य
पतिप २ तस्यनश्यंतिसुरूपश्चाभिजायते एवंसुमंतुनादृष्टःमद्रूपैर्ययौः सकृमिःस्नानपर्वंतुपश्चात्सो रास०
ऽमलगात्रकः आश्चर्यंतत्समालक्ष्यकोयंकिंवैव्यतर्कयत् इतिचिंत्यतदापृष्टः कस्त्वंकस्मात्स ५५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

दाचनरवातामोज्वलाम्बुभा गंभीरदक्षिणावर्त्तनाभिस्त्रिवलिशोभिता चायोदरी समकुचाची
नोच्चतपयोधरा कंबुग्रीवा तु चंद्रास्या सुदती स्वधराम्बुभा सुगन्धास्वन्दिपाणी सुभ्रूः सुप्र
मितं चभाषिणी संपूर्णालंकारैस्तैः रूपेणाप्रतिलोत्तमा यं यं पश्यति चार्वंगी युवानं च प्रभाष
ति स सचित्र इव न्यस्तो विचेता जायते नरः एवं विधा तत्र तव्रती यस्नानपरायणा दृष्टा वे
णुनास्तमुहेन पुगलेन न तदा त्वपचित कन्यकुब्जाधिपो राजा नत्रधर्मेति विश्रुतः तस्य सर्वस
र्वकालं देवगृहे स्वरं प्रवर्त्तते सविनाधंपुत्रकमीप मनोहरं वादित्राणि च गीतानि नेदुरिंदात्ल
येयथा तस्य देवस्य ताः वेश्याः ताभिः साप्रतिलोभिता गीतनृत्यगृहे चैवं सा धर्ममुपेयुषी
गताल्येदिव सैसा धीमसाध्वीनापदर्शनैः एवं वसवि सावालादेवस्यास्य परिग्रहे यथासु
खं समं ताभिर्विहरंती दिने दिने इति श्री आदिवाराहपुराणोक्त समंगा कालंजर माहात्म्ये चतुर्विंश
तितमोऽध्यायः २४ श्रीवाराह उवाच पंचानां तु क निर्द्धायः वालो ब्राह्मणस्यात्मजः वाणिज्य
भांडमादाय समरहस्मपुरमगतः यायि तु निः स ताभाति धनवान् रूपवान्यतः क्रमेणा तेसर्वदेश

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा० एवंगतोदेशंधनंतस्मात्प्रलोभितः गतेतस्यपितामातामृतौतत्रनदीमनु तीर्थेस्मिन्नस्थियाग
५६ थैंतस्यहंसार्थंसहागताः अत्रस्नानपरानित्यंदेवब्राह्मणवंदनं कुर्वतीवसमापश्चात्रदैवेनप्र
पितादृशा अहंचकुलटाधर्मपुंश्चलीनांविहारकं द्वयोस्तुकुलयोर्वंश्या एकविंशतिसंख्यया
नीतानरकमत्युग्रंमयायघ्ययाभृशं एवंस्वकुलहंतारंकथंपित्वातिलोत्तमा रुरोदसुस्वरंदी
नास्मृत्वाचस्वकुलंवरं विलप्यबहुधाश्रौतत्रत्यस्त्रीजनंमहत् श्रुत्वागत्यप्रसांत्वेतिकिंभ
द्रेकारणंवद एतच्छ्रुत्वासर्वाचालोमुमोहचममारच सांत्वयित्वाथतांभद्रांताःस्त्रियोरुदतीभृ
शं पंचालंपरिवार्यैवंगतप्राणंमृतध्वत गत्वमर्दनसंस्नेहमौषधमणिमंत्रकं सर्वंतस्यप्र
युक्तंचताभिस्तत्रोपकल्पितं तस्यकष्टेनकार्येचतत्रजीवमथ्याचलंतवायुश्चप्राणसंचारीप्रा
णिनांजीवसंज्ञिकः लब्ध्वाप्राणांशनैस्संतुराशिविशेषेणचेतनं स्वस्थाचस्वस्थंचतंमत्वेयप्रकुर्मो
हकारणं ततस्तेनयथात्मानंकलस्यचरितंमहत् तिलोत्तमासहायानांस्त्रीणामग्रेसविस्तरं राम०
आगम्यागमनंकृत्वाप्रायश्चित्तेमनोदधे ब्रह्महाथसुरापीचगोघ्नोपियद्विजायते प्रायश्चि ५६

56

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मागतः किं करोषि द्विजात्तोऽभूत्किं त्वं पृच्छतो मम। पांचल उवाच पांचलो ब्राह्मणस्तोवणिज्ञाभा
र्थमागतः दक्षिणापथदेशाच्च मधुरां शिविरात्स्वकात् निशामुषित्वा तीर्थं तुष्ट्वा त्वाहंस्थ महेश्व
रं कालिंजरं भवेत्पादनगका मिशिशिविरं ततः सुमंतुरुवाच आश्चर्यं तवदेसिन्द्रिस्यपश्यामि नि:
स्तं अस्मात्तेऽकमिसंपर्णांस्नातेनिर्मलवर्चसं अस्मिकश्चिन्महापापं तव पृष्ठकृन्तसंभवं अस्य
तीर्थप्रभावेनस्नानाद्गच्छति दूरतः कालिंजरस्य संस्पर्शाच्छुद्धदेहश्च दृश्यते निरूपकथयास्मा
कं यत्ते पृष्ठकृन्तं किल्विषं तीर्थमाहात्म्यभावेन ततोपृष्ठकौतिमलं इति तस्य वचः श्रुत्वा मुनेस्त्रिका मि
लदर्शिनः तस्यां रात्र्यैव चैकांते स ततस्पाः स्थिहितो गतः हे पृच्छति का कुतः कस्य कथं वससीहं गत्वं
एवं पृष्टास्वकां चष्टे मातापित्रोः समुद्भवं आत्मानुगमनं चैव शनैः प्रोवाच कामिनी पांचालन
गरीरम्यां गंगायाऽत्तरे तटे तस्यां पिता च माता च वसतः सपुरो नाम्ने दुर्भिक्षपीडितेराष्ट्रे तो गतो
दक्षिणापथं नर्मदादक्षिणाकूले ब्राह्मणानां पुरो नाम्ने तत्र स्थस्य पितुर्मम पंचापुत्राश्च जज्ञिरे
जातातेषामहं षष्ठी भगिनी विष्यवामवं योषिद्धिका निघ्नको ज्ञाता मम संप्येष्टाश्च पंचमः वाल्य

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु०मा० श्रेष्ठमद्भुतं लोमहर्षणं अगम्यागमनात्पापमागतं मम अत्र स्थितेस्येदानीं च वक्तुं कालं कृतं
५७ मया त्वया निर्मलदृष्ट्या च मज्ञातेभ्यो हि निर्गता: कामया: यतमानास्तस्मान्न काले च संस्थिता:
कुर्यादेहांतकं विप्रसंजातमयदारुणं एवं विश्राव्य तत्पापं चितां दीप्तां घृतोक्षितां प्रविष्ट
कामस्तत्राग्नौ रवे श्रोवाचाशरीरिणी मैवं कार्षी: साहसं च विपाप्मानोसि तस्माद्वा कस्मात्पाव
कसंत्रासे मरणे कृतनिश्चयो चक्रकमेन सततं क्रीडितं च यथासुखं चक्रांकिते पदा तेन स्या
नेवृतमयो प्रभुमे अन्यत्र हि कृतं पापं तीर्थमासाद्य नश्यति तीर्थे तु यत्कृतं पापं वज्रलेपाम
वेदिति दावेतौ च तथा वक्ष्ये गंगासागरसंगमे सकृद्देवनर: स्नात्वा मुच्यते ब्रह्महत्यया पृथि
व्यां यानि तीर्थानि सर्वाण्येवाभिषेचनात् तत्फलं चक्रतीर्थस्नानेन समं नास्त्यत्र संशय: एका
दश्यां च विश्रांतौ द्वादश्यां शोकरे तथा त्रयोदश्यां नैमिषे च प्रयागे च चतुर्दशी कालष्टे नर:
स्नात्वा सर्वपापं व्यपोहति मथुरायां च तीर्थानि विश्रांतौ चक्रसंज्ञके सरस्वत्यामसिकुंडे राम०
च तथा कालंजरस्य च पंचतीर्थाभिषेकाच्च यत्फलं लभते नर: कल्पगंगादशगुणं लभते ५७

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

त्रैविनिर्दिष्टंमुनिभिर्जीचसंशयात् मातरंगुरुपत्नींचस्वसारंपुत्रिकांवधूं गत्वाप्रविशेदग्निंततःशु
द्धिर्विधीयते वृत्तपुंस्त्वस्यापस्मारस्त्रीपुंस्त्वगुरुतल्पगः अगम्यागमनेकृत्वाएषांसम्मितामि
यात् इतिश्रुत्वातुपांचालीज्येष्ठंभ्रातरमेवतांद्विजेभ्यःप्रददौसर्वंचांगालंकृतिविभूषणं स्तवस्त्रं
धनंधान्यंयत्किंचित्तस्यविस्तरं शेषंकालिंजरस्यार्थंपूजाभूषाकरंददौ कृत्स्नगंगोद्भवेतीर्थे
चितांस्वामादिदेशच प्रायश्चित्तविशुद्ध्यर्थंप्रविशामिहुताशनं इतिनिश्चित्यतत्रैवस्नात्वदेवं
प्रणम्यच सुमंतुमुनिमत्युग्रंचाभिवंद्योपविश्यच मरणार्थंतदातत्रकृत्वासर्वंयतव्रतः उद्धृतो
नगरेतत्रसहस्राजनराधकः पांचालेनचतेनैवंमायुरेभ्यःसहस्रशः दत्तानिसर्वदानानिकृत्वास
र्वक्रमेणच इशानाचांजपसूरिकांजापकेभ्यःप्रदत्तवान् सखायेभ्यश्चयथादत्तंचान्येभ्यश्चय
थातथा भागंचदैवसत्रार्थंद्विजेभ्यःप्रतिकल्पच्चस्वदेहिकमार्गार्थंपरिकल्प्ययथाविधिः
स्नात्वातीर्थेचचक्रस्यदेवंदृष्ट्वाप्रणम्यच पूजार्थंधनमेकंचकालिंजरकृतेददौ सत्रंमठं
चसर्वंचैकत्वांसंदिश्यसर्वंवान् सुमंतोःपुरवरस्यायथाद्देजप्राहधर्मवित् द्विजज्ञानंचते

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा०प्रेतिमानेनसमास्थितः ब्रह्मणासमनुज्ञातोविष्णुलोकेमहीयते श्रीवाराहउवाच एवमे
९८ वाकाशजवावाण्यावैसंप्रबोधितः पांचालस्तुततःसर्वंसुमंतुंपरिपृच्छति अस्मज्जुरुःपिता
त्वंहिब्रूहिकिंकरवाणिच पापकालभनंमेस्याद्भुताहोहितबोधनं अत्रस्थितोमाथुराणांती
र्थीनांसेवकोथवा त्रिरात्रकृच्छ्रपाराकचांद्रायणसमाधिना तवपादांकितेचास्मिन्दुःकृतं
सुकृतंभवेत् सुमंतुरुवाच आकाशवाण्यगादितंतत्सत्यंनामसंकचित् मयाप्युत्पन्नतःएवं
58 तवगात्रेचयातकं दिनेदिनेस्नानपर्वयातिचायातिनित्यशः आश्रमेस्मिन्स्थितोभूत्वा
निर्मलश्चयथाशशी तिष्ठोपरमितःपापाघावत्कालंविमुच्यते इयंचभगिनीपापाद्दुष्टान्न
न्नाःसतीपरंसुगतिःयाविपाप्माच्चभविष्यतिनसंशयः सूतउवाच नमोवाचेरितंकृत्वाद्वि
पापोब्राह्मणोभवत् भगिनीचतयाचक्रेस्वर्गतौगतकिल्बिषौ श्रीवाराहउवाच एषःप्रभा
वस्तीर्थस्यमथुरायांवसुंधरे कृष्णगंगोद्भवस्यापितथाकालिंजरस्यच सोकरस्यचमाहा० रामः
त्म्यंयात्वेवर्णितंमयाय्यःशृणोतिवारोहेसद्यपापरत्याघुतः पठतेवापियोनित्यंनसया ९८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

तुदिनेदिने ज्ञानतोज्ञानतोवापियत्पापंसमुपार्जितं सुकृतंदुःकृतंवापिमथुरायांप्रणश्य
ति वाराहेणपुराचेदंपृथिवीपरिपृच्छती तीर्थानांमुख्यमाहात्म्यंकथितंपापनाशनं सर्वदे
वमयोसौसर्वयज्ञमयस्तथा अनंतस्याप्रमेयस्यचांतंनलभ्यते यस्यश्रोत्रैकदेशेतुचाका
शोलेशमात्रकः विलीनोभवज्ञायेतस्यकाकथा तथामधुवनयोःप्रांतेतत्तोलीनंनदृश्यते नि
श्वासेननिक्षिप्तोयोवायुनष्टोनगच्छति स्फुरांतरांगुलिप्रांतेसमुद्राःसप्तलीनकाः दृश्यंते
स्वेदसंकाशाःसार्द्धंतृपार्श्वस्थांतरे रोमकूपांतरेमग्नाःसकाननदुमाचलाः नप्राप्यंतेवीन
लभ्येततस्माद्देवाद्वकोधिकः सोत्रतीर्थपरित्राणंकुर्वनदेवोविधिकृत्या वाराहःसंस्थितः॥ स्वयं
साक्षात्पुराणैर्येनसूचितं पृथिव्याःसर्वसंदेहान्स्फोटयामासयोव्ययः तस्यसंदर्शनादेव॥
सर्वपापैःप्रमुच्यते तत्क्षणादेवजायेतनात्रकार्याविचारणा ज्येष्ठस्यशुक्लेनवमीस्नात्वागंगो
दकेनरः शुकरस्यविरांतंकुर्यादूपेनसंयुतं द्वादशांकलगंगायांस्नात्वाकालिंजरंततः त्रि
रात्रंप्रकरुषानंदत्वा [illegible] तुष्यते द्वादशादित्यसंज्ञा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मपु॰मा॰ तस्य कर्मविपाकतः पुरुषस्यापि नाशो च कथ्यते शास्त्रतो व्ययः नरके पच्यते सोपि विपरीतो मनी
५९ षिभिः तस्मात्सांबं समाहूय तत्र्यादेवीगणं प्रभो आसने समुपविष्टा तां नासां स्तोभं च स्पवतः
लक्षयिष्याम्यहं सर्वं सत्यं वा सत्यमेव च भगवानपि गोविंदः श्रुत्वा च नारदेरितं स्त्रीजनं समा
हूयामास च वरोधादपि माधवः आजग्मुस्तास्तदा तत्र ललनानां शजानि च ववदिरे मुनिश्रे
59 ष्ठ कृष्णदर्शनलज्जिताः सर्वासामुपविष्टानां प्रथमं केशवस्तदा पश्चात्सांबं समाहूय तत्राशोक
रसंपुटः स्थितो मुकुंदः किं कार्यं तेनाद्दिष्टो त्वं माव्रजेति व्रजेति च दृष्ट्वा रूपमतीवास्य सांबस्यैव
स्त्रियः क्षोभं भगवान्देवोऽनंगो संस्मरणात्तया द्रवितमभूत् [illegible] सर्वांग [illegible] स्वनिवेश
नं निरीक्षमाणास्ततो भंस्वेदलग्नांगवाससः गता सर्वा यथायातास्तां वस्तत्र स्थितो भवत् के
शस्तु नारदं वीक्ष्य स लज्जो हृदये भवेत् उवाच स्त्री समुद्भूतं चरितं वद विस्तरं स्थानं नास्ति क्षणो ना
स्ति नास्ति प्रार्थयिता नरः तावन्नारद नारीणां सतीत्वमुपजायते सुरूपं पुरुषं दृष्ट्वा त्वरं ति मुनि राम॰
सत्तम स्वभाव एषो हि नारीणां [illegible] धार्मिकः गुरुपूजकः रू ५९

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

येन लिप्यते स जन्मकृतं पापं तत्सर्वं च विलीयते फलं च गो शतस्यापि यः प्राप्नोत्यतिसा
दरं क्षमः तत्वं च लभते स्वर्गलोकं स गच्छति इति श्रीआदिवाराहपुराणे कुब्जाम्रगं गामाहात्म्ये पं
चविंशतितमोऽध्यायः २५ श्रीवाराह उवाच अथ पुत्रान्यत्प्रवक्ष्यामि देवि रोहे कस्मा नारदयोः पुरा द्वा
रकायां च संवादं शोभने रूपकारणं सुखासीनस्य कृष्णस्य पुत्रदारयुतस्य वै आगतो नारद
स्तत्र यदृच्छागमनो मुनिः पाद्यार्घमासनं दद्यात् मधुपर्कं विधानतः गां च दत्त्वा यथान्यायं
च कृतेप्रतिभाषते प्रतिभाषणं एकांतस्थितेतेन मुनिना माधवं प्रति उत्थाय युगलं कौ
रं
भूत्वा कृष्णमाचान्तितं प्रणम्य एषां पुत्रो नु वा वाञ्छा सुरूपश्चारुपदर्शनः सुखुणीयः सदा
कांतस्वीजनस्य सुरेश्वरः एतासां वरनारीणां मनो हरेत वात्मतः गत्या मनो स्वयाहसेरं
गतस्याच्च माधवः सांबं दृष्ट्वा च सर्वांसां क्षुभ्यते च मनोभवः एतन्नु वृत्तं लोके पि गीयते देवता
गौः तन्नूनमथाचर्यमायातो भवतामर्थे सुरेश्वर परनिंदापरो नित्यं निरयं सोऽधिगच्छति अत्र किं
भण्यते नाथ मर्यानिंदा गरुत्मौ CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham स्वर्गलोकात्यतं त्येव
क्रीडार्थे हि सरेश्वरेण रुद्रेण यो न्योदकमर्थं सहसापि तत्पर

मथु०मा० त्वंहंसदा सुमंतर्मर्त्यलोके पिसुनिः प्रकटयिष्यति सांबउवाच यथोदयाचले देवमाराध्य लभते फ
६० लं मथुरायांतथा प्रातर्वटस्वर्येलभेत्फलं मध्यान्हे च तथा देवं फलं प्रियमकल्मषं मथुरायांच
मध्यान्हे मध्यंदिने रवौतथा अस्तंगतेतथा देवे सायं मध्यफलं लभेत् मथुरायांतथा पुण्यमुदयास्त
फलंरवौ प्रातर्मध्यापरान्हेषु च स्वर्येध्यनल्पोपके ह्यमंगोड्वे चैव स्नानमेव च एवंकुरु यथा॰
न्यायमेकान्हेतु फलं लभेत् आराध्य सांबकुर्यादि सर्वपापं जहिष्यसि ततः सांबो महाभागः ह्लस्
सन्नोयथोपुरी मथुरां मुक्तिफलं रविमाराधतेतदा नारदोक्तेनविधिना सांबो जांबुवतीसुतः स
स्तर्यपूजयामास उद्यंतं विभावसुं भजनेनततस्तुष्टः सांबस्याग्रे रविः स्थितः वरंब्रूसाष्टम
द्वैतेमध्यमंप्रकटयन्त्व सांचपंचाशतैः स्लोकैर्वेदगुह्यपदात्मकैः यः स्तुतोहं त्वयावीर तेन तुष्टोस्मि
तेसदा स्वच्छंदे वेनसर्वांगत न्नुगतद्गीगंगाद्वृविः व्यक्तांगावयवाः सर्वे इति तीर्थोभद्वविर्यथा म
ध्यान्हे सयाज्ञवल्क्यस्य यज्ञमाध्यंदिनीयकं शुध्याप्यस्चा वृहितो रविमाध्यंदिने भवत्त वैकुंठप राम०
क्षेमे पार्श्वतीर्थे माध्यंदिनीयकं स्नात्वा माध्यादिने दृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते उदयास्ते ततो देवः ६०

60

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पकारस्तमुद्दिश्यत्वयानाम्नोभंकथंचन नारदस्त्वेवमेवचप्रतिरूपहरेवचक्रंतरस्तउवाचेदंशा
वशापकरंतदाग्ए यथावैतेनचक्रेणरथस्यनगतिर्भवेत् पुरुषास्त्वांदंविनाभूत्वानस्तरंति
स्त्रियोचलाः सांबमुद्दिश्यवाचांहिनारदेनसमीरितं अयशकरमहद्दत्रौपयथेयंतत्समाचरः
इत्युक्तमात्रेवचनेनारदेमौनमास्थिते क्रोधेनसांबमुद्दिश्यविरूपकरणंददौ प्रायोदुराश
दस्यैवरूपराशिविनाशकः तच्छ्रुत्वापुष्पितांगोपिस्रगलदस्रविंदुकः पतितंघोरमासपिं
डःपप्रच्छकिंनिंदितोययाः सतस्तुनारदेनैवंशापंचशापविनाशितः समादिष्टोमहान्धर्मःआ
दित्याद्दित्याराधनंप्रति सांबसांबमहावाहोश्रृणुसांवुवतीसुत उदयाचलेचपूर्वीन्हेउदयंतं
विभावसुं नमस्कृत्ययथारूपंवेदोपनिषदादिभिः स्तवोदितंरविंश्रुत्वातुष्टियास्यनिनाम्न
या सांबउवाच कथंपूर्वीवलेगतामांसपिंडोपमोह्यहं पितृशापान्महदुःखंप्राप्तः स्वहमाक
ल्पिघः आगम्यागमनात्पापामास्तोवृष्णिचविभावसुपुरुषोभवेत् तस्यदेवःकथंतुष्टोभविष्यति
सर्वेमुने श्रीनारदउवाच मर्विंबंपुराणमितियद्यादृष्टविष्यति ब्रह्मलोकेपठित्वामित्रलणोधे
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु॰मा॰ षतिवमामाहात्म्येषड्विंशतितमोऽध्यायः २६ श्रीवाराहउवाच शत्रुघ्नेनपुराघोरोलवणःसूदितो
९१ यदा द्विजानुग्रहकामार्थेवाचेसुत्सवरूपिणं मार्गशीर्षस्यद्वादश्यांह्ययोध्यानियतः यःकरोति
नरारोहेशत्रुघ्नाचरितंतया द्विजानांप्रीणनंकृत्वादत्वावरदक्षिणां लवणस्यवधाद्देवशत्रु
घ्नस्यचविग्रहे सर्वःसुमहान्जातोरामस्याक्लिष्टकर्मणः अयोध्यायांसमायातोरामःस
वलवाहनः शत्रुघ्नोथरिपन्जित्वाचक्रेचैवमहोत्सवं आग्रहण्यांसितांप्राप्यमथुरांदशर
थात्मजः एकादश्यांसोपवासःस्नात्वाविश्रांतिसंज्ञके कृत्वामहोत्सवंतत्रकुटुंबसहितःपुरा
तस्मिन्नभुस्नात्वायथाकामंतीर्थस्यफलमश्नुते तस्मिन्नहनितत्रैवयःकुर्यान्समहोत्सवं स
र्वपापविनिर्मुक्तोसदेवैःसहमोदते स्वर्गलोकेचिरंकालंवसतेनात्रसंशय इतिश्रीआदिवा
राहपुरामाहात्म्येसप्तविंशतितमोऽध्यायः २७ श्रीधरण्युवाच तवापराधान्देवेशवर्ज्जनीयां
स्त्ववैष्णवैः निरापधीमनुजःसापराधीचजायते कर्मणांकरणेयेनकारणेनजुगुप्सते तच्चत्र राम॰
जाफलंसर्वंजायतेमहाफलंवद श्रीवाराहउवाच कर्मणामनसावाचयेपापस्यवयोज ९१

67

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

सांबेन सन्निहितो चिरात् सायाह्ने ऽस्मिन्गंगायां दक्षिणे संस्थितस्तदा तत्रतु ब्रह्मविधिवत्तरबिमस्तोद
यं प्रभुं सर्वपापविमुक्तात्मा परं ब्रह्माधिगच्छति श्रीवाराह उवाच एवं सांबस्य तु देवं मध्याह्ने ऽस्तुन
भस्तलाद्दिवा कृतात्मा योगेन सांबकुष्ठमपोहयत् सांबं प्रास्थाप्य तीर्थे तु तत्रैवात्तरचीयत सांब
स्तु सहस्रस्यैण रम्यस्थे प्रतिष्ठां वैकारयामास तत्तेन दिवानिशं रविं संपूजयामास पुराणं स्वयंभा
षितं भविष्यत्पुराणमिति ख्यातं कृत्वा पुनर्भवं सांबः स्वयं प्रतिष्ठां वैकारयामास तत्त्वचितउद
याचले सह सांसुं यमुनायांतु दक्षिणे मध्ये कालप्रियं देवं मध्याह्ने स्थाप्य चोत्तमं मूलस्थाने
ततः साक्षादस्तथा नाचले रविं स्थाप्य स्थिमरितिं सांबस्तु प्रातर्मध्यापराह्निके मथुरायां तथा चैवं
स्थाप्य सांबो वसुंधरे स्वनाम्ना स्थापयामास पुराणविधिना स्वयं देवं सांबपुरं नाम मथुरायां
कुलेश्वरं तीर्थयात्रां तथा कृत्वा रविणा कथितं जया माघमासस्य सप्तम्यां देवं सांबपुरं नराः र
थयात्रां प्रकुर्वन्ति सर्वद्वंद्वविवर्जिता गच्छन्ति तत्पदं शान्तं सूर्यमंडलभेदकं एतत्तेकथितं देवि शं
न शाप समुद्भवं पाप प्रणाशनं [illegible] इति श्री आदि वाराहपुराणे सांबस्यं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

 चांद्रायणं पराकं च पतितान्नस्य भोजनात् चांद्रायणं पराकं च प्राजापत्यं तथैव च गोप्र
 दानं च भोज्यं च च भक्ताभक्षणे कृते हतोपवासयं चानां पंचगव्येन शुध्यति सोपान
त्क्रीत्वा इहकृत्य द्विजभोजनं पुष्पाभावे चैनेस्नानं देवस्य पंचधा चरेत् अनिर्माल्यं
नमस्कारे स्नानं पंचामृतेन तु पूर्णायां निर्द्विजातीनां चांद्रायणं चतुष्टयं अथैव ब्रह्मदण्डा
वं च प्राजापत्यं च पंचरेत् ब्रह्मकूर्चेन शुद्धिः स्यात्कोप्रदान त्रयेण च त्र्याणमेकरात्रे
णपंचाम्लताभिषेनात् मुच्यते सर्वपापै सतु पापैः सर्वापि विमुक्तवान्पठन् एतत्तेकथितं गु
ह्यं किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि सूत उवाच पुनः पुनः स्वाचे देवदेवो नारायणस्तदा मोहंगान्
श्रुत्वा तेन पस्नेव लभ्यते मुहूर्तमात्रं सा देवी ससंज्ञात्विदमब्रवीत् अथ यस्ये कृते दे
व सत्तकी सप्रजायते प्रायश्चित्तानि भीरूणि दुष्कराणि नरैः सदा तेन मे मानसो मोहो
दुःखदो मां समन्वत् आसिक श्चिदुपायो त्र येन त्वं न्द षुतुष्य विपूजितः सफलस्त्वामि रामः
स्यपराधविशोधनं श्रीनारायण उवाच संक्रमस्त तसञ्चोतुलि विस्फुकरकेमतः कृतो

62

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

नाः अपराधशतहास्तेनतुविपरीतानिस्वधर्मा: अज्ञानाद्वयेयांपापमलोतरं प्रायश्चित्तंदे
हे.तस्यैवंअपराधमलोस्थितंभक्तानांदेवमाहरस्यराजानस्यनुभक्तगणान मेषुनंप्रावसंस्य
र्शंपुरीषोत्सर्गमेवच स्तनकादंकादीनांचस्पर्शनंमेहनंतथा अभक्तानांभक्तानांकोपः मिथ्या
वक्यचभक्तानां एकंपारकामर्दिनंवस्त्रारिचनीलिकं गुरोश्चालीकनिर्वंचंपतितानुस्पर्श
नानां अभक्तभक्तानीचैवतंडुलीयविभीतकं अपितीर्णेनवान्नस्यजालपादत्वराङ्गयो:
भक्तानांदेवतागारेसोपानकोपर्णमर्दनं तथैवदेवपूजायांकर्मणाकसुमार्पणं स्नानि
मार्चनं सनिर्माल्यस्यनैवेद्यनिवेदनं स्नानपानेश्वरं पांसुरागदेवस्यविनातुचैः प्रबो
धनं तालकर्मचनेत्रिसेः अज्ञानांधकारपो अपराधांस्तुयदिस्यात् कर्तानिमनुन्य
पति इत्येष्यानिनमस्कारं कुर्यात्सजानंसरात्तदा एकरात्रंदिरात्रंचत्रिरात्रंस्नानमेवच
सर्वासांपेचराचा श्रीमलचवस्त्रादिकं क्रमात नीलतंगाय नोदार्थगोपयोभिः प्रधानां
याजायतेनशुद्धिरयानीतिर... ...त गुरोः नामितहेसर्वं
CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मथु०मा० नीधिगाः सागतिस्सजनः प्राणान्मथुरायां नरस्य च एतन्नेकथितं सारं मयास तेन सुव्रते
६९ नतीर्थं मथुरायाश्च नदेवो केशवात्परः तस्मान्नेमोहजननी याबुद्धिः सर्वसंस्थिता तां कुरु
सुस्थिरां बुद्धिं मथुरां प्रतिभामिनि इति श्री आदिवाराहपुराणे अपराधतमेशाचक्रिते
अष्टविंशतितमोऽध्यायः २८ श्रीवाराह उवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामि चित्तपातः प्रकार
63 कं ध्रुवतीर्थे सुरान्नंत शृणु एव वसुंधरे अस्यां पुर्यां तु राजासीद्धार्मिकः सज्जनप्रियः
चंद्रसेनेति नाम्ना च यज्वा दाता हितेरतः तस्य भार्याः शतं देवि तु कुलशीलवयोयुते तासां म
ध्ये चैका चैकायत्तिवृत्तपरायणा नाम्ना चंद्रप्रभा चैव वीरस्त्रू वीरपुत्रिका तस्या दासीशत
स्यैका दासी नाम्ना प्रभावती तस्याः परिग्रहस्त्वेका ह्रीप्र्याचाराति हीनका भुक्तिभाषस
वर्णैश्च मधमा स्मरति प्रियालिरूपनिंदिनाम्नी च या दासी चैव चेटिका तस्याः पितृगणाः ए
वैष्मतीतः शतसंख्यया स्वेदीष्वच्युतः स्वर्गान्तयो निसंकरकारिभिः संकरो नरकायैव राम०
कुलघ्नानां कुलस्य हि ... सन्नप्राप्तिसम्मतो ये ६६

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

यथा स्नानेन गंगायां शुद्धिमाप्नुयात् मथुरायां तथाप्येवं सर्वपापैः शुचिर्भवेत् अनयो-
स्तीर्थयोरेवं यः सेवेन सततं नरः सहस्रजन्मजनितान्पराधान् जहाति च स्नानात्पानाच्च
याध्यानात्कीर्त्तनात्स्मरणात्तथा श्रवणात्कारणाच्चैव मनयोर्नास्तिपातकं पृथिव्युवाच
मथुरेऽष्टकं चैव देस्थानेव ज्ञाभेनव विशेषमनयोरेव सत्यं वद सुरेश्वर श्रीवाराह उवाच
पृथिव्यां यानि तीर्थानि आसमुद्रसरांसि च कुब्जाम्रकं प्रवेक्ष्यन्ति सदा मद्भावभाविताः त-
स्मात्कोटिगुणं गुह्यमष्टकं तीर्थमुत्तमं एकोऽहं मार्गशीर्षे तु सितायां द्वादश्यां वसेः गंगा-
सागरिका नाम पुराणे चापि यद्भूते गुह्याद्गुह्यतरं चापि माथुरं मम मंडले फलं यत्राद्गु-
णितं सर्वतीर्थान्न संशयः अटित्वा सर्वतीर्थानि कुब्जाम्रादीनि नित्यशः श्रमं नश्यति मे
स्थितं मथुरामागतास्य हि विश्रमणाच्च विश्रान्तिस्तेन संज्ञा वरानने सारात्सारं तत्स्थानं
गुह्यानां गुह्यमुत्तमं गतिमन्वेषमाणानां मथुरायां परमा गतिः कुब्जाम्रके अष्टके च मथुरायां
विशेषतः विनासांख्येन योगेन ... तु नास्य ज्ञानमस्य सम

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु० मा० मीश्यिकं वै जनमम्मा [illegible] श्यासकृत् नवाचाश्रूयते तस्य तद्रूपदैवेरिता: को भवान्किंकृता
६४ कारोवेष्टितो मुशकैर्वृंदः नगरसिंयथास्यानं दृश्यसे त्वं निरुद्यम: यथावत्सर्वतो मस्तक
घयात्मविचेष्टितं भीमस्थाने मित्यकं कर्मतीर्थेस्मिन्नवसतो भृशं इमांतु [illegible] नचाज्ञं तनन
कर्तुंगच्छते मनः इच्छाचैवेह शंस्वरूपं कथामे संगता त्वयि विश्रब्धः कथयास्माकं करोमिचा
पितेहितं जंतुरुवाच बहुन्निमित्तमद्यैव पितृणां तन्निकारणं कुर्वतीर्थे तु यच्छ्रद्धं पुमांस्तु
64 योग्निलोदकं तेनतत्पादितं वालि पितरस्ते सुयुग्निता: सोहंस्वावनरवहन्नत स्पर्शं तु सु
स्थित: यो निसंकरदोषेणनरकं समुपाश्रित: आशापाशशतैर्बद्धः शतवर्षै रिहागत:
अगतिर्नास्ति चैतेषां येये चैव समागता: संतानपुष्टवपुषोदत्तश्राद्धतिलोदका: वलवं
तो वयु: स्वर्गं नतथाहं दयालुक: येषां संतति: श्रेष्ठा स्यात्सदाचारव्रजावती तेस्वधा
पूजिता पुत्रेणगच्छंति परमां गतिं [illegible] पराज्ञस्तु पितरश्चंद्रसेनस्य पूजिता: इष्टास्त्वया हि राम०
कालज्ञ दिव्यहर्षादिवं गता: वालपानां न्वैष्ययानां सुदाणां पितरस्त्वया प्रतिलोमानु ६४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

फवतीर्येन्तदाभवत् दृष्टाःसकृपिणातत्रत्रिकालज्ञेनसंश्रुतं यच्छ्रकालस्भोकाचपयोद्भव
तानिकौतुकेनतिरितत: चतुर्यांशांवशेषंतुदिवसंपर्यवर्तत एके तत्रोपगच्छंतिपितरोन्नभ
राध्वाना अन्येपूर्वोत्तरादेशाद्दिणात्पश्चिमात्तथा केचित्स्वभावतोदृष्टाःकेचित्पुत्रैस्व
धाकृताःदृष्टाःपुष्टाःतथान्तुष्टाःगच्छंतिदिविसर्वेषु: केचिद्ग्रामास्समायाताःरुष्टाःतामश
रीरिणः वस्त्रालंकारपुष्टांगाःदृष्टागच्छंतिसर्वतः तथापरेभस्मदेहाःपुष्टागच्छंतितत्रवै
अन्येतत्पागतायांतिचायांतिचायांतिपुनरेवच यानैरश्वादवैःचायांतिकेचित्रानारूपैः
खगैस्तथा समागच्छंतिहंसयानाशिवासुदा केचिद्दयागतायांतितुदाशापद्मदायिनः
निन्नतोदरूसात्वगच्छंतिविमानिनाच रूत्तचमीस्थितदृष्ट्वेटोजं भमाणोम्भ्रणंसन्नत
संमानितास्तथान्येतुपितरःश्राद्धपूजिताः महोत्सवमिवालक्ष्यविस्मितोमुनिरस्थितः
गतेपितृगणेसर्वाःसकलस्तस्मान्महान्यथायु निर्जनंपुष्पवतीर्थंतुदत्तवेलमिवाभवत् तत्रै
कांतिकःशोपमसितद्दुतामोज्ञानविकारः पैपुत्रोटिरभ्यध्यैनयनदवोदरः रुसंच

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मधु॰मा॰ नमीहते अर्द्धपिंडोदकं दानं नित्यनैमित्तिकं तथा नान्यगोत्रःपितॄणां स्वापितरस्तेन पुत्रि

६५ काः इति स्मृतिः अपि स्यात्सकुले स्मार्के यो नोदकांजलीं जलं नदीषु वकुतोयासु शीतला

सुविशेषतः विशेषात्तीर्थमध्ये तु तिलमिश्रांजलांजलीन् शेषस्य घृत लेनाद्य नाभिदघ्ने

जले स्थितः दर्भपाणि सुविशेषतः विशेषात्तीर्थमध्ये तु तिलमिश्रांजलांजलीन् शेषस्य घृत

लेनाद्य नाभिदघ्नास्थितिर्गोत्र पिता नाम समुच्चरेत् नाम शर्मात्तं पश्चात्तेवं स्वधाकारमुदीरयेत्

65 आदावंतेजलीनाम ध्येयं समंततः तृप्यत्वामिति चांते वै मंत्रमंत्रं प्रति क्रियाः उदीरतामंगीर

स्मायंतु न इति रुचा पित्रोपयमतोदघा न्मावेदयान्त यांतरं गोत्र माता नाम देवीतृप्यत्वेवं

स्वधो च रन् एवं मातामहः शर्म गोत्रमातामहस्तथा ऊर्जं पितृभ्यो ये चेह पितामह इत्येवाने

मधुवातामहं सिंचन् पूर्ववत्परिकीर्तयेत् पितामही प्रपितामही मातृवत्यतिनासह एवं मा

तामहानां च पूर्ववत्क्रमशो बुधः नमो व इति मंत्रेण प्रत्येकं त्रितयं त्रिषु मंत्रोच्चारं प्रकुर्वीत च रामं॰

सर्वान्नमणायामहे गोत्राद्याधिनेमदाशर्मणो चेदमासनं गोत्रायेमा नेमलं तुदेवैवासनकर्मणि॥ ६५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

लोमानांसुतानांश्राद्धकर्मणां सर्वेषांचहृत्याहृष्टायेषांसंततिरक्षया एवंप्रष्टः सविप्र
एपुनः पप्रच्छकारणं कौतुकाविष्टहृदयोज्ञानाविष्टोनचेतसा तथापिसंततिस्तातनास्ति
तावद्यद्येचिन्ता तथापच्युतिर्विज्ञानांहृत्तयाम्यहमेवज्ञे यदिकश्चिदुपायोत्रमयात्तत्रहि
तैषिणी वदसर्वंकरिष्यामियदिशान्तंभवेन्मम ततः सकथयामासदुःस्थपितृगणोदितः
यद्भवच्छरीरेतुभवंतिमशकाः कृशाः सतानप्रदत्वाद्देतेममदेहं समाश्रिताः तंतुमात्रमहंते
षांममतंतुमथोतुरा आसीन्नगरीमध्येतुचंद्रसेनस्यवेश्मनि महिष्याद्रेपणेनित्यंदासीनाम्ना
प्रभावती तस्यादासीकर्मकरीविरूपनिधिनामतः अस्माकंसंततेः तंतुस्तस्याः श्राद्धकृते
वयं आशयाबद्धहृदयाः श्राद्धतर्पणहेतवे स्थितातावदेवंनैयां वस्यामोनिरपेक्षुको नर
केषुपतिष्येपुनिराशाः स्वेनकर्मणा अतैतत्सत्रिकालज्ञोमोहाविष्टोब्रवीदिदं कथंनिष्क
षयोन्यापदंतेचापद्यवेहवि: विधिरत्नकथतस्याःयेनवयंसुपुत्रिणः प्रोवाचसत्रिकालज्ञो
ज्ञानदृष्टिःकृपान्वितः [illegible] CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham [illegible] ज्ञापिपितरः पुत्रिणः पु

मपु॰मा॰ गोत्रमहः पितःशर्मगोत्रेमातामहीतया अर्घपात्रान्नसंकल्पेपिंडदानेवनेजने गोत्रस्यपितम
६६ हस्यशर्मणोन्नस्यकर्मणि गोत्रयोर्मातामहाख्यदेव्याश्चान्नयकर्मणि आवाहनेद्वितीयावचेत
थीस्स्यकर्मणि प्रथमवाशिषः प्रोक्तादत्तस्यास्यकारकं श्राद्धप्रश्नेतथावघीश्राद्धपदेच
सप्तमी एवमेतत्सुपात्रेणभक्तिपूर्वसुभेनत वार्थपिश्राद्धयादत्तंतदनंतायकल्पते श्राद्ध
यातुसपुत्रेणयथाशक्त्यानुकीयते तेनचाप्याकृंचपितरोहष्टामुमुदिरेसदातस्माद्धयंत्रिकाल
जगच्छामोनरकायवै पूर्वकर्मविपाकेनचिरंनिवसितुंमुने इतिश्रीआदिवाराहपुराणे
ध्रुवतीर्थमाहात्म्येएकोनत्रिंशातितमोऽध्यायः २९ श्रीकृष्णायनमः श्रीरामचंद्रायनमः

66

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

रा
६६

67

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham